

Programmabegroting 2020

Inhoudsopgave

• Leeswijzer	2
• Algemene inleiding en aanbieding door het college	4
• Programma's	
▪ Programma 1 – Bestuur, regio en middelen	6
▪ Programma 2 – Sociaal domein	13
▪ Programma 3 – Ruimte en leefomgeving	21
▪ Algemene dekkingsmiddelen	36
▪ Overzicht kosten van overhead	37
• Paragrafen	
▪ Paragraaf 1 - Lokale heffingen	39
▪ Paragraaf 2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing	44
▪ Paragraaf 3 - Kapitaalgoederen	64
▪ Paragraaf 4 - Financiering	68
▪ Paragraaf 5 - Bedrijfsvoering	74
▪ Paragraaf 6 - Verbonden partijen	76
▪ Paragraaf 7 - Grondbeleid	88
• Financiële begroting	
▪ Overzicht van baten en lasten	93
▪ Gehanteerde kaders voor de begroting 2019	94
▪ Verschillenanalyse	95
▪ Overzicht van incidentele baten en lasten	97
▪ Overzicht structureel begrotingsresultaat	99
▪ Meerjarig overzicht van de vermogenspositie	100
▪ Geprognoseerde balans	102
▪ EMU-saldo	102
▪ Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld	103
▪ Begroting en het meerjarenperspectief overzichten I t/m III	105

Voor u ligt de gemeentebegroting 2020 – 2023 in een nieuwe jas. In de jaren 2016-2019 zijn de doelstellingen, resultaten en inspanningen van de programmabegroting vertaald in een DIN. In de Richtnota 2020 zijn deze doelen, resultaten en inspanningen verwoord in de Integrale monitor. De Integrale monitor vervangt het DIN, de Monitor Sociaal Domein, het Projectenboek en de Monitor Verbonden Partijen. In deze begroting zijn de doelstellingen, resultaten en inspanningen, zoals uitgewerkt in de Integrale Monitor opgenomen. Deze inhoudelijke beleidsrichting is gesteld bij het vaststellen van de Richtnota 2020.

Opbouw begroting

De begroting is als volgt opgebouwd: in de algemene inleiding en aanbieding door het college worden de belangrijkste ontwikkelingen voor het komende jaar toegelicht. De beleidsvelden uit de Samenwerkingsagenda 2018-2022 “Maak meedoen mogelijk” zijn ondergebracht in drie programma’s. Per programma zijn programmadoelen, de maatschappelijke resultaten en de hiervoor benodigde inspanningen in de Integrale monitor beschreven. Per programma is onderstaande indeling aangehouden:

Introductie

Per programma zijn de belangrijkste onderwerpen uit de Samenwerkingsagenda beschreven. Hierbij is beschreven wat de wettelijke taken zijn en welke werkzaamheden wij in samenwerkingsverband uitvoeren. Ook is in de introductie weergegeven wat de Paarse blokken zijn van dat programma, die nog nader worden uitgewerkt in deze collegeperiode.

Programmadoelen

De programmabegroting is ingedeeld in drie programma’s. Per programma zijn de programmadoelen en de maatschappelijke doelen uit de Samenwerkingsagenda in beeld gebracht.

Maatschappelijke doelen

Per maatschappelijk doel/per maatschappelijk thema is beschreven wat het hoofddoel is en wat we willen bereiken. Het gaat hier om de witte teksten uit de Samenwerkingsagenda. Dit zijn de onderwerpen waarvoor raadsbrede steun is op de inhoud en op de koers en waarvoor mandaat is gegeven aan het college. De raad laat de uitvoering van deze onderwerpen over aan het college, onder voorwaarde dat het college verantwoording aflegt over deze onderwerpen. Per maatschappelijk doel is daarom ook verwoord wat we gaan doen (inspanningen) om dit doel te bereiken en hoe we dat meten. Zodra een Paars blok is uitgewerkt en er binnen de raad overeenstemming is over de inhoud en de koers, wordt het toegevoegd aan de Integrale monitor.

Voor bepaalde inspanningen is extra geld beschikbaar gesteld in de Richtnota. Dit is dan zichtbaar gemaakt in de Integrale monitor onder het kopje “wat mag het kosten?”

Alle overige inspanningen kunnen worden uitgevoerd binnen de reguliere budgetten per programma. De wijzigingen die in de reguliere budgetten zijn aangebracht ten opzichte van voorgaande jaren, zijn toegelicht bij de vaststelling van het financiële kader in de Richtnota 2020.

Verder geven we in deze begroting per programma inzicht in de opbouw van de baten en lasten.

Na de programma's volgen de paragrafen waarin op zeven belangrijke beleidsterreinen, die niet programmagebonden zijn, inzicht wordt gegeven in belangrijke ontwikkelingen voor het begrotingsjaar 2020.

Tot slot wordt in de financiële begroting onder andere stilgestaan bij de kaders voor de begroting 2020, de reservepositie van onze gemeente en het meerjarenperspectief tot en met 2023.

Nieuw in de begroting

Bij de behandeling en vaststelling van de Richtnota 2020-2023 zijn geen amendementen ingebracht. Deze begroting is daarmee gebaseerd op de financiële en beleidskaders, zoals in de Richtnota zijn vastgesteld.

Reguliere taken

De gewenste bijstellingen voor de reguliere taken, zoals toegelicht in bijlage 2 van de Richtnota, zijn verwerkt in deze begroting. Er is hierbij geen sprake van nieuwe taken.

Integrale monitor

De inhoudelijke kaders van deze begroting zijn gebaseerd op de Samenwerkingsagenda 2018-2022 "Maak meedoen mogelijk" en vastgesteld bij de Richtnota 2020-2023. De toegekende budgetten voor de hierbij benodigde inspanningen vanuit de Integrale monitor, zoals opgenomen in figuur 1 op pagina 5 van de Richtnota 2020 zijn verwerkt in deze begroting. Financieel zijn er geen noemenswaardige verschillen ten opzichte van de budgetten voor het oude DIN. Zie voor de beschikbare budgetten overzicht III in deze begroting.

Focus met ambitie

Naast de budgetten voor de inspanningen vanuit de Integrale monitor zijn in deze begroting ook bedragen opgenomen voor de uitvoering van de ambities voor Focus met ambitie. Het gaat hier om de vervanging van de kunstgrasvelden, het vergroenen van de openbare ruimte, de huisvesting van bijzondere doelgroepen, planontwikkeling van bedrijventerreinen en het opstellen van een integrale gebiedsvisie voor Sportpad Roelofarendsveen. Ook is er geld beschikbaar gesteld voor de voorbereidingen van de bouw (plankosten) van IKC's Rijsaterwoude, Oude Wetering en Woubrugge en is het krediet voor de uitvoering van IKC Leimuiden verhoogd. Tot slot is extra geld beschikbaar gesteld voor de herinrichting van Winkelhart Roelofarendsveen. Zie voor de beschikbaar gestelde budgetten overzicht III in deze begroting.

Ontwikkelingen na het vaststellen van de Richtnota

Ons college heeft in de zomerperiode het nieuwe meerjarenonderhoudsplan gebouwen vastgesteld. De effecten hiervan zijn in deze begroting verwerkt. Verder bent u in september geïnformeerd over de begroting van de Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem. Ook deze effecten zijn financieel vertaald in deze begroting.

Tot slot zijn er nog een aantal correcties doorgevoerd in de begroting. Tijdens de raadsavond op 7 oktober worden deze wijzigingen ten opzichte van de vastgestelde kaders bij de Richtnota 2020-2023 gepresenteerd en toegelicht.

Algemene inleiding en aanbieding door het college

Voor u ligt de programmabegroting 2020–2023. Een nieuwe begroting in een nieuw jasje. De eerste begroting waarvan de inhoudelijke kaders zijn gebaseerd op de Samenwerkingsagenda 2018-2022 “Maak meedoen mogelijk”. Net als in de Richtnota zijn de doelen en inspanningen uit het DIN (het Doelen- en Inspanningennetwerk) en de Monitor Sociaal Domein, de Monitor Verbonden Partijen en het projectenboek vertaald in de Integrale monitor. De inhoudelijke kaders zijn, net als in de Richtnota 2020-2023, verdeeld over drie programma’s.

De in juni vastgestelde Richtnota 2020-2023 vormt de basis voor deze begroting. De uitgangspunten uit de Richtnota zijn verwerkt in de begroting voor 2020 en de meerjarenbegroting 2021–2023. In de Integrale monitor zijn geen noemenswaardige aanpassingen aangebracht ten opzichte van het DIN 2019-2022. In deze begroting zijn de in de Richtnota vastgestelde uit te werken ambities en hierbij behorende budgetten voor Focus met Ambitie verwerkt. Bij de behandeling en vaststelling van de Richtnota 2020-2023 zijn geen amendementen ingebracht. Deze begroting is daarmee gebaseerd op de financiële en beleidskaders, zoals in de Richtnota zijn vastgesteld.

De begroting geeft meerjarig een positief begrotingsresultaat. Mede dankzij de positieve effecten van de Septembercirculaire blijft ook ons weerstandsratio in het meerjarenbeeld gemiddeld boven de 1. Toch is een winstwaarschuwing op z’n plaats. In onze Samenwerkingsagenda hebben we nog ambities benoemd, die nog verder moeten worden uitgewerkt en die nog niet financieel zijn vertaald in de meerjarenramingen. Uw raad heeft binnenkort een bijeenkomst over de bijstelling van het IBOR. Ook de wensen die uw raad ten aanzien van de buitenruimte heeft, kan effect hebben op dit beeld. Verder vindt momenteel onderzoek plaats naar het areaal en de conditie van kunstwerken. Ook de uitkomsten van deze onderzoeken hebben invloed op het meerjarenbeeld. Anderzijds is in het voorjaar een start gemaakt met fase 2 van Focus met Ambitie en heeft er een eerste inventarisatie met uw raad plaatsgevonden voor mogelijkheden om de inkomsten te vergroten of de kosten te verlagen. In het najaar van 2019 zal deze inventarisatie verder worden uitgewerkt door ons college, zodat ons college in overleg met uw raad bij de Richtnota 2021 met voorstellen kan komen voor dekking van de door uw raad geprioriteerde (overige) ambities en opgaven zoals hiervoor genoemd.

Voor het zover is, nodigen wij u eerst uit kennis te nemen van deze begroting en deze vast te stellen. Met het vaststellen van deze begroting wordt invulling gegeven aan de taken en ambities zoals opgenomen in de Samenwerkingsagenda 2018-2022. In de tweede fase van Focus met Ambitie wordt vastgesteld welke andere ambities kunnen worden gerealiseerd en welke maatregelen hiervoor ter dekking nodig zijn.

Programma's

In dit onderdeel wordt per programma voor het begrotingsjaar inzicht gegeven in de doelstellingen, belangrijke ontwikkelingen en de besteding van het geld.

De gemeenteraad heeft het beleid zoals vastgelegd in de Samenwerkingsagenda 2018-2022 vastgelegd in drie raadsprogramma's:

- Programma 1 - Bestuur, regio en middelen
- Programma 2 - Sociaal domein
- Programma 3 - Ruimte en leefomgeving

Programma 1 Bestuur, regio en middelen

Introductie

De gemeente Kaag en Braassem heeft ervoor gekozen een aantal taken onder te brengen in een samenwerking. Wanneer de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij.

Kaag en Braassem neemt deel aan de volgende verbonden partijen en vennootschappen.

➔ *Holland Rijnland*

Holland Rijnland is het samenwerkingsverband van en voor veertien gemeenten in het hart van de Randstad. Binnen Holland Rijnland wordt samengewerkt om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van inwoners, ondernemers en instellingen te verbeteren.

➔ *Omgevingsdienst West Holland*

De Omgevingsdienst is een uitvoeringsorganisatie voor de wettelijke milieutaken die Kaag en Braassem bij haar heeft ondergebracht. Door het integraal aanpakken van omgevingsvraagstukken werken zij aan het verbeteren en bewaken van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving in de regio Holland Rijnland.

➔ *Veiligheidsregio Hollands Midden*

Het vergroten van de veiligheid en veiligheidsgevoel van iedereen die in Hollands Midden woont, werkt en verblijft door taken op het gebied van brandweezorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Binnen de veiligheidsregio werken politie, brandweer, geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR) in de regio en alle 19 gemeenten intensief samen om dit te realiseren.

➔ *Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG HM)*

De RDOG Hollands Midden is een gemeenschappelijke regeling van 19 gemeenten in de regio Hollands Midden en heeft als doel: het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van alle inwoners in Hollands Midden, in het bijzonder die van de meest kwetsbaren. Hierbij wordt actief samengewerkt met andere partijen in het sociaal domein, veiligheidsdomein, gezondheidszorg en openbaar bestuur.

➔ *Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem (I&A)*

De bedrijfsvoeringsorganisatie kan worden ingezet voor bedrijfsvoering en uitvoerende taken en bestaat uit gemeente Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem. Een logische samenwerking omdat beide gemeenten ook al intensief samenwerken in het Sociale Domein en op het gebied van Belastingen en de daaraan gerelateerde ICT-onderwerpen. Een gemeenschappelijke informatievoorziening versterkt deze samenwerking.

Daarnaast zijn we aandeelhouder van: De Tweesprong B.V., Cyclus N.V., Alliander N.V., Oasen N.V., Bank Nederlandse Gemeenten N.V. en Gemeente Kaag en Braassem Grondexploitatie Braassemerland VOF.

Financiën en veiligheid

Op het gebied van financiën en veiligheid, de andere twee grote opgaven binnen dit programma, wachten ons de komende jaren stevige uitdagingen. Financieel gezien zal de gemeente het wegvallen van de precarioheffing op moeten vangen. Hierdoor dalen de inkomsten, terwijl het ambitieniveau van de gemeente onveranderd hoog blijft.

Op het gebied van veiligheid worden we ons steeds bewuster van de aanwezigheid van ondermijnende misdaad.

Paarse blokken

In de Samenwerkingsagenda zijn onderstaande thema's als Paars blok benoemd. Voor meer informatie over deze thema's wordt dan ook verwezen naar de Samenwerkingsagenda.

- Invloed op samenwerkingsverbanden
- Zelfstandigheid
- Inwonersparticipatie

1.1 Een betrouwbare gemeente

Maatschappelijk doel 1:

Bestuur en regio: een sterke organisatie

Wat willen we bereiken?

- Samenwerken in de regio op die onderdelen die we als gemeente niet zelf kunnen of waarbij we de te leveren kwaliteit zelfstandig niet kunnen bieden
- We willen grip hebben op onze samenwerkingsverbanden om invloed uit te kunnen oefenen aan de voorkant

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Per verbonden partij benoemen we in onze Regionale agenda op welke thema's de focus ligt		
We beraden ons op toekomstige ontwikkelingen en op de vragen die ons in de toekomst gesteld zullen worden ¹		

Hoe meten/weten we dat?

	2017	2018	2019	2020
Actualiseren Regionale agenda	Ja	Nee	Ja	

Maatschappelijk doel 2:

Een structureel gezonde gemeente

Wat willen we bereiken?

- Een structureel sluitende begroting met een weerstandsratio van minimaal 1,0 voor structurele risico's en een algemene reserve voor het opvangen van incidentele risico's, met een zodanige omvang dat de solvabiliteit minimaal 20% bedraagt
- Een transparante, begrijpelijke begroting die inzicht biedt in de opgaven en budgetten

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Transparant maken/houden van gemeentelijke opgaven en middelen en inzichtelijk maken van de keuzes		
Visuele publieksvriendelijke verbeelding van de begroting op de website en in de krant		

¹ Een deel van deze discussie omvat het Paarse blok over de zelfstandigheid van onze gemeente. Deze discussie zal separaat in de raad gevoerd worden.

Maatschappelijk doel 3: Communicatie en participatie

Wat willen we bereiken?

- Inwoners worden, conform de richtlijn participatief werken, in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken bij beleidsvorming en -uitvoering en kunnen – in van te voren benoemde onderdelen – meedenken, meebeslissen en/of (mede-)uitvoeren
- Heldere en proactieve communicatie
- De dienstverlening aan onze inwoners en onze andere klanten is klantvriendelijk, laagdrempelig en vanzelfsprekend
- Inwoners krijgen ruimte om hun ideeën en initiatieven voor de openbare ruimte uit te voeren

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Uitvoeren van een klanttevredenheidsonderzoek naar dienstverlening		
Opstellen van heldere kaders voor inwonersparticipatie, waardoor wederzijdse verwachtingen helder zijn		
Van elk participatietraject volgt een evaluatie om ervan te leren		
We werken met innovatieve vormen van participatie		

Wat mag het kosten? (overheveling vanuit het DIN)

▪ Uitvoeren klanttevredenheidsonderzoek dienstverlening in 2021	€ 15.000
---	----------

1.2 Een veilige gemeente

Maatschappelijk doel:

Een veilige gemeente

Wat willen we bereiken?

- Bewustwording en kennisvergroting ondermijnende criminaliteit
- Veiligheid in de leefomgeving is vergroot
- De openbare ruimte is schoon, heel en veilig

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Vergroten bewustwording door organiseren bijeenkomsten voor inwoners, bedrijven en instellingen, zoals cybercrime en ondermijning		
De buurtpreventienetwerken worden ondersteund		
Doelgerichte controles hot spots (onder andere schoolpleinen, speeltuinen, evenementen, kantes) door BOA's en politie		
Actief signaleren van mogelijke (woon)fraude door de werkgroep Woonfraude en gericht actie uitzetten om geconstateerde fraude aan te pakken		
Uitvoeren van de veiligheidsmonitor (1 x per 2 jaar in de oneven jaren)		
Handhaven permanente bewoning in recreatieobjecten		
Stimuleren om stakeholders een rol te laten nemen in het bijdragen aan de veiligheid van de leefomgeving		

Hoe meten/weten we dat?

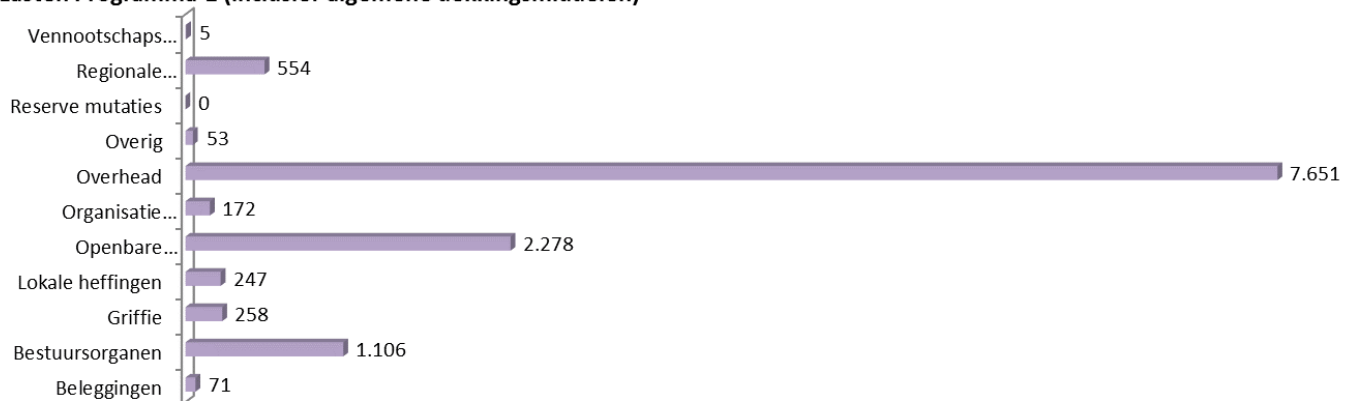
	2018	2019	2020	2021
Veiligheidsbeleving onder inwoners (monitor)	7,7 (2017)			
Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	0,2			
Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,1			
Aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	1,5			
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	3,3			
Aantal acties naar aanleiding van cijfers werkgroep (woon)fraude				

Inzicht in het programmabudget

Programma 1 heeft een totaal budget van afgerond € 42,7 miljoen aan geraamde baten en € 14,0 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Onderstaande grafiek geeft inzicht in de herkomst van de middelen en de onderdelen waaraan de budgetten binnen dit programma worden besteed. Omdat de algemene uitkering uit het gemeentefonds en het grootste deel van de inkomsten uit lokale heffingen binnen dit programma zijn verantwoord, sluit het programma met een positief saldo van € 28,7 miljoen.

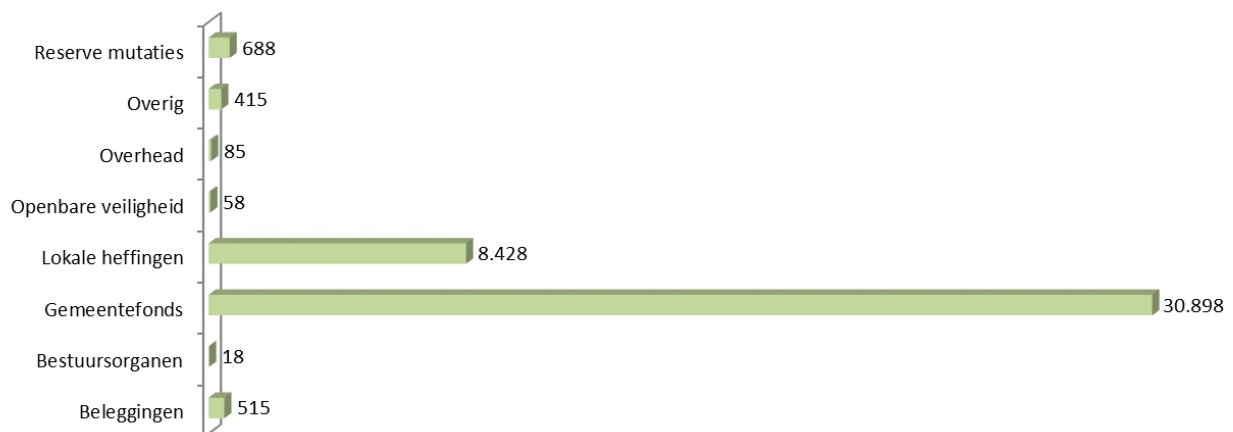
Lasten Programma 1 (inclusief algemene dekkingsmiddelen)

bedragen * € 1.000

Baten Programma 1 (inclusief algemene dekkingsmiddelen)

bedragen * €1.000

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2020 – 2023 verwerkt. In dit overzicht zijn alle baten en lasten en het saldo van programma 1 vermeld, inclusief de lasten uit de Integrale monitor.

Bedragen * € 1.000

Programma 1 Bestuur, regio en middelen	Programma budget 2020	Meerjarenperspectief			
		2021	2022	2023	
Budget exploitatielasten	4.246 N	4.235 N	4.256 N	4.237 N	
Baten	-76 V	-76 V	-76 V	-76 V	
Saldo van baten en lasten	4.171 N	4.159 N	4.180 N	4.161 N	
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N	
Reservemutaties: beschikkingen	-369 V	-369 V	-369 V	-369 V	
Geraamd programmaresultaat	3.802 N	3.790 N	3.812 N	3.792 N	
	2020	2021	2022	2023	
Toevoegingen					
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N	
	0 N	0 N	0 N	0 N	
Beschikkingen					
Bijdrage aan Holland Rijnland	-369 V	-369 V	-369 V	-369 V	
	-369 V	-369 V	-369 V	-369 V	

Programma 2 Sociaal domein

Introductie

Wettelijk kader

Voor het sociaal domein zijn met name de volgende wetten van belang:

- Wet publieke gezondheid (Wpg)
- Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015)
- Jeugdwet
- Participatiewet
- Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz, naar verwachting vanaf 1-1-2020)

Deze wetten geven ons als gemeente de opdracht om bepaalde taken uit te (laten) voeren op het gebied van preventie, hulp en ondersteuning.

Uitvoering door derden

De uitvoering van de taken op het gebied van preventie, hulp en ondersteuning hebben wij grotendeels via een aanbesteding, subsidie of een dienstverleningsovereenkomst bij derden neergelegd. Denk daarbij aan partners als De Driemaster, GO! voor jeugd, Tom in de buurt, Alphen aan den Rijn (Serviceplein en Rijnvicus), Participe en RDOG. Wij sturen hierbij op doelen en resultaten, vanuit vertrouwen en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Omdat wij de uitvoering grotendeels bij onze partners hebben belegd, zijn in deze Richtnota niet veel concrete acties opgenomen. Dit betekent niet dat er niets gebeurt. Wij sturen op de uitvoering via onze opdrachten en het contractmanagement op deze opdrachten.

Paarse blokken

In de Samenwerkingsagenda zijn onderstaande thema's als Paars blok benoemd. Voor meer informatie over deze thema's wordt dan ook verwezen naar de Samenwerkingsagenda.

- Overdragen maatschappelijk vastgoed
- Overdracht kunstgrasvelden
- Voortbestaan sportaccommodatie De Tweesprong
- Realiseren IKC's

2.1 Een sociale gemeente

Maatschappelijk doel 1:

Goede basis en gelijke kansen

Wat willen we bereiken?

- Kinderen kunnen veilig opgroeien en hun talenten ontwikkelen
- Elk kind moet kunnen deelnemen aan sport en cultuur, ook als ouders niet over voldoende middelen beschikken
- Voor jeugdigen en/of hun ouders is er een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod aan hulp
- Een leven lang leren is mogelijk voor iedereen

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Vergroten bereik van het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld		
Vormgeven taalonderwijs in het kader van inburgering voor 2021		
In beeld krijgen van kinderen die opgroeien in armoede met name daar waar het gaat om verborgen armoede (werkende ouders)		
Verkennen en mogelijk uitvoeren van een pilot Schuldhulpverlening, waarbij het beoogde effect en het belang van het kind centraal staan		
<i>Project Realisatie IKC De Lei, Leimuiden</i>		
<i>Project Planvorming en realisatie IKC Oude Wetering (nntb)</i>		
<i>Project Planvorming en realisatie IKC Rijnsaterwoude</i>		
<i>Project Planvorming en realisatie IKC Woubrugge</i>		

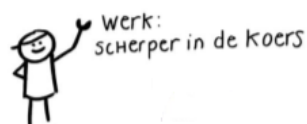
Hoe meten/weten we dat?

	2018	2019	2020	2021
Bereik Jeugdfonds Sport en Cultuur	122			
Bereik Stichting Leergeld	250			
Aandeel minderjarige kinderen in huishouden met inkomen tot 120% sociaal minimum	7,0%			
Aantal trajecten Talentcoaching (De Driemaster)	8			
Aandeel jongeren met jeugdhulp	13,4%*			
Aandeel jongeren met jeugdbescherming	0,7%			
Minimaal 80% van de cliënten en/of hun ouders ervaren de jeugdhulp als tijdig en passend	78%			
Minimaal 80% van de verwijzers en ketenpartners ervaren de jeugdhulp als tijdig en passend	92%			
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	1,2%			
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	1,0%			
% vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	1,6%			
Aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners	191			

* tweede helft van 2018

Maatschappelijk doel 2:

Iedereen kan meedoen

Wat willen we bereiken?

- Stimuleren van een betere aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt
- Voor 2021 zijn 50 mensen uit de uitkering naar werk begeleid
- De verbinding van het werkgeversservicepunt met lokale ondernemers is vergroot
- Voor kwetsbare inwoners is tijdige en passende ondersteuning beschikbaar (ook gebruik makend van hun eigen netwerk, waardoor zij zelfstandig kunnen functioneren en langer thuis kunnen (blijven) wonen)
- Buurten en wijken ondersteunen elkaar

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Gezamenlijk met onze partners uitvoering geven aan het project "50 voor 2021"		
Scholing bieden voor beschikbaar werk en zorgen voor goede randvoorwaarden (rijbewijzen, vaktaal, onderwijs voor statushouders, veiligheidscertificaat)		
De Driemaster gaat methodieken inzetten om het nabuurschap te vergroten		
Inkoop van maatschappelijke zorg en ondersteuning voor 2021 (inclusief verslavingspreventie)		
Inrichten bemoeizorg		
Project Realisatie 20 zorgunits voor mensen met dementie (Dagelijks Leven, Leimuiden)		
Project Realisatie 20 zorgunits voor mensen met dementie (Dagelijks Leven, Roelofarendsveen)		

Hoe meten/weten we dat?

	2018	2019	2020	2021
Aantal personen met een bijstandsuitkering (per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder)	16,4			
Uitstroom uit de bijstand richting werk	53			
Aantal lopende re-integratie-voorzieningen (per 1.000 inwoners van 15-74 jaar)	6,4			
Bij 75% van de inwoners met een ondersteunings-vraag verbetert of stabiliseert de situatie	75%			
Cliënten zijn tevreden over ondersteuning door Tom in de buurt	8,6			

Maatschappelijk doel 3:

- Voor iedere inwoner is op redelijke termijn een passende woning beschikbaar

Wat willen we bereiken?

- De sociale en betaalbare woningvoorraad is beschermd en blijft in stand
- Ruimte bieden voor CPO en nieuwe woonvormen
- Ruimte bieden voor doorstroming in de woningmarkt
- Passende huisvesting arbeidsmigranten

Wat gaan er ervoor doen?

	2020	2021
Project Realiseren van twee skaeve hûsjes en minimaal één crisiswoning		
Regionaal uitvoeren van onderzoek naar de systematiek van woonruimteverdeling		
Jaarlijks maken van prestatieafspraken met woningcorporaties		
Doorontwikkelen kaders om sociale en betaalbare koop sociaal te houden (doelgroepenverordening)		
Project Sociale Woningbouw Van Alcmaerlaan (ESW, Hoogmade)		
Project Sociale Woningbouw Gerardusschool (ESW, Oude Wetering)		
Project Sociale Woningbouw Elzenlaan (ESW, Woubrugge)		
Project Herontwikkeling De Kolk, Oud Ade		
Project Hoogmadese Wetering, realisatie max. 38 woningen, Hoogmade		
Project A. de Graaflaan 20, realisatie 35 woningen, Woubrugge		
Project Planvorming en realisatie Leimuiden-West, Leimuiden		
Project Dorpshart Leimuiden		
Project Planvorming Sociale woningbouw op Connexxionterrein (ESW)		
Project Planvorming Dorpslab Rijnsaterwoude		
Project Nieuwe Wetering Noord (kavel 2 t/m 6)		
Project Braassemerland, Roelofarendsveen		

Hoe meten/weten we dat?

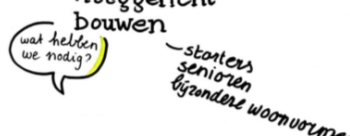
	2018	2019	2020	2021
Demografische druk	73,7%			
Aantal skaeve hûsjes	0			
Aantal gerealiseerde crisiswoningen	0			
Gemiddelde wachttijd huurwoning	5,7 jaar			
Gemiddelde actieve zoektijd	1,5 jaar			
Gemiddelde woonlasten eenpersoonshuishoudens		€ 775		
Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishoudens		€ 860		
Gemiddelde WOZ-waarde woningen		€ 263.000		
Aantal verstrekte blijversleningen				
Aantal verstrekte startersleningen				

huisvesting
arbeids-
migranten

wie, wat, waar?
kaders!

vraaggericht
bouwen

wat hebben we nodig?
starters
senioren
bijzondere woonvormen

Maatschappelijk doel 4:

Een gezonde gemeente

Wat willen we bereiken?

- Bevorderen gezondheid van onze inwoners / verminderen van gezondheidsbedreigende factoren

Wat gaan we ervoor doen?

Afsluiten en naleven preventieakkoord met speciale aandacht voor het rookvrij maken van openbare plekken / plekken waar kinderen komen

Aanpak overmatig alcohol- en drugsgebruik: preventie en handhaving

Aanpak overmatig alcohol- en drugsgebruik: preventie en handhaving

	2020	2021
Afsluiten en naleven preventieakkoord met speciale aandacht voor het rookvrij maken van openbare plekken / plekken waar kinderen komen		
Aanpak overmatig alcohol- en drugsgebruik: preventie en handhaving		
Aanpak overmatig alcohol- en drugsgebruik: preventie en handhaving		

Hoe meten/weten we dat?

	2018	2019	2020	2021
Aantal geconstateerde overtredingen alcoholgebruik				
Aantal druggerelateerde overtredingen				
Aantal trajecten Welzijn op recept				

Wat mag het kosten? (overheveling vanuit het DIN)

- Uitvoeren onderzoek naar de impact van ontwikkelingen Schiphol in 2021

€ 10.000

Maatschappelijk doel 5:

In en door de samenleving

Wat willen we bereiken?

- De kracht van de samenleving wordt benut, versterkt en gefaciliteerd, waarbij oog is voor de grenzen van die kracht
- Eenzaamheid en sociale uitsluiting voorkomen dan wel beperken
- Inwoners voelen zich betrokken bij hun wijk, met participatie van stakeholders zoals woningbouwverenigingen en dorpsraden

Wat gaan we ervoor doen?

De Driemaster, Tom in de buurt en GO! voor jeugd ontplooiën samen initiatieven rond het werven, begeleiden en verbinden van vrijwilligers en verenigingen

De Driemaster en Tom in de buurt gaat activiteiten en methodieken inzetten om eenzaamheid te voorkomen / te beperken

Ondersteunen van mantelzorgers, waarbij wordt aangesloten op hun behoefte

Invoeren van tegenprestatie bij maatschappelijk vastgoed

	2020	2021
De Driemaster, Tom in de buurt en GO! voor jeugd ontplooiën samen initiatieven rond het werven, begeleiden en verbinden van vrijwilligers en verenigingen		
De Driemaster en Tom in de buurt gaat activiteiten en methodieken inzetten om eenzaamheid te voorkomen / te beperken		
Ondersteunen van mantelzorgers, waarbij wordt aangesloten op hun behoefte		
Invoeren van tegenprestatie bij maatschappelijk vastgoed		

Focus met ambitie

Naast bovenstaande inspanningen uit de Integrale monitor is bij de Richtnota 2020 ook besloten extra budgetten beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de ambities voor Focus met Ambitie. In programma 2 van deze begroting zijn de volgende budgetten voor deze ambities opgenomen (bedragen * € 1.000):

1. Vervanging kunstgrasvelden

2020	2021	2022	2023
1.000	-	-	-

De overdracht van maatschappelijk vastgoed is een proces dat al is ingezet in de raadsperiode 2014-2018 en op objectniveau wordt afgerond in deze raadsperiode. De achterliggende reden van deze beweging is divers. Het gaat over eigenaarschap, betrokkenheid bij dingen die van jezelf zijn.

Verantwoordelijkheid en zelf sturing geven aan beheer, onderhoud en exploitatie. We zijn ervan overtuigd dat de gemeenschap veel zelf kan, en vaak goedkoper, met betere resultaten en met meer draagvlak dan dat de gemeentelijke methode op zou leveren.

Daarnaast hopen we hiermee de multifunctionaliteit van de sportcomplexen te bevorderen, door het voor de verenigingen interessant te maken meer mensen en middelen te verzamelen rondom de eigen voorziening.

De overdracht van kunstgrasvelden heeft prioriteit gekregen in het kader van Focus met Ambitie. Naar aanleiding van deze besluitvorming is geld gereserveerd in de begroting om uitvoering te geven aan het paarse blok.

2. Extra kapitaallasten in verband met extra krediet IKC Leimuiden (€ 270.000)

2020	2021	2022	2023
12	12	12	12

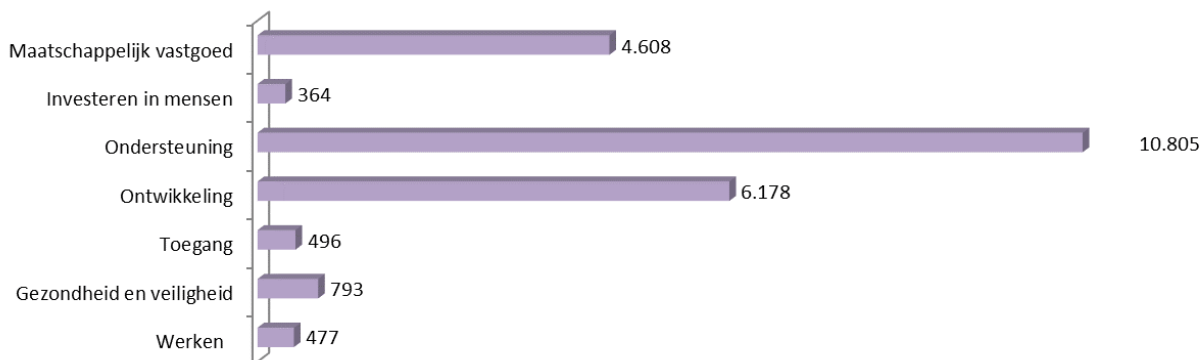
Bij het vaststellen van de Richtnota 2020 is een extra krediet toegekend voor de gestegen bouwkosten voor IKC Leimuiden. Bovenstaand budget is ter dekking van deze extra kapitaallasten. De kapitaallasten die betrekking hebben op de reeds toegekende kredieten zijn in de reguliere begroting verwerkt. Vanaf 2021 zijn bovenstaande kapitaallasten onderdeel van de reguliere begroting en niet meer apart zichtbaar onder Focus met Ambitie.

Inzicht in het programmabudget

Programma 2 heeft een totaal budget van afgerond € 5,5 miljoen aan geraamde baten en € 23,7 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Onderstaande grafiek geeft inzicht in de herkomst van de middelen en de onderdelen waaraan de budgetten binnen dit programma worden besteed.

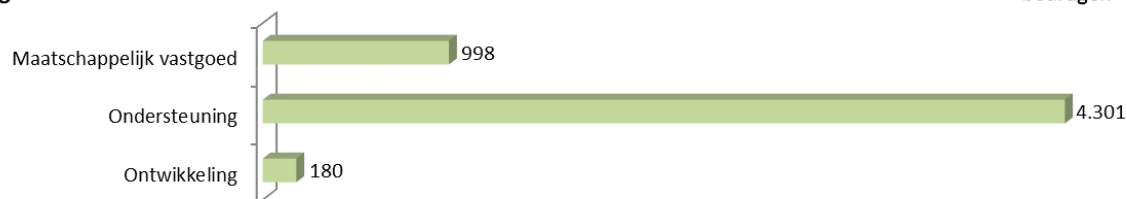
Lasten Programma 2

bedragen * € 1.000

Baten Programma 2

bedragen * € 1.000

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2020 – 2023 verwerkt. In dit overzicht zijn alle baten en lasten en het saldo van programma 2 vermeld, inclusief de lasten uit de Integrale monitor en Focus met Ambitie, zoals vastgesteld bij de Richtnota 2020.

Bedragen * € 1.000

Programma 2 Sociaal Domein	Programma budget 2020	Meerjarenperspectief			
		2021	2022	2023	
Budget exploitatielasten	23.722 N	22.302 N	22.311 N	22.310 N	
Baten	-5.479 V	-5.509 V	-5.509 V	-5.509 V	
Saldo van baten en lasten	18.243 N	16.793 N	16.802 N	16.801 N	
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N	
Reservemutaties: beschikkingen	0 N	0 N	0 N	0 N	
Geraamd programmaresultaat	18.243 N	16.793 N	16.802 N	16.801 N	
	2020	2021	2022	2023	
Toevoegingen					
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N	
	0 N	0 N	0 N	0 N	
Beschikkingen					
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N	
	0 N	0 N	0 N	0 N	

Programma 3 Ruimte en leefomgeving

Introductie

De vastgestelde MRSV biedt de ruimtelijke kaders voor de toekomstige ontwikkelingen van onze gemeente. De komende jaren zal de MRSV uitgewerkt worden tot een Maatschappelijke Omgevingsvisie in het kader van de Omgevingswet.

De economie is volop in beweging. Ondernemers binnen onze gemeente hebben door de groei van hun bedrijfsactiviteiten in bepaalde gevallen gebrek aan ruimte op de huidige locatie. De komende jaren staan we voor de uitdaging om voldoende bedrijfsruimte te blijven bieden om onze economie en bijbehorende werkgelegenheid te faciliteren.

In de dorpen van Kaag en Braassem is het fijn wonen. Ouderen willen hier graag blijven wonen, gezinnen met (jonge) kinderen vestigen zich hier graag, maar ook veel jongeren zouden graag de gelegenheid krijgen om zich als starter op de woningmarkt te huisvesten in één van de dorpen. Dit stelt ons voor een grote uitdaging op het gebied van de woningmarkt.

Naast mooi wonen kun je in onze gemeente ook mooi recreëren. We staan open voor uitbreiding van nieuwe en bestaande recreatiebedrijven en het verbeteren / uitbreiden van wandel-, fiets- en vaarroutes.

Als gemeente zetten we ons in voor een schone, hele en veilige leefomgeving. Hierbij gaat het niet alleen om het openbaar groen, maar ook om de duurzaamheidsambities van de gemeente en de bereikbaarheid. Met name in de herinrichting van wegen en het onderhoud / vervangen van de riolering gaat veel geld om.

Paarse blokken

In de Samenwerkingsagenda zijn onderstaande thema's als Paars blok benoemd. Voor meer informatie over deze thema's wordt dan ook verwezen naar de Samenwerkingsagenda.

- Uitbreiding bedrijventerreinen
- Inbreiden / uitbreiden
- Grondexploitaties
- Hoogbouw
- Recreatieve initiatieven passend in de omgeving
- Agrariërs
- Verkeersveiligheid
- Parallelweg landbouwverkeer
- Ontsluiting Leimuiden / doorstroming N207
- Openbaar groen in de wijk
- Locaties opwekken duurzame energie
- Verwachtingen nieuwe duurzaamheidsagenda

- Huisvesting arbeidsmigranten - inmiddels besloten, en dus geen paars blok meer

3.1 Een groene en duurzame gemeente

Maatschappelijk doel 1:

Kaag en Braassem is energieneutraal

Wat willen we bereiken?

- Verduurzamen gemeentelijk vastgoed
- Het energieverbruik op het gemeentehuis en de gemeentewerf terugbrengen
- Het energieverbruik door gemalen en pompen van de riolering met 12.500 kWh per jaar verlagen
- Het restafval per inwoner per jaar is afgenomen naar maximaal 100 kilo
- Energietransitie versnellen door inzet van energiecoaches/-ambassadeurs
- In 2025 willen wij 163 terajoule aan energie besparen (lokale bijdrage aan regionale opgave Energieakkoord)
- In 2025 willen wij 170 terajoule aan duurzame energie opwekken (lokale bijdrage aan regionale opgave Energieakkoord)

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Versneld vervangen van de verlichting in het gemeentehuis		
Pilot met het op afstand uitschakelen van de ICT		
Het isoleren van de leidingen en slimmer omgaan met de verwarming in het gemeentehuis en op de gemeentewerf		
Onderzoeken of er extra panelen geplaatst kunnen worden op het gemeentehuis		
Plaatsen van zonnepanelen op de gemeentewerf		
Gemeentelijk wagenbezit stap voor stap verduurzamen wanneer de afschrijfperiode is verstreken		
Uitwerken Warmtevisie Kaag en Braassem (wordt geïntegreerd in Omgevingsvisie)		
Realiseren van andere manieren van inzameling en stimuleren van afvalscheiding op scholen en bij sportverenigingen		
Continueren van inzet op gedragsverandering bij afval scheiden		
Evalueren effectiviteit van Diftar		
Continueren en uitbreiden duurzaamheidslening		
Continueren en uitbreiden energiescans voor verenigingen en MKB		
Ondersteuning en facilitering van de energiecoaches/-ambassadeurs		
Ondersteuning en facilitering van het duurzaamheidsplatform		
Opstellen van een maatregelenpakket om de tussentijdse doelstellingen van het Energieakkoord van Holland Rijnland te behalen		
Ondersteunen / adviseren inwonersinitiatieven (o.a. haalbaarheidsonderzoek)		

Hoe meten/weten we dat?	2018	2019	2020	2021
Energieverbruik op het gemeentehuis	260.000 kWh 25.682 m3 gas			
Besparing energie pompen en gemalen	150.000 kWh			
Hernieuwbare elektriciteit gemeentehuis op jaarbasis	11.000 kWh			
Hernieuwbare elektriciteit gemeentewerf op jaarbasis	0 kWh			
Restafval per inwoner (kilo per inwoner)	117 kg			
Aantal duurzaamheidsleningen	5			
Aantal duurzaamheidsadviezen van de duurzaamheidscoaches	0			
Aantal energiescans maatschappelijke verenigingen en MKB	6			
Aantal zonnepanelen in de gehele gemeente	21.000			

Maatschappelijk doel 2:

Kaag en Braassem heeft een biodiverse omgeving

Wat willen we bereiken?

- Bodemdaling in het agrarisch veenweidegebied wordt tegengegaan
- De biodiversiteit binnen onze gemeente wordt vergroot
- Zorgdragen voor meer CO²-compensatie

Wat gaan we ervoor doen?	2020	2021
Samen met de LTO, ODWH en regiogemeenten ontwikkelen van maatregelen en experimenten om bodemdaling tegen te gaan met behoud van de agrarische functie of een andere toekomstige functie		
Bewustwording onder agrariërs vergroten door het organiseren van minimaal één klimaat Tafel per jaar		
Inzichtelijk maken van huidige biodiversiteit in Kaag en Braassem en opstellen actieplan		
We volgen actief de initiatieven en onderzoeken binnen het Groene Hart om bodemdaling van veenweidegebieden tegen te gaan, waaronder de Green Deal Bodemdaling.		
Het maaibeeld aanpassen op biodiversiteitsdoelstellingen		
Project Aanleggen/afmaken realisatie Ghoybos		

Hoe meten/weten we dat?	2018	2019	2020	2021
Aantal bomen in de gemeente	9.601			
Hagen (in meter)	9800			
Bos (in km2)	0,1147			
Bosplantsoen (in km2)	0,073			
Gras / Gazon (in km2)	0,221			
Gras / Berm (in km2)	0,551			
Gras / Bloemrijk (in km2)	0,0185			
Heesters (in km2)	0,1437			

Wat mag het kosten? (overheveling vanuit het DIN)

▪ Uitwerken duurzaamheidsagenda (2020)	€ 25.000
- Energiescans	
- Faciliteren energicoaches/ -ambassadeurs	
- Uitwerken Warmtevisie	
- Ondersteunen duurzaamheidsplatform	
- Ondersteunen bewonersinitiatieven	
▪ Ambtelijke inzet Energieakkoord (2020 t/m 2025)	€ 40.000
- Realiseren van andere manieren van inzamelen en scheiden van afval bij scholen en sportverenigingen	
▪ Bijdrage aan Energieakkoord Holland Rijnland (2020 t/m 2025)	€ 26.794

3.2 Een aantrekkelijke gemeente

Maatschappelijk doel 1:

Voldoende, veilige en aantrekkelijke bedrijventerreinen

Wat willen we bereiken?

- Ondernemers hebben de ruimte om door te groeien
- We creëren werkgelegenheid voor onze (lokaal) groeiende bevolking
- Onze bedrijventerreinen zijn hoogwaardig, veilig en aantrekkelijk

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Aanjagen van ontwikkeling bedrijfslocaties op Drechthoek II (Leimuiden) en Bospolder (Hoogmade)		
Ontwikkelen nieuw bedrijventerrein op een nog te bepalen locatie		
Behartigen van de belangen voor onze bedrijvigheid, en het effect daarop als gevolg van de mogelijke viaductverbreding in de A4 (Lasso)		
Project Ontwikkelen Connexxionterrein		
Certificering van alle bedrijventerreinen i.h.k.v. Keurmerk Veilig Ondernemen		
Faciliteren van collectieve initiatieven uit de markt, zoals het opzetten van een BedrijvenInvesteringsZone (BIZ)		
In kaart brengen van herontwikkelings- en/of revitaliseringsbehoefte op de huidige bedrijventerreinen		
Intensiveren controles op bedrijventerreinen illegale vestiging, bewoning en ondermijning		

Hoe meten/weten we dat?

	2018	2019	2020	2021
Arbeidsparticipatie (per 1.000 inwoners 15-74 jaar)	692			
Vestiging van bedrijven (per 1.000 inwoners 15-64)	131,9			
Aantal banen (per 1.000 inwoners 15-64 jaar)	498,6			
Aantal bedrijventerreinen met het keurmerk KVO	2			

Maatschappelijk doel 2:

Aantrekkelijke en compacte winkelgebieden

Wat willen we bereiken?

- Een aantrekkelijk winkelhart in Leimuiden
- Een aantrekkelijk winkelhart in Roelofarendsveen (eenheid)
- Basisvoorzieningen in de kernen in stand houden

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Project Herinrichten Noordplein (Roelofarendsveen) inclusief een logische aansluiting met het Zuidplein		
Faciliteren van een mogelijke gebiedsontwikkeling in het noordelijk deel van het centrum van Leimuiden		
Ontwikkelen van een aanpak voor vrijkomende (verspreid liggende) winkelpanden buiten de centrumgebieden		
Aandacht voor de bevoorrading van winkelgebieden (vrachtverkeer)		

Maatschappelijk doel 3:

Het versterken van de recreatieve sector

Wat willen we bereiken?

- Het realiseren van een toeristische trekpleister
- Het bevorderen van de recreatieve uitstraling van de gemeente
- Profileren als watersportgemeente
- Optimaliseren van infrastructurele voorzieningen

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Doorontwikkeling boulevard aan de Braassem		
Realiseren van informatiepanelen		
Inventariseren mogelijkheid eerder realiseren tweede sluis Braassemerland		
Beter en duidelijker verbinden van alle bestaande fiets-, wandel- en vaarroutes incl. overnachtingsmogelijkheden		
Project Ontwikkelen locatie Boot-Beton		
Sterke samenwerking met Kaag en Braassem Promotie, als trekker voor de PR, marketing en innovatie.		
Versterken Kaag en Braassem Promotie als marketingorganisatie (wens raad?)		

Hoe meten/weten we dat?

	2018	2019	2020	2021
Banen in Recreatie & Toerisme per 1000 inwoners	64,2			

Wat mag het kosten? (overheveling vanuit het DIN)

Ophogen cofinancieringsbudget Groen en Natuur (2020)

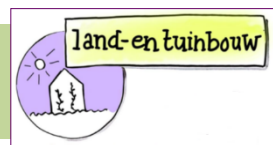
In te zetten voor de doorontwikkeling van de boulevard, het realiseren van informatiepanelen en het inventariseren van de mogelijkheid voor een tweede sluis Braassemerland

€ 50.000

Maatschappelijk doel 4:

Aantrekkelijke agrarische sector

Wat willen we bereiken?

- Het behouden van de bedrijven als beeldbepalende sector voor onze gemeente
- Het stimuleren van de werkgelegenheid en innovatie binnen de agrarische sector
- Het beperken van landbouwverkeer door de kernen van onze gemeente

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
We stimuleren kleinschalige nevenactiviteiten in de agrarische sector om de sector rendabel en zichtbaar te maken/houden		
We onderzoeken samen met buurgemeenten en de LTO mogelijkheden om het landbouwverkeer te verminderen		

3.3 Een leefbare gemeente

Maatschappelijk doel:

Een leefbare gemeente

Wat willen we bereiken?

- De openbare ruimte is schoon, heel en veilig
- Inwoners voelen zich betrokken bij hun wijk en krijgen ruimte om hun ideeën en initiatieven voor de openbare ruimte uit te voeren

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Inzetten 'Groen en doen'		
Opstellen toetskader voor inwonersinitiatieven		
Experimenteren met dorps/wijkbudgetten		
Integrale aanpak zwerfafval gericht op gezamenlijke aanpak in de wijk, preventie, bewustwording en gedragsverandering, stimuleren wijkadoptie		
Inzetten op gedragsverandering om de eigen leefomgeving schoon, heel en veilig te houden		

Hoe meten/weten we dat?

	2018	2019	2020	2021
Aantal bomen in de gemeente	9.601			
Hagen (in meter)	9800			
Bos (in km ²)	0,1147			
Bosplantsoen (in km ²)	0,073			
Gras / Gazon (in km ²)	0,221			
Gras / Berm (in km ²)	0,551			
Gras / Bloemrijk (in km ²)	0,0185			
Heesters (in km ²)	0,1437			

Wat mag het kosten? (overheveling vanuit het DIN)

Realiseren extra wensen openbare ruimte in 2020 en 2021 (Parels) € 25.000

3.4 Een goed bereikbare gemeente

Maatschappelijk doel 1:

Het behouden en (indien mogelijk) vergroten van de bereikbaarheid van onze gemeente per auto, OV en fiets

Wat willen we bereiken?

- Een vorm van openbaar vervoer in alle kernen van de gemeente
- Minimaal behoud en indien mogelijk verbeteren en optimaliseren van het huidige openbaar vervoer
- Een goede aansluiting op de bovenlokale (trein)stations van Alphen aan den Rijn, Leiden, Nieuw Vennep en Schiphol
- Goede bereikbaarheid met de auto en de fiets en verminderen van sluipverkeer als gevolg van files op A- en/of N-wegen

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
Stimuleren van infrastructurele verbindingen met de buurtbus		
Gesprekspartner voor landelijke partijen bij het verbreden van de A4		
Gesprekspartner voor regionale partijen bij het opwaarderen van het fietspadennetwerk inclusief aanleg snelfietspaden		
Tegengaan sluipverkeer, ook bij omleidingen van gemeentelijke projecten		

Maatschappelijk doel 2:

Goede en veilige wegen

Wat willen we bereiken?

- Duidelijke voorrangssituaties
- Goed onderhouden wegen
- Een veilige en eenduidige inrichting van de wegen
- Draagvlak voor de nieuwe inrichting van wegen

Wat gaan we ervoor doen?

	2020	2021
▪ Inzetten op gedragsverandering van weggebruikers		
▪ Participatietrajecten bij de planvorming voor de herinrichting van wegen		
Projecten Leimuiden		
➤ Dr. Stapenseastraat (reconstructie weg, icm Dorpshart Leimuiden)		
➤ Berkenlaan en Peppelstraat (reconstructie weg)		
➤ Ieplaan (reconstructie weg)		
➤ Kastanjelaan (reconstructie weg)		
➤ Infrastructuur IKC Leimuiden		
➤ Acacialaan (reconstructie weg)		
➤ Passage N207 (provinciaal project)		

Wat gaan we ervoor doen?	2020	2021
Projecten Oud Ade		
➤ Vervangen Lange Brug		
➤ Oud Adeselaan (vervangen kunstwerk)		
➤ Leidseweg (vervangen kunstwerk)		
Projecten Roelofarendsveen		
➤ Langeweg – Noorderhemweg (vervangen brug door duiker)		
➤ Pastoor Onelplein (vervangen brug)		
➤ Anemonenstraat (reconstructie weg)		
➤ Fresiastraat (reconstructie weg)		
➤ Rozenhof (reconstructie weg)		
➤ Gerberastraat (reconstructie weg)		
Projecten Woubrugge		
➤ Schoolstraat (reconstructie weg)		
➤ Bateweg (reconstructie weg)		
➤ Wilhelminalaan (reconstructie weg)		
➤ Julianalaan (reconstructie weg)		
➤ Beatrixplantsoen (reconstructie weg)		
➤ Emmalaan (reconstructie weg)		
➤ Zwanenbloem (kunstwerk)		
➤ Bateweg 1 (vervangen kunstwerk)		

	2018	2019	2020	2021
Door politie geregistreerde verkeersongevallen	149			
Aantal meldingen openbare ruimte				

Wat mag het kosten? (overheveling vanuit het DIN)	
▪ Uitvoeren vervolgfases IBOR	€ 550.000

Focus met ambitie

Naast bovenstaande inspanningen uit de Integrale monitor is bij de Richtnota 2020 ook besloten extra budgetten beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de ambities voor Focus met Ambitie. In programma 3 van deze begroting zijn de volgende budgetten voor deze ambities opgenomen (bedragen * € 1.000):

1. Vergroenen openbare ruimte

2020	2021	2022	2023
100	100	100	-

Voor het vergroenen van de openbare ruimte willen we kaders ontwikkelen voor besteding van de beschikbare middelen voor groenontwikkeling van 4 x € 100.000. (in 2019 t/m 2022) Daarnaast moet er helderheid komen over de gewenste verbetering van de kwaliteit van het bestaande groen, de beleving en participatie met inwoners. De derde component is de areaaluitbreiding door groenontwikkeling in het algemeen, maar ook de realisatie van nieuwe wijken wat automatisch leidt tot een areaaluitbreiding. Het moet een kader geven voor:

1. besteding beschikbare middelen Focus met Ambitie;
2. kwaliteitsniveau van het groenonderhoud en gebiedstypen (knoppensessie: wat is de huidige kwaliteit, wat is de vereiste kwaliteit volgens de reeds vastgestelde kwaliteitskaders);
3. ruimte voor betrokkenheid inwoners (pilot Groen en Doen);
4. vertaling naar de gemeentebegroting en onderhoudsbudget.

In het laatste kwartaal van 2019 zal de raad een voorstel gedaan worden voor de inzet van de gereserveerde middelen.

2. Huisvesting bijzondere doelgroepen

2020	2021	2022	2023
132	-	-	-

Huisvesting Arbeidsmigranten is als Paars blok opgenomen in de vastgestelde Samenwerkingsagenda 2018-2022. Tijdens het traject Focus met Ambitie I, dat door de raad is vastgesteld, is deze maatschappelijke opgave verbreed naar huisvesting bijzondere doelgroepen. Hiermee is ook het procesgeld beschikbaar gesteld voor de taken met betrekking tot huisvesting van bijzondere doelgroepen. In oktober wordt de opgave en de voorgestelde aanpak besproken met de gemeenteraad.

3. Planontwikkeling bedrijventerrein

2020	2021	2022	2023
158	158	-	-

De afgelopen jaren zijn er binnen Kaag en Braassem nauwelijks bedrijfslocaties ontwikkeld. De realisatie van Drechthoek II is nog het meest concreet geweest, maar die plannen zijn tot op heden niet tot wasdom gekomen. Bij de actualisatie van de MRSV is de locatie Veenderveld II geschrapt. Wel is er bij de besluitvorming in december 2017 een motie aangenomen waarin het college wordt opgeroepen om nut en noodzaak van uitbreiding van bedrijventerreinen in beeld te brengen en hiervoor meerdere locaties te onderzoeken.

De afgelopen periode is er onderzoek gedaan naar de ruimtebehoefte op bedrijventerreinen. Zowel de ondernemersverenigingen als bureau STEC hebben hier een analyse van gemaakt. Op woensdag 3 oktober 2018 heeft STEC de resultaten hiervan toegelicht tijdens een bijeenkomst voor de gemeenteraden van Nieuwkoop, Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem.

Meer recent is de gemeente door het Rijk geïnformeerd over de gewenste verbreding van de A4. Om het toekomstige tracé van deze autosnelweg mogelijk te maken bestaat er een gerede kans dat relatief veel bedrijven die zijn gevestigd op het bedrijventerrein De Lasso gronden (en daarmee ook opstallen en bedrijfsgebouwen) aan het Rijk moeten afstaan. Het Rijk zal deze bedrijven schadeloos moeten stellen. Om de bedrijven wel te behouden voor de gemeente, zal onderzocht moeten worden of zij naar andere locaties binnen de gemeente kunnen verplaatsen.

4. integrale gebiedsvisie Sportpad Roelofarendsveen

2020	2021	2022	2023
75	-	-	-

In het kader van Focus met Ambitie is er gesproken over de gewenste ontwikkelingen op het Sportpad en omgeving. Feitelijk gaat het om een discussie over de nieuwe ontwikkeling van een Kindcentrum en voorzieningen voor binnen- en buitensport, inclusief zwembad.

Het Integraal Kindcentrum (IKC) Oude Wetering en de nieuwbouw van zwembad De Tweesprong zijn hierbij inclusief een infrastructurele aanpassing aan de ontsluiting van het Sportpad hoog op de prioriteitenlijst gekomen.

Met de realisatie van nieuwe voorzieningen worden er keuzes gemaakt die betrekking hebben op de toekomstige ruimtelijke mogelijkheden/inrichting van het totale Sportpad. Om te voorkomen dat er nu keuzes worden gemaakt die de mogelijke toekomstige herinrichting van het Sportpad in de weg staan, is het van belang om eerst een gebiedsvisie te ontwikkelen voor het totale Sportpad.

Na deze planvorming kan fase 1 uitgevoerd worden (IKC, nieuwbouw De Tweesprong en noodzakelijke infrastructuur). Het is aan de raad om te zijner tijd een keuze te maken over de eventueel volgende fase van de herinrichting.

5. Herinrichting Winkelhart Roelofarendsveen

2020	2021	2022	2023
300	16	-	-

In 2019 zijn we gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor het herinrichten van het Winkelhart Roelofarendsveen. In 2020 starten de herinrichtingswerkzaamheden van het Winkelhart.

Doelstelling is het realiseren van één samenhangend winkelgebied, waarbij het Noord- en het Zuidplein eenzelfde uitstraling hebben. Bij de uitwerking van de plannen worden de ondernemers betrokken.

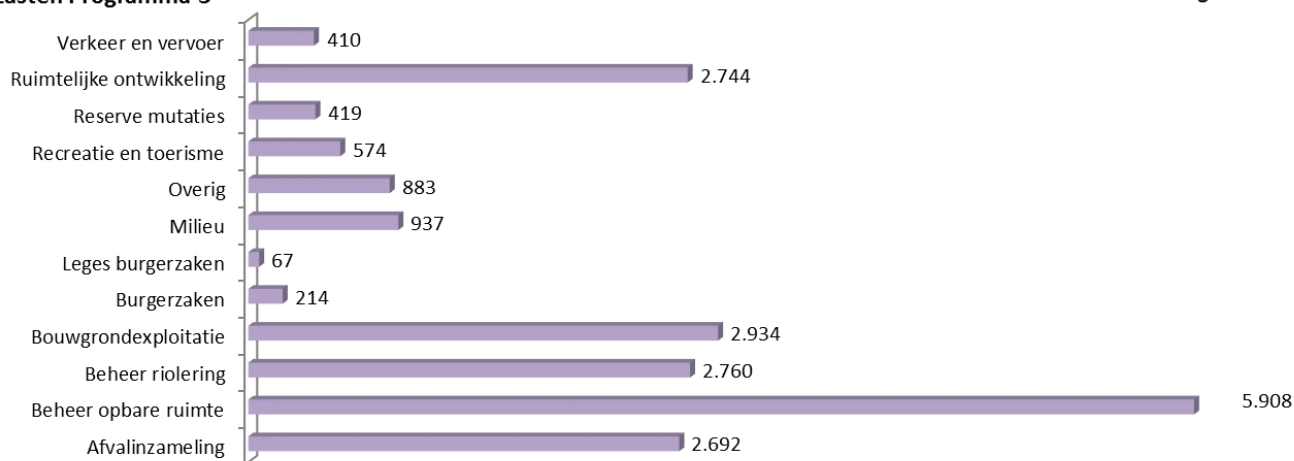
Tevens worden zij gestimuleerd om zelf ook een impuls te geven aan de uitstraling van de panden in het winkelgebied.

Inzicht in het programmabudget

Programma 3 heeft een totaal budget van afgerond € 11,9 miljoen aan geraamde baten en € 20,5 miljoen aan geraamde bestedingen (lasten). Binnen dit programma wordt een belangrijk deel van de lasten afgedekt door inkomsten uit afvalstoffenheffing, rioolrechten, leges omgevingsvergunningen en leges burgerzaken. Uitgaven in de sfeer van de bouwgrondexploitatie zijn in principe afgedekt door de opbrengsten uit grondverkoop en voor zover deze niet toereikend zijn door getroffen verliesvoorzieningen. Onderstaande grafiek geeft inzicht in de herkomst van de middelen en de onderdelen waaraan de budgetten binnen dit programma worden besteed.

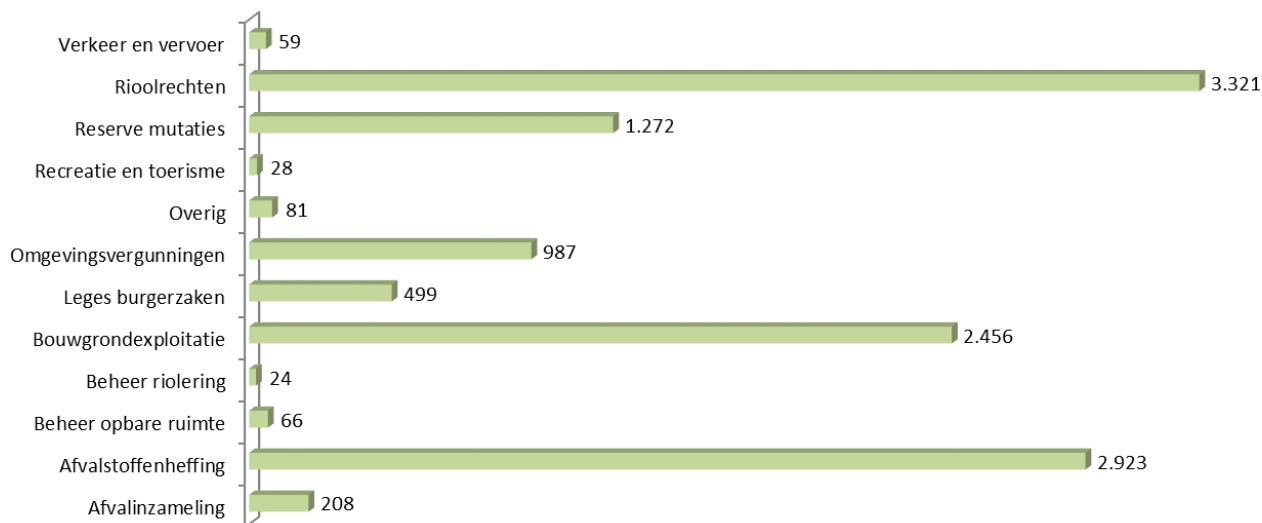
Lasten Programma 3

bedragen * € 1.000

Baten Programma 3

bedragen * € 1.000

Meerjarenbegroting

Het financiële meerjarenperspectief van dit programma wordt in onderstaande tabel aangegeven en is op deze wijze in de meerjarenbegroting 2020 – 2023 verwerkt. In dit overzicht zijn alle baten en lasten en het saldo van programma 3 vermeld, inclusief de lasten uit de Integrale monitor en Focus met Ambitie, zoals vastgesteld bij de Richtnota 2020.

Programma 3 Ruimte en leefomgeving	Programma budget 2020	Meerjarenperspectief			
		2021	2022	2023	
Budget exploitatielasten	20.124 N	17.794 N	16.995 N	17.041 N	
Baten	-10.652 V	-9.146 V	-8.907 V	-8.178 V	
Saldo van baten en lasten	9.473 N	8.649 N	8.089 N	8.863 N	
Reservemutaties: toevoegingen	419 N	471 N	524 N	577 N	
Reservemutaties: beschikkingen	-1.272 V	-749 V	-362 V	-1.228 V	
Geraamd programmaresultaat	8.619 N	8.371 N	8.251 N	8.212 N	
	2020	2021	2022	2023	
Toevoegingen					
Jaarlijkse dotatie IMNOR	419 N	471 N	524 N	577 N	
Saldo riolering naar reserve	0 N	0 N	0 N	0 N	
	419 N	471 N	524 N	577 N	
Beschikkingen					
Bijdrage aan begr. Exploitatie (IMNOR)	-191 V	-252 V	-313 V	-374 V	
Implementatie Omgevingswet	-200 V				
Bijdrage aan provincie ivm N207 Passage Leimuiden	-300 V				
Afsluiten Van Alcmalaan 2020	-25 V				
Afsluiten ESW van Egmond 2020	-76 V				
Afsluiten Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord 2020	-181 V				
Afsluiten vm gemeentehuis Rijsaterwoude 2020	-196 V				
Afsluiten Connexion Leimuiden 2021		-303 V			
Afsluiten Centrumplan Leimuiden 2021		-110 V			
Afsluiten ESW Gerardusschool 2021		-33 V			
Afsluiten West End 2023				-707 V	
Saldo riolering uit reserve	-103 V	-51 V	-49 V	-147 V	
	-1.272 V	-749 V	-362 V	-1.228 V	

Bedragen * € 1.000

Meerjarenbegroting

Het meerjarenperspectief van de algemene dekkingsmiddelen is in onderstaande tabel aangegeven en in de meerjarenbegroting 2020–2023 verwerkt.

Bedragen * € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Programma budget 2020	Meerjarenperspectief			
		2021	2022	2023	
Saldo van toe te rekenen overhead	7.697 N	7.596 N	7.589 N	7.505 N	
Geraamde vennootschapsbelasting	5 N	5 N	5 N	5 N	
Lokale heffingen	-8.398 V	-8.398 V	-5.681 V	-5.681 V	
Algemene uitkering	-30.898 V	-31.019 V	-30.950 V	-31.391 V	
Ontvangen dividend	-515 V	-515 V	-515 V	-515 V	
Saldo financieringsfunctie	-84 V	-44 V	-117 V	-176 V	
Saldo van baten en lasten	-32.193 V	-32.375 V	-29.669 V	-30.254 V	
Reservemutaties: toevoegingen	0 N	0 N	0 N	0 N	
Reservemutaties: beschikkingen	-320 V	0 N	0 N	0 N	
Geraamd resultaat algemene dekkingsmiddelen	-32.512 V	-32.375 V	-29.669 V	-30.254 V	
Toevoegingen	2020	2021	2022	2023	
Niet van toepassing	0 N	0 N	0 N	0 N	
	0 N	0 N	0 N	0 N	
Beschikkingen					
Afwaarderen opstallen ivm IKC Leimuiden	-320 V	0 N	0 N	0 N	
	-320 V	0 N	0 N	0 N	

Overzicht kosten van overhead

Sinds 2017 is het overzicht kosten van overhead onderdeel van de gemeentelijke begroting om de overhead bij gemeenten beter inzichtelijk te maken. Gemeenten mogen de overhead niet langer toerekenen aan de afzonderlijke programma's. Onder overhead verstaan we het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Met onderstaand overzicht wordt de omvang en de samenstelling van de overhead inzichtelijk gemaakt.

Bedragen * € 1.000

Overhead		Begroting 2020		Saldo
		Lasten	Baten	
6004000	Bestuursondersteuning college	131		131
6004001	Gemeentehuis	583	-43	540
6004002	Staf afd. dienstverlening	495		495
6004003	Staf afd. bedrijfsvoering	203		203
6004004	Staf afd. ontwikkeling	222	-15	207
6004005	Cluster ICT	2.173		2.173
6004006	Cluster DIV	649		649
6004007	Cluster gegevensbeheer (BAG)	406		406
6004008	Cluster financiën	692		692
6004009	Cluster personeelszaken	809	-27	782
6004010	Cluster juridische zaken	317		317
6004011	Cluster communicatie	332		332
6004012	Cluster bodedienst en facilitair	216		216
6004015	Cluster kcc	199		199
6004023	Cluster ruimte en omgevingszaken	132		132
		7.558	-85	7.473

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 is vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven ingrijpend gewijzigd. Intussen hebben wij aangifte gedaan over de jaren 2016 tot en met 2018. De hoogte van de aangifte ligt onder het budget van € 5.000 per jaar, dat wij hiervoor hebben geraamd. Omdat er op dit moment nog veel onduidelijkheid bestaat over het toepassen van de Wet op de vennootschapsbelasting, laten wij vooralsnog de begrote last staan op € 5.000 per jaar.

Onvoorzien

Bij het vaststellen van de begroting 2015 is het bedrag voor onvoorzien bepaald op € 0. Dit beleid is voortgezet bij de daarop volgende begrotingen.

Paragrafen

In deze programmabegroting zijn de onderstaande zeven paragrafen opgenomen:

- 1) Lokale heffingen
- 2) Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- 3) Kapitaalgoederen
- 4) Financiering
- 5) Bedrijfsvoering
- 6) Verbonden partijen
- 7) Grondbeleid

1. Lokale heffingen

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Lokale heffingen vormen voor de gemeente een belangrijke inkomstenbron. Kaag en Braassem kent de onroerendezaakbelastingen (OZB), de roerende-zaakbelasting (RZB) de precariobelasting en de forensenbelasting. Tevens wordt een aantal rechten geheven: de rioolheffing, de afvalstoffenheffing, leges, marktgelden en grafrechten. In deze paragraaf wordt nader aandacht besteed aan de lokale heffingen, het kwijtscheldingsbeleid en er wordt een overzicht gegeven van de diverse heffingen met de daarbij geraamde inkomsten en de lokale lastendruk in Kaag en Braassem.

Beleid rondom belastingen

De gemeente Kaag en Braassem hanteert het uitgangspunt dat de lokale heffingen zoals de OZB met niet meer dan met de verwachte indexatie (inflatie) volgens het CBS mogen stijgen. Hierbij wordt in regionaal verband een financiële kaderstelling gehanteerd voor zowel de eigen begroting als voor de begrotingen van verbonden partijen en/of gemeenschappelijke regelingen.

De belastingheffing dient verder maximaal 100% van de kosten te dekken, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele btw-component in de kosten.

Tariefontwikkeling in 2020

Bij het bepalen van de ramingen van belastingopbrengsten voor het nieuwe begrotingsjaar wordt rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1,5% voor 2020.

Onroerendezaakbelastingen 2020 (OZB)

Jaarlijks wordt de WOZ-waarde opnieuw bepaald. Zodra de nieuwe WOZ-waarden voor 2020 (peildatum 1-1-2019) bekend zijn zal bij het tarievenvoorstel na vaststelling van de begroting het definitieve belastingtarief hierop worden aangepast. Eind september is er een eerste voorlopige marktontwikkeling inzichtelijk. Bij het bepalen van het tarief voor 2020 wordt tevens rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 1,5% ten opzichte van de raming 2019.

Afvalstoffenheffing 2020

De afvalstoffenheffing wordt opgelegd aan gebruikers van woningen en recreatieverblijven en voor het inzamelen en verwerken van grof huishoudelijk afval. Er is een vast basistarief met een differentiatie op basis van eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens.

Daarnaast zijn er drie variabele tarieven gebaseerd op het aantal keer dat een container (afhankelijk van de grootte, 140 of 240 liter) of zak restafval wordt aangeboden. In december 2019 worden de vaste en variabele tarieven voor 2020 vastgesteld.

Ons beleid is om de tarieven voor afvalstoffenheffing kostendekkend te laten zijn. Op dit moment zijn de tarieven niet kostendekkend. In dit najaar doet ons college uw raad een voorstel om in te groeien naar een hogere kostendekkendheid. Of dit voor een specifieke inwoner hoog of laag zal uitvallen, zal afhankelijk zijn van het aantal ledigingen.

Rioolheffing 2020

De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op het GRP 2019-2023. Voor een kleine meter is dat tarief voor 2020 € 279. (tarief € 271,80 vermeerderd met 1% en 1,5% inflatie)

In december 2019 worden de tarieven voor de rioolheffing definitief vastgesteld. Hierbij doen wij een voorstel aan uw raad over mogelijke differentiatie van tarieven. Het financiële effect van de besluitvorming hierover zal als begrotingswijziging op de begroting 2020 worden verwerkt.

Precariobelasting 2020

Precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. De gemeente Kaag en Braassem heft precariobelasting van Oasen en Liander op ondergrondse kabels en leidingen. Gemeenten mogen uiterlijk tot 1 januari 2022 nog precariobelasting op nutsnetwerken blijven heffen. Voor onze gemeente betekent dit een lagere structurele baat van € 2,7 miljoen. Vooralsnog kan dit nadeel worden opgevangen binnen onze begroting. In het kader van Focus met Ambitie, fase 2, kunnen maatregelen worden genomen die dit gemis aan inkomsten (deels) compenseren.

Bouwleges 2020

Bij het ramen van de bouwleges wordt, gelet op ervaringen uit het verleden, het voorzichtigheidsbeginsel gehanteerd. Dit wil zeggen dat alleen de reguliere leges worden geraamd en er elk jaar afzonderlijk wordt bekeken of er aanvullend ook leges kunnen worden geraamd voor projecten die in de periode van het meerjarenperspectief van de begroting worden verwacht.

Overzicht belastingdomein gemeente Kaag en Braassem

De hierna volgende tabel geeft een overzicht van het lokale belastingdomein. Ook is vermeld hoe de ramingen voor 2020 tot stand zijn gekomen en waar nodig nog toegelicht per belastingsoort. De totale raming van eigen inkomsten is bepaald op basis van het bestaande beleid bij de lokale heffingen en als baat opgenomen in de begroting 2020. Aan de hand van de nog vast te stellen WOZ-waarden 2020 (peildatum 1 januari 2019) zullen de definitieve OZB-tarieven 2020 worden bepaald.

		bedragen in €
		begroting 2020
OZB eigenaren woningen		4.127.612
OZB eigenaren niet-woningen		705.314
OZB gebruikers niet-woningen		526.255
RZB eigenaren woningen		5.681
Inzameling grof huishoudelijk afval		31.088
Afvalstoffenheffing		2.887.610
Leges KCA		4.410
Rioolheffing		3.321.007
Forensenbelasting		316.491
Precariobelasting		2.717.018
Diverse rechten	grafrechten	63.090
	marktgeden	11.000
Diverse leges	omgevingsvergunningen	986.534
	snelle motorboten	20.966
	burgerzaken	407.981
		16.132.057

Kostendekkendheid

Met ingang van 2017 is extra informatie verplicht waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de baten de lasten niet overschrijden.

Deze informatie wordt afzonderlijk in beeld gebracht voor de belangrijkste onderdelen binnen de gemeentelijke belastingen.

De tarieven voor afvalinzameling, riolering, begraafplaatsen en omgevingsvergunningen worden ieder afzonderlijk berekend. De resterende opbrengsten betreffen de overige leges te weten het verstrekken van persoons- en reisdocumenten alsook de overige vergunningverlening op basis van de APV.

		bedragen in €
Nr	Afvalinzameling en -verwerking (taakveld 7.3)	Begroting 2020
1	Kosten taakveld afval (netto)	2.483.955
2	BTW	455.590
3	Overhead	472.045
4	Toerekening rente	0
5	Totaal kosten	3.411.590
6	Inkomsten	-2.923.108
7	Netto-lasten	488.482
8	Kostendekking	86%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld afval.
- 2 Extracomptabele toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de BTW-plicht gemeente.
- 3 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt conform BBV-voorschriften extracomptabel toegerekend.

De kostendekkendheid op afval is zo laag door de enerzijds landelijk stijgende kosten van afvalinzameling en -verwerking en de verbrandingsbelasting en anderzijds gedaalde opbrengsten door het kortingsbedrag dat in 2018 is toegepast en waarop ook het tarief van 2019 was gebaseerd.

In werkelijkheid zullen de opbrengsten in 2019 lager zijn dan geraamd. Dit komt door een goed scheidingsgedrag van de inwoners, waardoor veel huishoudens naar verwachting in 2020 geld terug zullen krijgen op basis van de nacalculatie 2019. Ook zal voor deze huishoudens in 2020 het variabele deel van de bijdrage op basis van hun scheidingsgedrag in 2019 naar beneden worden bijgesteld, waardoor wij ook in 2020 lagere inkomsten verwachten bij gelijkblijvende tarieven. Daarom zijn de geraamde opbrengsten voor 2020 vooralsnog in deze begroting niet geïndexeerd of anderszins verhoogd. Om te kunnen groeien naar 100% kostendekkendheid zullen de tarieven wel moeten stijgen.

		bedragen in €
Nr	Beheer rioleringsstelsel en waterzuivering (taakveld 7.2)	Begroting 2020
1	Kosten taakveld riolering en waterzuivering	2.304.753
2	BTW	270.000
3	Overhead	601.264
4	Toerekening rente	455.154
5	Totaal kosten	3.631.171
6	Inkomsten	-3.321.007
7	Netto-lasten	310.164
8	Kostendekking	91%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de geactualiseerde GRP aangevuld met de taakgerichte uren.
- 2 Extracomptabele toegerekende BTW op kosten en investeringen op grond van de invoering van de BTW-plicht gemeente.
- 3 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de BBV-voorschriften.
- 4 Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften.

De kostendekkendheid van de rioolheffing is gedaald ten opzichte van 2019, omdat de kosten op het taakveld riolering en waterzuivering sterk zijn toegenomen door wijziging van het rente-omslagpercentage als gevolg van grote herfinancieringen in 2019. Het renteomslagpercentage is gedaald van 3,12 naar 1,6 en daardoor zijn de afschrijvingen in de eerstkomende jaren op de rioolinvesteringen fors hoger, waardoor nu ook de kosten op het taakveld fors hoger zijn. In latere jaren worden deze afschrijvingen weer lager. De inkomsten zijn nog niet bijgesteld omdat er in dit najaar een voorstel wordt gedaan voor mogelijk afwijkende tarieven voor gebruikers van recreatiewoningen. Na vaststelling van dit voorstel zullen de financiële effecten hiervan als begrotingswijziging op deze begroting worden verwerkt.

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Begraafplaatsen (taakveld 7.5)	Begroting 2020
1	Kosten taakveld begravingen	41.924
2	Overhead	7.571
3	Toerekening rente	26.142
4	Totaal kosten	75.637
5	Inkomsten	-63.090
6	Netto-lasten	12.547
7	Kostendekking	83%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in het taakveld begraafplaatsen
- 2 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond van de BBV-voorschriften.
- 3 Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften.

		<i>bedragen in €</i>
Nr	Leges: fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning (WABO) (taakveld 8. Begroting 2020)	
1	Kosten op de taakvelden	690.411
2	Overhead	481.204
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	1.171.615
5	Inkomsten	-986.534
6	Netto-lasten	185.081
7	Kostendekking	84%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de taakvelden behorend tot de fysieke leefomgeving (m.n. WABO).
- 2 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extracomptabel toegerekend op grond de BBV-voorschriften.
- 3 Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften.

		bedragen in €
Nr	Leges: Overige leges (Burgerzaken) (taakveld 0.2)	Begroting 2020
1	Kosten op de taakvelden	278.951
2	Overhead	152.704
3	Toerekening rente	0
4	Totaal kosten	431.655
5	Inkomsten	-428.947
6	Netto-lasten	2.708
7	Kostendekking	99%

- 1 Betreft de kosten zoals die opgenomen zijn in de taakvelden die behoren tot dienstverlening. De nadruk ligt hier op persoons- en reisdocumenten, alsmede vergunningverlening op basis van de APV.
- 2 Betreft de overhead op de taakgerichte uren. Dit wordt extra comptabel toegerekend op grond van de BBV-voorschriften.
- 3 Toerekening van rente is gebaseerd op de omslagrente, met inachtneming van de BBV-voorschriften.

Totale woonlasten meerpersoonshuishoudens

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel worden de woonlasten van Kaag en Braassem weergegeven.

Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishouden (WOZ-waarde € 329.724) belastingjaar 2020 op basis gemiddelde WOZ-waarden per 1-1-2019.	2019	2020
OZB (2020 op basis tarief 2019 conform nog vast te stellen voorstel belastingverordening)	€ 308	€ 313
Afvalstoffenheffing (verhoogd met 1,5% inflatie)	€ 292	€ 296 *1)
Rioolheffing (2020 op basis van tarief 2019, verhoogd met 1,5% inflatie en 1% extra verhoging conform GRP 2019-2023)	€ 272	€ 279
Totale woonlasten	€ 872,00	€ 888,00

*1) Dit tarief is gebaseerd op de gemiddelde woonlast van de begroting 2019, vermeerderd met 1,5% index. De werkelijke woonlast voor de afvalstoffenheffing in 2019 is afhankelijk van het scheidingsgedrag. Op basis van de huidige inzichten bedraagt de werkelijke gemiddelde woonlast voor afval € 243 en zou dan de gemiddelde woonlast per huishouden, vermeerderd met een index van 1,5% uitkomen op € 247 voor 2020. Wat de gemiddelde woonlast wordt is afhankelijk van de mate waarin we willen toegroeien naar een kostendekkend tarief en het daarbij behorende nog vast te stellen tarief. Daarnaast kan het per huishouden erg verschillen, omdat de woonlast ook afhankelijk is van het scheidingsgedrag van de inwoners.

Kwijtscheldingsbeleid

Een belastingplichtige die een inkomen heeft van 100% of minder van het minimuminkomen komt in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Er kan uitsluitend kwijtschelding worden verleend voor de afvalstoffenheffing en rioolbelasting. Alle andere heffingen zijn van kwijtschelding uitgesloten.

2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in het verwachte weerstandsvermogen in het begrotingsjaar 2020 en de jaren 2021 t/m 2023 van het meerjarenperspectief.

Hiertoe is informatie opgenomen over onderstaande onderwerpen:

1. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit (de beschikbare middelen om aanwezige risico's te kunnen opvangen);
2. Een inventarisatie van de risico's van materiële betekenis voor de financiële positie, zoveel als mogelijk gekwantificeerd (hoe groot is de kans dat een risico zicht voordoet en wat is de financiële impact van het risico);
3. Inzicht in het weerstandsvermogen in de periode 2020 – 2023;
4. Inzicht in de financiële kengetallen.

Het uitwerken van deze paragraaf gebeurt conform het door de raad in 2015 vastgestelde beleid in de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen (Nota R&W) voor de periode 2016-2019.

Actualisatie van de risico-inventarisatie ten opzichte van de inventarisatie bij de Richtnota 2020

In de Richtnota 2020 is in bijlage 3 een overzicht opgenomen van de geïnventariseerde risico's. Op pagina 48 van deze paragraaf is een overzicht opgenomen van alle geïnventariseerde risico's en op pagina 48 e.v. zijn deze risico's toegelicht.

Ten opzichte van de situatie bij het opstellen van de Richtnota zijn de onderstaande risico's toegevoegd, bijgesteld of vervallen:

Wmo (naast incidenteel ook een structureel risico toegevoegd)

Al een aantal jaren hebben we een incidenteel risico gekwantificeerd voor niet geraamde grote woningaanpassingen. Hoewel dit risico zich in de afgelopen jaren niet heeft voorgedaan, blijft de kans erop wel bestaan.

Daarnaast komt er een nieuw structureel risico bij voor de Wmo. Per 1-1-2020 wordt namelijk het abonnementstarief ingevoerd. Daarnaast gaat de hulpmiddelenzorg van de Wmo naar de Wet langdurige zorg (Wlz).

Groot onderhoud 't Spant (vervallen)

In de zomer is door ons college het meerjarenonderhoudsplan voor gebouwen vastgesteld. Ook is onlangs het meerjarenonderhoudsplan voor 't Spant vastgesteld. De budgettaire effecten van deze onderhoudsplannen zijn in de begroting verwerkt, waardoor dit risico is vervallen.

Kunstwerken (bijgesteld)

Het risico voor de Langebrug is gekwantificeerd. Het risico voor de overige kunstwerken is opgesplitst in een deel voor het onderzoek en een deel voor de uitvoering van het (groot) onderhoud op basis van de uitkomsten van de onderzoeken.

Afvalinzameling/ afvalverwerking (bijgesteld)

Het risico is geactualiseerd in bijgesteld in kans en impact.

BVO Rijn en Braassem (vervallen)

De geactualiseerde bijdrage aan de BVO Rijn en Braassem is verwerkt in deze begroting. Daarmee is het risico op een hogere bijdrage komen te vervallen.

RDOG/ Veilig thuis (nieuw)

Naast het algemene risico dat hierboven is opgenomen voor de verbonden partijen, zien we specifiek bij het RDOG ontwikkelingen die aanleiding geven om dit als apart risico te benoemen.

Weerstandsvermogen bij gesignaleerde risico's

Afweging van de beschikbare weerstandscapaciteit versus de gekwantificeerde risico's in deze paragraaf leidt tot onderstaande conclusie: Door de raad was als kader voor het weerstandsvermogen in de Nota risicomanagement een ratio vastgesteld van 1 -1.4. Om de benodigde middelen vrij te houden om te komen tot de uitvoering van de Samenwerkingsagenda en de hierin opgenomen ambities voor Focus met ambitie, is in het voorjaar van 2019 besloten om voor het meerjarenperspectief uit te gaan van de onderkant van de ratioklasse, ratio 1. Dit uitgangspunt is gehandhaafd bij de Richtnota 2020. De Nota risicomanagement wordt in dit najaar geactualiseerd en zal ook de nieuw bepaalde ratio van 1 bevatten. De risico's versus de beschikbare weerstand zijn samengevat in onderstaande tabel.

					Bedrag * €1.000
Incidenteel		2020	Structureel 2021	2022	2023
Beschikbare weerstand	12.449	1.850	3.420	805	1.448
Benodigde weerstand	4.842	844	861	1.397	1.323
Ratio	2,57	2,19	3,97	0,58	1,09

					Bedrag * €1.000
Incidenteel		Structureel			
		2020	2021	2022	2023
Beschikbare weerstand, inclusief effecten Septembercirculaire 2019	12.449	1.988	3.898	1.382	1.950
Benodigde weerstand	4.640	844	861	1.397	1.323
Ratio, inclusief effecten Septembercirculaire	2,68	2,36	4,53	0,99	1,47

Conclusie

- Voor de incidentele risico's gold in de afgelopen jaren een ratio van 1 – 1.4. Dit is voldoende om de geïnventariseerde incidentele risico's op te vangen, maar is te weinig om de solvabiliteit op een voldoende niveau te hebben. Daarom is in het voorjaar van 2019 bepaald dat de beschikbare weerstand van een zodanig niveau is dat de solvabiliteit minimaal 20% bedraagt. Uit het overzicht van de kengetallen, verderop in deze paragraaf blijkt dat de solvabiliteit in de komende jaren tussen de 24% en 28% ligt en dat daarmee de incidentele weerstand voldoet aan de vastgestelde kaders.

- Structureel voldoet de ratio tot en met 2021 ruim aan de ratio 1 – 1,4. In 2022 zakt de ratio doordat zowel de beschikbare weerstand daalt als gevolg van het wegvallen van de precarioheffing en daarbij de benodigde weerstand stijgt. De benodigde weerstand stijgt omdat het risico op hogere kosten voor de reguliere jeugdhulp groter is. In 2023 komt de ratio weer boven de 1 uit. Dit komt met name omdat de beschikbare weerstand dan weer een stuk hoger is, met name door hogere uitkering uit het gemeentefonds vanaf 2023, door een hogere uitkeringsfactor vanwege een hoger accres. De begroting is gebaseerd op de Meicirculaire. Als we in bovenstaande beoordeling ons baseren op de Septembercirculaire dan ligt de ratio in 2022 bijna op 1 en komt de ratio in 2023 uit op bijna 1,5).

Ondanks het positieve beeld, mede dankzij de Septembercirculaire, maken wij toch de volgende kanttekening: uw raad heeft in de Samenwerkingsagenda de ambities voor de komende jaren in beeld gebracht. Voor een deel zijn dit ambities waar onze gemeente niet echt een keus in heeft en voor een deel is er wel een keus. Uitvoering van de ambities heeft absoluut gevolgen voor de hierboven getoonde weerstandsratio's. In het voorjaar is een start gemaakt met fase 2 van Focus met Ambitie en heeft er een eerste inventarisatie met uw raad plaatsgevonden voor mogelijkheden om de inkomsten te vergroten of de kosten te verlagen. In het najaar van 2019 zal deze inventarisatie verder worden uitgewerkt door ons college, zodat ons college in overleg met uw raad bij de Richtnota 2021 met voorstellen kan komen voor dekking van de door uw raad geprioriteerde (overige) ambities.

De grondslagen voor berekening van de ratio's worden hierna per onderwerp toegelicht.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit wordt onderscheiden in incidentele en structurele capaciteit, zoals vermeld in de Nota R&W:

Bedrag * €1.000

A. Incidentele weerstandscapaciteit	
1. De algemene reserve	12.449
2. Bestemmingsreserves (reserve grondexploitatie niet gelabeld deel)	0
Beschikbare weerstandscapaciteit:	12.449
3. Stille en geheime reserves:	0
Theoretische weerstandscapaciteit:	12.449

Toelichting incidentele weerstandscapaciteit:

1. De algemene reserve

Het saldo van de algemene reserve is per 1 januari 2020 afgerond € 12,4 miljoen. Op het saldo van de algemene reserve rust nog een verplichting in verband met de afboeking van de scholen in Leimuiden en voor de implementatie van de omgevingswet, waarbij naar verwachting wordt beschikt over deze reserve in 2020. Hiervoor wordt verwezen naar het meerjarenoverzicht in de Nota Reserves en Voorzieningen.

2. Bestemmingsreserves

De gemeente beschikt over een bestemmingsreserve bouwgrondexploitatie van € 3,2 miljoen (saldo per 1 januari 2019). Deze reserve moet voldoende van omvang zijn om de berekende risico's bij verliesgevendende plannen af te dekken. In 2020 worden naar verwachting meerdere grondexploitaties met een verlies afgesloten, waarbij de dekking uit deze reserve plaatsvindt, zoals ESW van Egmond,

Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord en Voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude. Daarnaast zal in 2020 naar verwachting een onttrekking hieruit plaatsvinden ter dekking van een bijdrage aan de provincie in verband met de N207, passage Leimuiden.

Het totale risico op verliesgevende plannen, inclusief de hierboven genoemde bedraagt € 2,6 miljoen, waarvoor wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid. In de reserve bouwgrondexploitatie is rekening gehouden met de berekende omvang van deze risico's. Daarnaast is rekening gehouden met een aantal specifieke reserveringen, waaronder de hierboven genoemde bijdrage aan de provincie. Dit impliceert dat het volledige saldo van deze reserve gelabeld is voor risico's en specifieke reserveringen bij de bouwgrondexploitatie.

3. Stille en geheime reserves

We spreken van stille reserves indien activa lagere balanswaarden hebben dan de werkelijke waarde. Geheime reserves zijn activa die helemaal niet meer op de balans staan (boekwaarde nihil) maar die mogelijk nog wel een restwaarde hebben in het economisch verkeer. Hieronder zijn deze activa in twee onderdelen vermeld:

3.1 Gronden

Onze gemeente beschikt over een kleine stille reserve bij de bouwgrondexploitatie. Dit betreft een grex die naar verwachting met € 218.119 winst kan worden afgesloten (zie paragraaf grondbeleid). Rekening houdend met het risicoprofiel kan deze winst omslaan tot een verlies van € 158.881. Dit verlies is gedekt in de reserve bestemmingsreserves en de winst die vanwege het risicoprofiel mogelijk niet gerealiseerd wordt is voorzichtigheidshalve bij het bepalen van de stille reserve niet toegevoegd in de berekening.

3.2 Opstallen

Gebouwen die niet meer van belang zijn voor de gemeentelijke bedrijfsvoering kunnen worden afgestoten. In een aantal gevallen blijkt bij verkoop dat de marktwaarde lager ligt dan de boekwaarde. In de gevallen waarbij de marktwaarde hoger ligt dan de boekwaarde, kan de meerwaarde na verkoop worden toegevoegd aan de vermogenspositie. Voor overige activa is het niet goed mogelijk de in de waarden aanwezige stille of geheime reserves te bepalen, omdat de waarde sterk afhankelijk is van de gebruiksmogelijkheden en de marktvraag.

Toelichting structurele weerstandscapaciteit:

	2020	2021	2022	2023
B. Structurele weerstandscapaciteit				
Begrotingsruimte/ buffer	1.850	3.420	805	1.448
Beschikbare weerstandscapaciteit:	1.850	3.420	805	1.448
Onbenutte belastingcapaciteit	3.484	3.484	3.484	3.484
Theoretische weerstandscapaciteit:	5.334	6.904	4.289	4.932

Bedrag * €1.000

De begrotingsruimte/buffer

Bij de behandeling en vaststelling van de Richtnota 2020-2023 zijn geen amendementen ingebracht. Deze begroting is daarmee gebaseerd op de financiële en beleidskaders, zoals in de Richtnota zijn vastgesteld. Wel heeft ons college een aantal bijstellingen in deze begroting verwerkt als gevolg van besluitvorming in het college en nieuwe inzichten, zoals de effecten van het vastgestelde Meerjarenonderhoudsplan voor gebouwen en 't Spant en de bijgestelde personele begroting. Ook is een aantal correcties doorgevoerd, met name de technische bijstellingen als gevolg van het gewijzigde omslagrentepercentage. Voor een deel waren dit onderwerpen die in de risicoparagraaf waren opgenomen, maar nog niet financieel waren uitgewerkt bij de Richtnota. Een uitgebreidere toelichting hierover staat op pagina 3 van deze begroting onder het hoofdstuk "Nieuw in de begroting". Daarna

resteert de begrotingsruimte (buffer) zoals opgenomen in het recapitulatieoverzicht van de meerjarenbegroting 2020 t/m 2023. De effecten van de septembercirculaire zijn hierin nog niet verwerkt. Deze effecten worden in een afzonderlijke tabel in het raadsvoorstel opgenomen.

De onbenutte belastingcapaciteit

Jaarlijks wordt in de meicirculaire het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 vastgesteld. Dit zogenaamde redelijk peil is voor 2020 vastgesteld op 0,1853. Uitgaande van de laatst vastgestelde WOZ-waarden en de geraamde opbrengsten OZB is het gewogen gemiddelde tarief voor Kaag en Braassem berekend op 0,1050. De onbenutte capaciteit kan dan als onderstaand worden berekend:

Berekening werkelijk gewogen gemiddelde tarief voor toelating tot artikel 12	laatste taxatiewaarde
WOZ-waarde woningen	€ 3.862.384.000
WOZ-waarde niet woningen eigenaren en gebruikers samen	479.089.000
Geraamde OZB-opbrengst obv totaal WOZ-waarde	5.359.181
Geraamde onderdekking reiniging/ afvalstoffen	488.482
Geraamde onderdekking riolering	310.164
Geraamde OZB-opbrengst gecorrigeerd voor onderdekking	4.560.535
Gewogen gemiddelde OZB-tarief	0,1050
Onbenutte belastingcapaciteit t.o.v. het redelijk peil/ "toelatingstarief artikel 12"	
Redelijk peil conform meicirculaire 2019 voor toelating artikel 12	0,1853
Werkelijk gewogen gemiddelde OZB-tarief voor de gemeente Kaag en Braassem	0,1050
Verskil (=weerstandtarief)	0,0803
Onbenutte belastingcapaciteit (=weerstandtarief * totale WOZ-waarde)	€ 3.484.214

Risico-inventarisatie en kwantificering

Het inventariseren en kwantificeren van risico's heeft conform het bepaalde in de Nota R&W plaatsgevonden gedurende het proces naar de begroting bij de Richtnota 2020. Wijzigingen in de risico-inventarisatie ten opzichte van het moment van opstellen van de Richtnota 2020 zijn aan het begin van deze paragraaf toegelicht onder de ontwikkelingen. Onderstaand is een overzicht opgenomen en zijn alle risico's voorzien van een toelichting.

Categorieën risico's met financiële consequenties:

bedragen* € 1000

Omschrijving risico per categorie	Kans Risico klasse	Gevolg Raming schade	Risico (kans x gevolg)				
			Incidente	Structureel			
				2020	2021	2022	2023
Totaal risico's			2020	2021	2022	2023	
1 Wmo	50%	150	75	0	pm	pm	pm
2 Reguliere jeugdhulp	30-80%	630-1.220	0	276	366	976	976
3 JB/ JR en gesloten jeugdhulp	50%	50	0	25	25	25	25
4 Sociale woningbouw	50%	1.050	525	0	0	0	0
5 Pontveren		0	0	pm	pm	pm	pm
6.1 Kunstwerken - Onderzoek	80%	250	200	0	0	0	0
6.2 Kunstwerken - Gevolgen				pm	pm	pm	pm
6.3 Kunstwerken - Langebrug		2.000- 3.000	2.250	0	0	0	0
Milieu							
7 Asbestverwijdering		0	pm	0	0	0	0
Product/ diensten							
8 Bestrijding essentaksterfte/ kastanje	50%	85	43	5	5	5	5
9 Openbaar groen	90%	156		140	140	140	140
10 Implementatie omgevingswet		2.400	1.750	0	0	0	0
11 Afvalinzameling/ afvalverwerking	78%	474		295	222	148	74
Verbonden partijen							
12 Algemeen	50%	205		102	102	102	102
13 RDOG - Veilig thuis				pm	pm	pm	pm
Gekwantificeerde risico's			4.842	844	861	1.397	1.323

Toelichting op de risico's

1. Wmo

Wmo incidenteel risico

De Wmo betreft een opneinde regeling. Dit betekent dat wij als gemeente maatschappelijke ondersteuning moeten bieden, ook als het budget op is. Een aantal dure woningaanpassingen kan bijvoorbeeld extra lasten met zich meebrengen. Omdat het onzeker is wanneer inwoners meer dan verwacht een beroep doen op een dergelijke woningaanpassing, is ervoor gekozen hiervoor een risico op te nemen in de risicoparaagraaf. Een aanvraag voor een grote woningaanpassing staat op zichzelf en heeft geen structureel effect, maar heeft mogelijk een incidenteel effect op de algemene reserve. Op basis van ervaringscijfers van voorgaande jaren achten wij het verantwoord om dit risico incidenteel in te schatten op € 150.000 met een kans van 50%.

Wmo structureel risico

Per 1-1-2020 vinden er wijzigingen plaats in de wet- en regelgeving Wmo. Vooralsnog is het uitgangspunt in de begroting 2020 dat deze geen financiële gevolgen hebben, maar dat is nog erg onzeker. Het gaat hierbij met name om de invoering van het abonnementstarief en in mindere mate om wijzigingen rondom de verstrekking van hulpmiddelenzorg.

Invoering abonnementstarief Wmo

Het abonnementstarief, een vast tarief voor de eigen bijdragen aan Wmo-voorzieningen, in plaats van een inkomensafhankelijke bijdrage, wordt 1 januari 2020 definitief van kracht. In 2019 is reeds een tussenvorm ingevoerd. De inkomsten vanuit eigen bijdragen voor Kaag en Braassem in 2018 bedroegen € 182.000, voor 2020 wordt een inkomst van € 72.000 verwacht. Een daling van € 110.000. Daarnaast verwachten gemeenten als gevolg van het wetsvoorstel een aanzuigende werking, met name een toenemende vraag naar huishoudelijke hulp van mensen die dit nu zelf geregeld hebben, een toenemende vraag naar (duurdere) hulpmiddelen zoals scootmobielen en een toenemende vraag naar

woningaanpassingen. In 2019 ziet onze uitvoeringsorganisatie Participe het aantal afgegeven beschikkingen voor huishoudelijke ondersteuning, vervoer- en woonvoorzieningen toenemen. Hierbij is het lastig om te beoordelen of dit wordt veroorzaakt door het abonnementstarief of dat hier ook andere oorzaken aan ten grondslag liggen. Vanuit het regeerakkoord is een structureel bedrag ter compensatie aan de gemeenten beschikbaar gesteld, voor Kaag en Braassem is dit € 186.000 in 2020, oplopend naar € 191.000 in 2021. Of dit voldoende is om zowel de verminderde inkomsten als de toenemende kosten op te vangen is op dit moment nog niet in te schatten. De VNG voert voor de jaren 2019 tot en met 2022 een monitor uit op de effecten van de invoering van het abonnementstarief. Aan de hand van de uitkomsten bespreekt de VNG straks met de minister over passende maatregelen, als de financiële gevolgen groter blijken dan eerder begroot.

Hulpmiddelenzorg naar de Wlz

Vanaf 1 januari 2020 wordt ook de regelgeving verstrekking hulpmiddelenzorg vereenvoudigd. Mobiliteitshulpmiddelen (zoals een rolstoel en scootmobiel) worden voor alle cliënten in een Wlz-instelling verstrekt vanuit de Wlz en niet meer vanuit de Wmo. Hulpmiddelen voor zorgverlening en wonen voor algemeen gebruik worden uit de Wlz betaald (zoals tilliften en hoog-laagbedden). Hoe dit precies wordt ingevoerd en hoe de overgangsregeling eruit ziet is op dit moment nog niet volledig uitgewerkt. Voor de wijziging wordt een bedrag uit het gemeentefonds gehaald ten gunste van de Wlz. (zie ook www.informatielangdurigezorg.nl) Het bedrag wordt geschat op € 15 miljoen landelijk maar wordt pas eind 2020 definitief vastgesteld. In de begroting 2020 wordt ervan uitgegaan dat het financiële effect van deze maatregel nihil is.

2. Reguliere jeugdhulp

In 2017 is de jeugdhulp succesvol aanbesteed en is een contract afgesloten met GO! voor *Jeugd* (GO!). 2018 was grotendeels een overgangsjaar (tot augustus), waarbij de jeugdhulp is overgedragen aan GO!. 2019 is het eerste jaar dat de jeugdhulp volledig door GO! wordt geleverd. In de Richtnota 2020-2023 (lokale ontwikkelingen) is het budget bijgesteld conform de afspraken met GO!. Bij de inschrijving heeft GO! risico's geïnterpreteerd. Als deze risico's zich voordoen en beheersmaatregelen leveren onvoldoende resultaat, kan het – op grond van de overeenkomst – zo zijn dat we extra budget toekennen. De impact hiervan hebben we gelijkgesteld aan het verschil tussen de omvang van de kosten voor jeugdhulp in 2017 en de jaarbedragen waarvoor GO! zich heeft ingeschreven. Wij schatten de kans op hogere kosten in 2019 in op 50%. In verband met het wijzigen van de regels rondom het woonplaatsbeginsel is de kans in de contractjaren 2020 en 2021 lager, te weten 30%. Indien het contract door GO! wordt beëindigd per 2022 is het risico groot dat de kosten voor jeugdhulp in 2022 en 2023 aanzienlijk zullen stijgen. De kans op hogere kosten wordt dan geschat op 80%.

3. JB/JR en gesloten jeugdhulp

De zorg verband houdende met jeugdbescherming/jeugdreclassering en gesloten jeugdhulp wordt regionaal ingekocht via Jeugdhulp Holland Rijnland. Voor deze vormen van jeugdhulp geldt een wettelijke regionale samenwerking. Eind 2018, na afronding van de begroting 2019, moest regionaal een keuze gemaakt worden op basis van welke verdeelsleutel de kosten over de diverse gemeenten zouden worden verdeeld. Inmiddels is bekend dat voor de begroting en realisatie 2020 zal worden gerekend met een gemiddelde over de realisatie van de jaren 2016, 2017 en 2018. In 2018 zagen we een stijging in met name de kosten voor gesloten jeugdhulp, als gevolg van een toename van het aantal jeugdigen in deze relatief dure vorm van jeugdhulp. De stijging is hoger dan die in de regio waardoor wij voor onze gemeente in 2020 rekening moeten houden met een hoger aandeel van de totale kosten JB/JR en gesloten jeugdhulp. Binnen zowel JB/JR en gesloten jeugdhulp zien we de kosten (regionaal) toenemen,

anderzijds weten we nu wel met welke verdeelsleutel we rekening moeten houden. Het risico is daarom voor 2020 en verder bijgesteld naar € 50.000 met een kans van 50% dat dit risico zich voordoet.

4. Sociale woningbouw

In 2018 heeft uw raad de grondexploitaties voor sociale woningbouw bij de locaties Gerardusschool, Van Egmond en Van Alcmaerlaan geopend. De restantboekwaarde van de Gerardusschool is ten laste van de algemene reserve gebracht. Ook is er in 2018 bij de opening van de grondexploitaties en later ook actualisaties daarvan een verliesvoorziening getroffen ter dekking van te verwachten verliezen op deze grondexploitaties. Voor de risicoparagraaf blijft dan alleen nog de ontwikkeling van het Connexxionterrein over als risico. Of daar sociale woningbouw gaat komen of dat het terrein een andere bestemming gaat krijgen is nog niet bekend. Wel hebben we te maken met een boekwaarde die in welke ontwikkeling dan ook betrokken moet worden. Afhankelijk van welke ontwikkeling het gaat worden, zal het bedrag van het verlies hoger of lager zijn. De kans dat de volledige boekwaarde moet worden afgeboekt is daarom bij begroting 2019 bijgesteld naar 50%. Deze inschatting blijft nu ongewijzigd. Met een boekwaarde van € 1.050.000 komt het incidentele risico voor deze post uit op € 525.000.

5. Pontveren

Op basis van de inschrijving heeft dit risico zich voorgedaan en wordt bij de Najaarsnota aan uw raad voorgesteld het budget voor pontveren op te hogen. Op basis van de 1^e kwartaalcijfers van 2019 van de nieuwe exploitant lijkt hiermee de bijdrage toereikend en leidt de afgesproken nacalculatie op 1 april 2020 zoals de cijfers er nu uitzien niet tot een hogere bijdrage. Omdat er een open einde in de contractafspraken zit, willen we dit risico wel in beeld houden, maar kunnen we het op basis van de eerste cijfers en daarop gebaseerde verwachtingen op pm zetten.

6. Kunstwerken (bruggen, duikers etc)

6.1 Kunstwerken – onderzoek eigendomsverhoudingen In 2018 is gestart met ene herziening van het beheerplan voor kunstwerken binnen de gemeente. Hierbij is gekozen voor een risico gestuurde beheersaanpak. Aan de hand hiervan is de staat van onderhoud van de primaire kunstwerken (kernvoorraad) in beeld en de inschatting van het meerjarig onderhoud op orde gebracht. In 2019 is er verdere invulling gegeven aan dit plan. Zoals ook in andere gemeenten is er nog een slag te maken in onderzoek naar secundaire kunstwerken voor wat betreft eigendomsverhoudingen, verplichtingen en de beoordeling van de onderhoudsstaat. Daarna zal voor primaire en secundaire kunstwerken de risicogestuurde toets plaatsvinden op de constructieve staat. In 2020 zal nader worden onderzocht of en wat de mogelijke financiële consequenties zijn. Op basis van inschattingen van het aantal te onderzoeken objecten schatten we het risico op € 250.000. De kans dat verder onderzoek noodzakelijk is, wordt op 80% geschat. De verwachting is dat we dit risico in 2020 gerichter kunnen kwantificeren.

6.2 Kunstwerken – gevolgen vervolgonderzoek. In 2020 worden de uitkomsten van eigendomsverhoudingen, onderzoeken en inspecties inzichtelijk. Indien hieruit kunstwerken naar voren komen die onder beheer van de gemeente vallen, moet nader onderzoek naar de staat van de brug worden uitgevoerd. Pas na afronding daarvan weten we welke opgaven voor (groot) onderhoud op ons af komen en op welke termijn. Vooralsnog kan dit risico niet gekwantificeerd worden en is deze op pm gezet.

6.3 Kunstwerken - Langebrug. Na het opstellen van onze begroting 2019 is gebleken dat wij toch eigenaar zijn van de Langebrug en volledig de kosten van vervanging moeten dragen. Intussen heeft de raad besloten een voorbereidingsbudget beschikbaar te stellen. Er wordt gewerkt aan een raadsvoorstel waarin de uitkomsten van de variantenstudie en de financiële gevolgen worden gepresenteerd.

Besluitvorming is eind 2019 voorzien. De bandbreedte ligt tussen de € 2,0 miljoen en de € 3,0 miljoen, voorlopig wordt dit risico daartussen gekwantificeerd op € 2,25 miljoen. Na het beschikbaar stellen van het bedrag door de raad in het najaar van 2019 kan dit risico in 2020 vervallen.

7. Asbestverwijdering

In het verleden zijn in het kader van het project Braassemerland vastgoedobjecten aangekocht die niet bij dit project betrokken zullen worden. In een aantal gevallen is sprake van de aanwezigheid van asbesthoudende materialen. De kosten van de sanering hiervan komen voor rekening van de gemeente. Afhankelijk van de keuze in concrete gevallen zullen wij overgaan tot het uitvoeren van de sanering of tot verkoop van het betrokken object in de huidige staat. Kwantificering van dit onderdeel is niet mogelijk zodat hier moet worden volstaan met een pm-vermelding.

8. Bestrijding essentaksterfte/ kastanjebloedingsziekte/ eikenprocessierups

De essen in de gemeente zijn aangetast door essentaksterfte en kastanjes door de kastanjebloedingsziekte. Ieder jaar komt de boom in een nieuwe ziektefase. Het verloop van de ziekte wordt nauwkeurig gemonitord. Zieke bomen worden verwijderd, als deze een gevaar (gaan) vormen voor de veiligheid. Naarmate de ziekte verder verloopt, wordt de kans op verwijderen groter. Het bedrag voor hogere lasten is verhoogd omdat we daarnaast verplichte maatregelen moeten nemen in verband met de aanwezigheid van de eikenprocessierups. Omdat we dit tot nu toe binnen de bestaande budgetten konden opvangen, maar de kosten naar de toekomst toe naar verwachting hoger worden, wordt de reservering hiervoor in eerste instantie incidenteel opgevangen binnen deze risicoparaagraaf. We hebben hiervoor de impact verhoogd met € 5.000. Na een aantal jaren ervaring, zal het waarschijnlijk nodig blijken hiervoor structureel een budget op te nemen in onze begroting en is inzichtelijk hoe hoog dit budget zal moeten zijn.

9. Openbaar groen

Het budget voor openbaar groen dient ter dekking van de inhuur vanuit de sociale werkvoorziening Rijnvicus, renovatie projecten (combinaties riool/weg/groen) van onderhoud en aankoop van beplanting (plantsoenen, bomen, etc.) en de kosten voor maaien (gazons, bermen etc.). Binnen openbaar groen is de afgelopen periode ingezet op het zo nauwkeurig mogelijk in kaart brengen van het areaal van de gemeente. Daarnaast is door de nieuwbouwwijken het areaal toegenomen. Vervolgens is aan de hand van eenheden in het beheerssysteem, reële levensduur van planten en bomen en de prijs van vervanging per eenheid berekend hoeveel budget er minimaal nodig is om het vastgestelde beleid, conform de uitgangspunten in het IBOR 2015, te continueren. Hieruit is gebleken dat de huidige budgetten niet toereikend zijn. In het najaar gaan wij in gesprek met uw raad over het paarse blok "openbaar groen in de wijk". Hierbij zal er een discussie plaatsvinden over de kwaliteit van de buitenruimte en daarmee de uitgangspunten voor het IBOR. Indien de kwaliteitseisen naar beneden worden bijgesteld naar aanleiding van de discussie in het najaar, dan is de financiële impact kleiner dan hierna is aangegeven. Indien de kwaliteitseisen niet wijzigen en het beleid van 2015 wordt gecontinueerd, dan is het verschil tussen de huidige budgetten en het bedrag vanuit de nieuwe berekeningen structureel circa € 156.000. De kans dat we hogere kosten gaan krijgen bij voortzetting van het vastgestelde beleid is groot en is op 90% gezet.

10. Implementeren Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet betekent een volledige herziening van de wet- en regelgeving voor de fysieke leefomgeving. De regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water worden gebundeld. De wet zou medio 2019 in werking treden, maar momenteel is de verwachting dat de Omgevingswet in 2021 in werking treedt. Naast de brede herziening van de regelgeving vraagt de Omgevingswet ook om

een andere werk- en denkwijze van overheden, inwoners en bedrijven. Integraal werken en meer ruimte voor initiatieven zijn belangrijke uitgangspunten. De rijksoverheid betaalt de investeringskosten die samenhangen met de wet zoals de centrale digitale voorzieningen.

Gemeenten moeten zelf de kosten dragen voor de transitie naar het werken met de nieuwe wetgeving. De omslag in wetgeving vraagt om een zorgvuldige voorbereiding in de gemeente. Dat geldt voor de aanpassing van (digitale) systemen, het voorbereiden van de nieuwe visie, plannen en vergunningstrajecten en om verandering in houding en dienstverlening. De VNG heeft een rekenmodel ontworpen waarmee gemeenten een eerste indicatie kunnen krijgen van kosten voor de invoering van de Omgevingswet. Het model werkt op basis van gemeentegrootte en omvat de visie- en planvorming, de instrumenten, dienstverlening, werkprocessen, opleidingen en de informatiearchitectuur. De uitkomsten zijn in deze fase slechts indicatief op te vatten. Een eerste doorrekening voor Kaag en Braassem resulteert in een bedrag van € 2,4 miljoen voor de invoeringskosten tot en met 2024.

Afhankelijk van de concrete veranderopgave in Kaag en Braassem zijn de invoeringskosten en exploitatielasten op een later moment meer exact in beeld te brengen. Vooralsnog nemen we dit bedrag op als een risicoreservering onder aftrek van de werkelijke bestede bedragen van 2017-2018 (€ 248.000) en de jaareindeverwachting voor 2019 (€ 202.500). In de Richtnota is een raming voor 2020 opgenomen van € 200.000. Gebaseerd op het rekenmodel worden de overige implementatiekosten voor 2021 tot en met 2024 nog ingeschat op € 1.750.000. Tot er nieuwe (betere) berekeningen bekend zijn, gaan we uit van de bestaande berekeningen.

11. Afvalinzameling/ afvalverwerking

Onder meer door de ambitie van een meer circulaire economie stijgen landelijk de kosten voor afvalinzameling en –verwerking (voornamelijk bijdrage Cyclus) en stijgt de afvalbelasting. De kans bestaat dat de inzamelings- en verwerkingskosten zodanig stijgen dat de kostendekkendheid daalt. Per 1 januari 2019 is in onze gemeente Diftar ingevoerd. Hierbij bestaat de kans dat de opbrengsten dalen als gevolg van een beter dan verwacht scheidingsgedrag. Dat onze inwoners zelf invloed op de hoogte van hun eigen kosten voor afvalinzameling en –verwerking hebben door het aantal keer dat zij hun grijze container aanbieden voor lediging, geeft een risico op een lagere opbrengst aan afvalstoffenheffing. Dit geeft een risico op een nog lagere kostendekkendheid. Aangezien uitgangspunt 100% kostendekkende tarieven is, maar dit mogelijk tot een ongewenste stijging van de tarieven leidt, is dit risico niet als incidenteel ingeschat, maar gefaseerd afnemend structureel meegenomen. Met een kans van 78% is dit risico van € 474.000 gekwantificeerd op € 295.000, dalend tot € 148.000 in 2022 (en € 74.000 in 2023 en € 0 in 2024) .

12. Verbonden partijen – algemeen

In de afgelopen jaren is het regelmatig voorgekomen dat wij als gemeente werden geconfronteerd met structurele begrotingswijzigingen bij onze verbonden partijen door uitbreiding van taken of andere oorzaken, die een grotere impact hadden op onze begroting dan de afgesproken indexatie. Met name als dit om structurele zaken gaat, hebben de verbonden partijen hiervoor onvoldoende reserves om deze toegenomen kosten te dekken. Wij hadden hiervoor in de Richtnota 2020 een risicoreservering opgenomen van 3% van de totale bijdragen aan de verbonden partijen. De totale bijdragen aan de verbonden partijen bedraagt in de begroting 2020 € 6,8 miljoen en met een kans van 50% dat een verhoging zich bij alle partijen voordoet, is dit gekwantificeerd op € 102.000 structureel.

13. Verbonden partijen – Ontwikkelingen RDOG

Naast het algemene risico dat hierboven is opgenomen voor de verbonden partijen, zien we specifiek bij het RDOG ontwikkelingen die aanleiding geven om dit als apart risico te benoemen. Het gaat hierbij om ontwikkelingen rondom Veilig Thuis (VT), maar ook om nieuwe ontwikkelingen zoals de Wet verplichte GGZ en het Zorg- en Veiligheidshuis.

In september 2019 heeft het RDOG wederom het signaal afgegeven dat de huidige begroting 2020 voor VT een minimum weergeeft. In oktober 2019 presenteert het RDOG een nieuwe begroting. Omdat hierbij rekening moet worden gehouden met resultaten van het onafhankelijk onderzoek naar VT dat eerder dit jaar heeft plaatsgevonden, is dit risico niet gekwantificeerd en op pm gezet.

Over de invoering van de Wet verplichte GGZ en de oprichting van het Zorg- en Veiligheidshuis zullen de komende tijd belangrijke keuzes gemaakt worden. De raad is in september 2019 per brief door het college geïnformeerd over de ontwikkelingen RDOG en hoe het college deze discussie met het RDOG vorm wenst te geven. De komende tijd zal meer inzicht komen in de eventuele financiële consequenties.

Risico's op de nog vast te stellen en nog niet in de begroting verwerkte ambities van Focus met Ambitie

Overige risico's voor nog niet in de begroting verwerkte ambities:	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
15 Bouwkosten Focus met Ambitie	180	193	7	-430	-171	417	417

14. Bouwkosten Focus met Ambitie

In het raadsvoorstel Focus met Ambitie en de Richtnota 2020 zijn budgetten beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de ambities voor Focus met Ambitie. Niet alle ambities kunnen tegelijk worden opgepakt en uitgevoerd. De berekeningen die zijn gemaakt voor de ambities die nog in de (nabije) toekomst worden opgepakt, zoals de nog te ontwikkelen IKC's, De Tweesprong en de herinrichting van het Sportpad, kunnen in de toekomst door veranderende marktomstandigheden of gewijzigde duurzaamheidseisen of naar aanleiding van keuzes binnen ambities veranderen. Ook is het mogelijk dat ambities pas later in de tijd worden gerealiseerd dan waar in Focus met Ambitie per 25 maart van dit jaar vanuit is gegaan. Ook dit heeft financiële gevolgen voor de vermelde begrotingsjaren. Hierom is het noodzakelijk een bedrag te reserveren voor eventuele hogere lasten. Bij het opstellen van de Richtnota zagen wij de volgende ontwikkelingen:

Sportcomplex De Tweesprong

Op basis van nieuwe inzichten in rente en bouwkosten zijn de ramingen voor de nog te realiseren ambities onlangs geactualiseerd. De oude berekeningen komen uit 2017. Intussen zijn de bouwkosten flink gestegen. Dit komt door de kostenstijgingen van personeel en materiaal. Daarnaast zijn de duurzaamheidseisen aangescherpt en waren in de eerdere raming de sloopkosten uitgesloten. Deze zijn in de nieuwe berekeningen wel meegenomen, mede vanwege het risico op asbestsanering. Ook gaan we uit van een realisatie later in de tijd, waardoor er in 2023 en 2024 een voordeel op de te verwachten lasten zichtbaar wordt en vanaf 2025 een nadeel.

Gebiedsontwikkeling Sportpad

Bij het vaststellen van de begrotingswijziging Focus met Ambitie op 25 maart 2019 en bij het vaststellen van de Richtnota 2020 heeft de Raad een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld van € 75.000 in 2019 en 2020. Dit budget is primair bedoeld voor het opstellen van een integrale gebiedsvisie (en om de haalbaarheid van deze gebiedsontwikkeling nader te onderzoeken). De onderzoekfase kan in 2020 worden afgesloten.

Als de raad in 2020 positief besluit op een verdere gebiedsontwikkeling start daarna de (ruimtelijke) voorbereiding. Voor deze voorbereidingsfase hebben we in het kader van Focus met ambitie al vast een indicatieve doorrekening gemaakt en verwerkt bij het risico op hogere lasten. Of dit risico zich voordoet en de mate waarin, is afhankelijk van besluitvorming door uw raad.

IKC Rijnsaterwoude

De actuele berekeningen van de bouwkosten voor IKC Rijnsaterwoude hebben een nadelig effect op de bouwkosten en daarmee op de toekomstige kapitaallasten. Bij het vaststellen van de jaarstukken 2018 heeft uw raad besloten om reeds gemaakte plankosten al ten laste te brengen van het rekeningresultaat van 2018. Dit besluit heeft weer een voordelig effect op de kapitaallasten. Per saldo is het financiële effect nadelig. Ook dit effect is meegenomen in de gekwantificeerde risico's op de nog vast te stellen ambities.

Samengevat bouwkosten Focus met Ambitie

De bedragen die nu in de risicoparagraaf voor de bouwkosten van Focus met Ambitie zijn opgenomen, zijn het verschil tussen de inzichten bij het moment van vaststellen van Focus met Ambitie en de inzichten op dit moment. In 2020-2022 zijn die lasten hoger door de gebiedsontwikkeling van het Sportpad. Daarna zien we juist een daling van de lasten als gevolg van een latere start van de ambities, echter vanaf 2025 zien we het effect van de naar verwachting hogere bouwkosten, door de hierboven genoemde oorzaken.

Voor elk van deze ambities zal ons college nog op zoek gaan naar besparingen binnen de ambities en kostendragers voor de hogere lasten. Op deze wijze heeft uw raad de keuze om extra inkomsten te genereren, of extra budget beschikbaar te stellen of een andere invulling te geven aan de ambitie, als dat nodig of gewenst is.

Al een aantal jaren maken financiële kengetallen vast onderdeel uit van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van gemeentelijke jaarrekeningen. Er is vanuit het BBV geen normering aangegeven waaraan deze kengetallen kunnen worden getoetst. De provincies hebben in 2016 gezamenlijk met het ministerie van Binnenlandse Zaken signaleringswaarden benoemd. Deze signaleringswaarden passen wij hieronder toe bij de beoordeling van de kengetallen op zich en geven een indicatie over de financiële situatie van onze gemeente.

Algemeen beeld financiële kengetallen

Op basis van onderstaande beoordelingen kan worden geconcludeerd dat onze gemeente in de meerjarenbegroting 2020-2023 een redelijke tot goede financiële positie heeft, maar dat deze positie kwetsbaar wordt vanaf 2022 doordat vanaf dat moment de inkomsten uit precarioheffing wegvallen, waardoor de te verwachten resultaten fors zullen dalen. In de kengetallen is alleen rekening gehouden met de lasten en investeringen voor de ambities van Focus met Ambitie, die ook zijn verwerkt in de Richtnota 2020 en dus ook in deze begroting. Voor de ambities en andere investeringen, die nog verder moeten worden uitgewerkt en pas later in de tijd plaatsvinden, zijn nog geen budgetten of kredieten toegekend, waardoor deze ook nog niet zijn verwerkt in deze begroting en in de kengetallen in deze paragraaf. De investeringen hebben een negatief effect op de financiële positie van onze gemeente. Het is belangrijk om bij deze besluiten het effect op de financiële positie van de gemeente mee te laten wegen.

Twee van de zes kengetallen vallen in de minst risicovolle categorie en scoren “groen”. De helft van de kengetallen valt in de categorie “neutraal” en scoort “oranje”. Alleen de belastingcapaciteit valt in de categorie “rood”. Pas als er meerdere kengetallen in de meest risicovolle categorie vallen, kan dit wijzen op een zwakke financiële positie. Voor Kaag en Braassem geldt dit alleen voor de belastingcapaciteit, die wordt beoordeeld ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als wordt gelet op de capaciteit volgens de artikel 12- norm, dan heeft Kaag en Braassem nog de nodige ruimte. De aandacht richt zich op basis van onderstaande beoordeling vooral op de kengetallen netto schuldquote (oranje), solvabiliteit (oranje) en belastingcapaciteit (rood). In 2018 en 2019 valt de gecorrigeerde netto schuldquote nog in de “groene” zone, maar vanaf 2020 zien we de netto schuldquote oplopen en daarmee in het oranje gebied komen. In de “Notitie solvabiliteit en schuldenlast” zijn wij ingegaan op de drie kengetallen die betrekking hebben op de schuldenpositie van onze gemeente: de netto schuldquote, de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en de solvabiliteit. Ook hebben we hierin een viertal maatregelen toegelicht, ter verbetering van deze posities.

De belastingcapaciteit scoort in onze gemeente “rood”. Het in onze gemeente gehanteerde OZB-tarief voor woningen ligt onder het landelijk gemiddelde. Dat de lasten in absolute zin toch hoger uitvallen ten opzichte van het landelijk gemiddelde komt doordat de landelijke gemiddelde woningwaarde lager is dan de gemiddelde woningwaarde in Kaag en Braassem.

Het totaaloverzicht aan financiële kengetallen geeft het volgende meerjarenbeeld:

Begroting jaar 2020	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen:	2018	2019	2020	2021	2022	2023
netto schuldquote	81%	100%	117%	115%	120%	121%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	71%	91%	108%	105%	110%	111%
solvabiliteitsratio	27%	25%	24%	27%	28%	28%
structurele exploitatieruimte	6%	1%	6%	7%	2%	3%
grondexploitatie	14%	15%	14%	10%	6%	4%
belastingcapaciteit	117%	121%	120%	120%	120%	120%

1. Netto Schuldquote

In dit kengetal wordt het bedrag van de financieringsmiddelen (schulden) minus de financiële activa (vorderingen) uitgedrukt in % van de totale baten in het jaar.

Kengetal:	2018	2019	2020	2021	2022	2023
netto schuldquote	81%	100%	117%	115%	120%	121%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de netto schuldenlast uitgedrukt in een percentage van de totale baten exclusief reservemutaties.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 90%	minst risicovol
90% > 130%	neutraal
> 130%	meest risicovol

Oordeel: oranje

In meerjarenperspectief loopt de netto schuldquote op en blijft binnen de neutrale signaalwaarde. Vanaf 2020 komt deze boven de 100%, waarmee de schuld tijdelijk hoger is dan de jaaromzet, maar wel onder de waarde van 130% en daarmee "neutraal". Uiteraard zal instemming met de bouw van IKC's (waarover nog moet worden besloten) en andere gewenste investeringen voor in de Samenwerkingsagenda genoemde ambities de hoogte van de netto schuldquote direct doen stijgen.

De schuldquote wordt tevens beïnvloed door leningen die zijn doorgeleend aan derden (bijv. aan sportverenigingen, personeelshypotheek). Om inzicht te krijgen in de effecten hiervan wordt als kengetal eveneens voorgeschreven de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Deze is in het onderstaande overzicht weergegeven.

2. Netto Schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

In dit kengetal wordt het vorige kengetal gecorrigeerd met de aan derden doorgeleende gelden.

Kengetal:	2018	2019	2020	2021	2022	2023
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	71%	91%	108%	105%	110%	111%

Inzicht

De effectieve schuldquote is in feite een nadere analyse van de netto schuldquote waarbij de invloed van afgesloten leningen die door zijn betaald aan derden en het geld dat is geïnvesteerd in nog te leveren bouwgrond is geëlimineerd. De voor alle verstrekte leningen gecorrigeerde netto schuldquote geeft hierdoor een gunstiger beeld dan de netto schuldquote.

Oordeel: oranje

De gecorrigeerde netto schuldquote heeft dezelfde beweging als de netto schuldquote, met een hogere waarde in 2020 en 2022ev. Ook hier geldt dat besluitvorming over de bouw van IKC's en andere ambities deze positieve beweging in 2021ev negatief zal beïnvloeden.

Oorzaak

De schuldquote in onze gemeente wordt in belangrijke mate beïnvloed door het grote bouwplan Braassemerland, waarvoor in de voorliggende jaren aanzienlijke geldleningen zijn aangetrokken. De leningen die voor dit complex zijn gesloten komen voor bijna € 50 miljoen niet meer terug uit de verkoopopbrengsten uit dit complex waardoor deze schulden blijven bestaan en na het aflopen van de leningsperiode zullen moeten worden geherfinancierd met nieuw aan te trekken leningen. Dit heeft als gevolg dat de netto schuldquote op een hoog niveau zal blijven. De stijging in 2020 wordt veroorzaakt door investeringen die kunnen/ moeten worden gefinancierd met kortlopende leningen. In 2021 wordt een aanzienlijke opbrengst verwacht van verkoop woningen Braassemerland, waardoor er dan een daling zichtbaar is en niet langer met vreemd geld hoeft te worden gefinancierd. Wordt de financieringsbehoefte groter door nog te nemen besluiten voor investeringen in IKC's of andere wensen, dan zal deze opbrengst niet genoeg zijn en moet er wel weer vreemd geld worden aangetrokken voor de financiering en zal de netto schuldquote minder dalen of zelfs ook al in 2021 stijgen.

Perspectief

Maatregelen die de netto schuldenlast en de netto schuldenlast, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen kunnen verbeteren zijn opgenomen in de notitie solvabiliteit en schuldenlast van februari 2017. Het gaat hier om verkoop van bestaand bezit, verbeteren van de exploitatie en het versoberen of spreiden van de toekomstige investeringen. Mede hierom zal bij toekomstige raadsvoorstellen voor grote investeringen en in de begrotingen in deze paragraaf aandacht worden besteed aan de gevolgen van deze besluiten voor de financiële positie van de gemeente, zodat uw raad deze informatie mee kan nemen in de besluitvorming.

3. Solvabiliteitsratio

In dit kengetal wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Hoe hoger het percentage hoe beter de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Kengetal:	2018	2019	2020	2021	2022	2023
solvabiliteitsratio	27%	25%	24%	27%	28%	28%

Inzicht

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
> 50%	minst risicovol
20% > 50%	neutraal
< 20%	meest risicovol

Oordeel: oranje:

De solvabiliteitsratio ligt alle begrotingsjaren tussen de 24% en de 28% en valt daarmee in het oordeel “neutraal”. Ondanks het wegvallen van de precario-inkomsten, geven de begrotingsjaren nog een fors positief resultaat waarmee het eigen vermogen jaarlijks groeit in omvang.

Oorzaak:

Dat het percentage al jaren niet in de groene zone ligt, komt doordat wij een hoog saldo langlopende leningen hebben voor in het verleden gedane investeringen. Daarmee is het lastig om de solvabiliteitsratio in de groene zone, namelijk > 50% te krijgen. Dat we toch een stijging van de solvabiliteitsratio in de toekomst zien, wordt veroorzaakt door de verwachte positieve begrotingsresultaten 2020-2021 toe te voegen aan de algemene reserve. Anderzijds zien we dat de leningenportefeuille groeit. Ondanks het feit dat het balanstotaal daarmee groeit, en de solvabiliteitsratio zou kunnen dalen, groeit ook de algemene reserve voldoende om de solvabiliteitspositie stabiel te laten zijn.

Perspectief:

Exploitatieoverschotten kunnen zorgen voor een verdere verbetering van de solvabiliteitsratio. Of deze verbetering doorzet, is voor een groot deel afhankelijk van de mate waarin we in staat zijn om het wegvallen van de precarioheffing op te vangen en een positief begrotingsresultaat kunnen blijven realiseren. Hoe hoger het resultaat, hoe meer het eigen vermogen kan groeien. Aan de andere kant is er momenteel sprake van een aantal risico's, die mogelijk vragen om een forse greep uit de algemene reserve of lager jaarresultaat dan nu is begroot. We denken hierbij onder meer aan dekking voor de vervanging van de Langebrug. Dergelijke ingrepen zullen leiden tot een lagere solvabiliteit.

Verder is een mogelijke verbetering afhankelijk van de omvang en het tempo van de geplande investeringen. Hogere en snellere investeringen, die vragen om financiering met vreemd vermogen, hebben een negatieve invloed op de solvabiliteitspositie. Hoewel het risico op het niet nakomen van de rente- en aflossingsverplichtingen bij gemeenten klein is, kan het zijn dat geldverstrekkers dit risico willen afdekken bij het doen van een financieringsvoorstel, waardoor de rentelasten kunnen toenemen bij een te hoge solvabiliteit.

4. Structurele exploitatieruimte

In dit kengetal worden de structurele baten verminderd met de structurele lasten en dit saldo wordt weergegeven in een percentage van de totale baten.

Kengetal:	2018	2019	2020	2021	2022	2023
structurele exploitatieruimte	6%	1%	6%	7%	2%	3%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Hiermee kan worden beoordeeld of de gemeente in staat is structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
Begrotingsruimte > € 0	minst risicovol
Begrotingsruimte = € 0	neutraal
Begrotingsruimte < € 0	meest risicovol

Oordeel

Het meerjarenbegrotingsresultaat geeft over alle jaren een structureel exploitatieoverschot en krijgt daarmee een “groene” score.

Binnen onze gemeente wordt de vrije ruimte afgezet tegen de jaarlijks geactualiseerde risico-inventarisatie, waarbij de ratio van minimaal 1 wordt aangehouden. Zie hiervoor pagina 45 en 47 van deze paragraaf. Afgemeten tegen de structurele risico's blijven we in het meerjarenperspectief, met uitzondering van 2022, steeds binnen de norm van de weerstandratio. Jaarlijks worden bij de begroting en de jaarrekening opnieuw de risico's geïnventariseerd, en zo mogelijk gekwantificeerd. De risico's met structurele gevolgen worden dan afgezet tegen de beschikbare weerstand (exploitatieresultaat).

Oorzaak

Met name door een toename van de algemene uitkering in 2020 en 2021 blijft structurele exploitatieruimte ruim voldoende. Echter de stijging van de algemene uitkering is onvoldoende om het vervallen van de precarioheffing op te kunnen vangen in 2022. Mede doordat de tijdelijke extra bijdrage voor jeugd in 2020 en 2021 vanaf 2022 vervalt. Daardoor daalt de exploitatieruimte in 2022. Door een stijging van de uitkeringsfactor in 2023 stijgt de exploitatieruimte weer.

Perspectief

In het meerjarenperspectief blijft een structureel exploitatieoverschot zichtbaar. Vanuit een duurzaam financieel beheer is dit ook het beleid dat we nastreven. In de samenwerkingsagenda “Maak meedoen mogelijk” is verwoord dat uw raad staat voor een structureel sluitende begroting, waardoor mogelijk bepaalde ambities niet kunnen worden gerealiseerd of ombuigingen binnen de bestaande begroting op termijn nodig is. Er moet voldoende weerstand blijven om toekomstige risico's op te kunnen blijven vangen. Daarnaast streven we een verbetering van de solvabiliteitsratio en een verbetering van de netto en effectieve schuldquote na. Een positieve waarde van de structurele exploitatieruimte helpt hier aan mee, waardoor het maken van keuzes noodzakelijk is.

5. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grondposities) is ten opzichte van de jaarlijkse baten.

Kengetal:	2018	2019	2020	2021	2022	2023
grondexploitatie	14%	15%	14%	10%	6%	4%

Inzicht

Dit kengetal geeft aan of een gemeente verhoudingsgewijs veel middelen heeft geïnvesteerd in haar grondexploitatie. Dit is geld dat nog terugverdiend moet worden uit de grondverkoop. Het risico of dit wel of niet lukt, is afhankelijk van de vraag en het aanbod.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 20%	minst risicovol
20% > 35%	neutraal
> 35%	meest risicovol

Oordeel

Uit de berekende kengetallen kan worden geconcludeerd dat de gemeente in het meerjarenperspectief een gezonde grondpositie heeft. Voorgaande jaren had de gemeente bij de kengetallen een groene score omdat er een verliesvoorziening was getroffen om toekomstige verliezen mee te kunnen dekken. De grondexploitaties worden jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening geactualiseerd. Bij deze actualisatie worden ook steeds de risico's bij deze grondexploitaties geactualiseerd. Zie hiervoor paragraaf 7.

Oorzaak

In 2016 zijn de grondexploitaties tussentijds geactualiseerd. Bij deze actualisatie zijn historische kosten afgeboekt en deelgrondexploitaties afgesloten. Dit heeft een grote impact gehad op de boekwaarde van de grondexploitaties. Hierdoor is ook dit kengetal sterk verbeterd ten opzichte van de jaren voor 2016. De stijging in 2018 is het gevolg van het vrijvallen van een deel van de getroffen verliesvoorziening voor Braassemerland, waardoor de boekwaarde van de grondpositie is gestegen. Uiteraard was deze (gedeeltelijke) vrijval van de verliesvoorziening, en daarmee de stijging van de boekwaarde verantwoord in het licht van de ontwikkelingen en verwachtingen van de grondexploitatie. Door afsluiten van verschillende grondexploitaties in 2020 en 2021 daalt de boekwaarde van de grondposities en verbetert het percentage in de jaren 2020 en verder.

Perspectief

In de afgelopen jaren hebben omvangrijke afboekingen op balanswaarden plaatsgevonden. Jaarlijks worden de grondexploitaties door de organisatie met een toets van de accountant geactualiseerd en worden de balanswaarden beoordeeld. Verondersteld mag dan ook worden dat de huidige boekwaarden, verminderd met de daarvoor beschikbare verliesvoorzieningen, in de komende jaren kunnen worden "terugverdiend" met de opbrengsten uit de grondverkoop. De geplande grondverkoop in de complexen Braassemerland GEM gronden en Braassemerland centrum zorgen voor een verdere daling van de omvang van de grondposities vanaf 2019. Ook het afsluiten van diverse grondexploitaties in 2020 en 2021 verbetert het percentage. Vooralsnog zijn er geen plannen voor het openen van nieuwe grondexploitaties bekend.

6. Kengetal belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit drukt de gemiddelde belastingdruk uit in een percentage ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Kengetal:	2018	2019	2020	2021	2022	2023
belastingcapaciteit	117%	121%	120%	120%	120%	120%

Inzicht

Dit kengetal is voorgeschreven om inzicht te krijgen in de belastingcapaciteit. Hierbij wordt gekeken hoe de lokale belastingdruk zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Bij de afvalstoffenheffing en het rioolrecht wordt in onze gemeente gestreefd naar 100% kostendekkendheid. Deze wordt momenteel echter niet gehaald. In deze tarieven is daarom nog belastingcapaciteit aanwezig. Afwijking van het landelijk gemiddelde vergt een nadere analyse van de hoogte van de lasten die bij deze onderdelen worden gemaakt en de mate/wijze waarin deze worden doorbelast in de tarieven. De capaciteit bij de OZB kan worden afgelezen door het tarief te vergelijken met het landelijk gemiddelde en in absolute zin door de ruimte van het eigen tarief in vergelijking tot de artikel 12-norm.

Signaalwaarde

waarde	oordeel
< 95%	minst risicovol
95% > 105%	neutraal
> 105%	meest risicovol

Oordeel

In onze gemeente ligt de gemiddelde belastingdruk in de begrotingsjaren gemiddeld 20% boven het landelijk gemiddelde tarief en is daarmee hoog. Dit betekent dat er weinig ruimte is om de belastingtarieven verder te verhogen. Echter vergeleken met de artikel 12-norm is die ruimte er wel, zie hiervoor pagina 47 over de onbenutte belastingcapaciteit.

Oorzaak

OZB

Het in onze gemeente gehanteerde OZB-tarief voor woningen ligt lager dan het landelijk gemiddelde. Dat de lasten in absolute zin toch hoger uitvallen ten opzichte van het landelijk gemiddelde komt doordat in de Coelo-atlas wordt uitgegaan van een gemiddelde woningwaarde van € 248.000 (waarde 1-1-2019 voor aanslag 2020, bron: CBS) terwijl in onze gemeente voor de berekening een gemiddelde waarde van € 329.724 geldt. (bron: CBS, stijging van 10,64% tov 2019)

De hogere woonlasten op dit onderdeel bestaan dus uit een hogere gemiddelde woningwaarde in onze gemeente ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Voor eigenaren niet- woningen ligt het tarief ruim 30% lager dan het landelijk gemiddelde. De OZB-heffing drukt in onze gemeente dus zwaarder op de woningen en minder zwaar op de niet-woningen ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Afvalstoffenheffing

Per 1 januari 2018 is Diftar ingevoerd. 2018 was een overgangsjaar, waarbij een eenmalige korting is gegeven op de tarieven voor afvalstoffenheffing. Vanaf 2019 is een vast en een variabel tarief ingevoerd. De hoogte van het vaste tarief is afhankelijk van of er sprake is van een één of meerpersoonshuishouden. Het variabele tarief geldt per lediging of per aangeboden afvalzak. De uiteindelijke belastingdruk is afhankelijk van het scheidingsgedrag van een inwoner. De werkelijke gemiddelde last is lager gebleken dan de geraamde last. In het najaar van 2019 worden de tarieven voor 2020 vastgesteld.

Rioolheffing

De rioolheffing is in onze gemeente hoger dan het landelijk gemiddelde. (in 2019 € 272). In 2018 is het GRP geactualiseerd en zijn de tarieven bepaald voor 2019-2023. De tarieven kunnen jaarlijks stijgen met het inflatiecijfer, vermeerderd met 1%.

Perspectief

De ontwikkeling van de belastingdruk is sterk afhankelijk van de maatregelen die de raad neemt als gevolg van het verminderen van het exploitatieresultaat. Welke maatregelen gaat uw raad nemen ter dekking van het wegvallen van de precarioheffing? Welke maatregelen gaat uw raad nemen ter dekking van de structurele lasten die samenhangen met de uitvoering van Focus met Ambitie. De uitkomsten van fase 2 van Focus met Ambitie zullen dit duidelijk maken. Ook is de belastingdruk door de inwoner zelf te beïnvloeden: het is namelijk ook afhankelijk van het scheidingsgedrag van inwoners. Hoe minder vaak het afval wordt aangeboden, hoe lager de belastingdruk voor de betreffende inwoner.

3. Kapitaalgoederen

De gemeente beheert de openbare ruimte en gebouwen waarin wordt gewerkt en gerecreëerd. In beleidsvisies en beheerplannen wordt richting gegeven aan het meerjarig beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Voor een effectieve en efficiënte uitvoering wordt het beheer en onderhoud zoveel mogelijk integraal opgepakt. Onderstaande tabel geeft inzicht in het te onderhouden areaal van de gemeente.

Het beheerareaal

IBOR:*		Riolering:	
Groen	1,22 km ² **	Kolken	8.500 stuks
Bomen	9.601 stuks	Vrijval riool	35 km
Verharding	1,39 km ²	Drukriool	134 km
Water	0,23 km ²	Gemalen	85 stuks
Straatmeubilair	730 stuks	Pompen (in beheer)	779 stuks
Speeltoestellen	421 stuks		
Lichtmasten	5.500 stuks		
Kunstwerken	225 stuks		

Gebouwen:	Stuks
Gebouwen waarvan:	34
- Groep 1 (vaste voorraad)	15
- Groep 2 (beheer door sportbedrijf)	4
- Groep 3 (losse voorraad)	9
- Groep 4 (reeds uitgefaseerde voorraad)	6

* Eenheden zijn afgeleid van het IBOR en geactualiseerd op basis van de areaalvlakken in het beheerprogramma Geovisia

Parallel aan de totstandkoming van deze begroting wordt door de ambtelijke organisatie gewerkt aan een nieuw IBOR (Integraal Beheerplan Openbare Ruimte). Besluitvorming is voorzien eind 2019. Het huidige IBOR is in 2015 vastgesteld door de gemeenteraad en kent een looptijd tot eind 2019. Door een integraal eindbeeld vast te leggen in een plan (het IBOR) kan door middel van beeldgericht werken een verband worden gelegd tussen de beschikbare middelen en de te leveren kwaliteit. Beheeronderdelen die niet in het IBOR zijn meegenomen, zoals civiele kunstwerken, riolering en gebouwen, worden vastgelegd in aparte beheerplannen. Onderstaande tabel geeft de actuele stand van zaken van de verschillende huidige beheerplannen weer.

Beheerplan	Datum raadsbesluit	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
IBOR	2015	Actualisatie voorzien eind 2019: t/m 2024	Ja	Nee
Riolering	Q4 2018	2023	Ja	Nee
Gebouwen	Q4 2019*	2020	Ja	Nee
Civiele kunstwerken	2012	Actualisatie in 2018, t/m 2024	Ja	Nee

* De vaststelling meerjarenonderhoudsplan gebouwen is gepland tezamen met de begroting op 28 oktober 2019

Kwaliteit

Eind 2019 zal met de gemeenteraad worden gesproken over het ambitieniveau voor de kwaliteit van de openbare ruimte voor de looptijd van het nieuwe IBOR (2020-2024).

Het IBOR 2015-2019 is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- De kwaliteit van de openbare ruimte wordt in het IBOR vastgelegd voor een vijftal beheerelementen: groen, verharding, water, meubilair en reiniging.
- Deze beheerelementen hebben elk beheerniveau B of C toegekend hebben gekregen. De algemene ambitie tot en met 2019 is om de openbare ruimte te handhaven op kwaliteitsniveau B. De daarvoor noodzakelijke budgetverhoging was echter dusdanig groot dat op onderdelen voor een lager onderhoudsniveau is gekozen, gemiddeld scenario met kwaliteitsniveau B/C (=acceptabele beeldkwaliteit). Ten opzichte van kwaliteitsniveau B betekent dit een kleine afname van de kwaliteitsbeleving.
- Elk beheerelement is opgedeeld in een zestal gebiedstypen: doorgaande wegen, bedrijventerrein, woongebieden, fietspaden, buitengebied en centra.
 - De beheerelementen groen en verharding zijn hetzelfde gekwalificeerd: doorgaande wegen, bedrijventerrein en buitengebied op niveau C en centra, fietspaden en woongebieden op niveau B.
 - Voor beheerelement water geldt kwaliteitsniveau C op alle gebiedstypen;
 - Voor beheerelement meubilair geldt dat gebiedstypen centra en fietspaden op niveau B worden onderhouden en de rest op beheerniveau C.
 - Voor beheerelement reiniging geldt kwaliteitsniveau B op alle gebiedstypen.

Eind 2019 zal de gemeenteraad deze ambitieniveaus in een zogenaamde 'knoppensessie' opnieuw verkennen en in het nieuwe IBOR vastleggen voor de komende vier jaar.

Riolering

De kaders waarbinnen het beheer en onderhoud van de riolering vallen, komen uit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 (GRP), vastgesteld in het vierde kwartaal 2018. Dit GRP is gebaseerd op de speerpunten:

- De stijging van de rioolheffing beperken tot 1,0% exclusief indexatie
- Anticiperen op klimaatverandering door:
 - Bij rioolvervangingen en andere ingrepen in de openbare ruimte gescheiden stelsels aan te leggen mits doelmatig;
 - Ook particuliere oppervlakken projectmatig af te koppelen
 - Nader onderzoek te verrichten naar het samenspel tussen riolering en oppervlaktewater (samen met het hoogheemraadschap)
- Het beheer en onderhoud een kwaliteitsimpuls te geven, met name door structureel periodieke BRL en NEN-keuringen van pompen en gemalen. Doel is minimaal 25% minder storingen.

Het areaal en de kwaliteit zijn goed in beeld. Projecten zijn gepland en de financiering hiervan is op orde.

Civiele kunstwerken

Vanwege de grote hoeveelheid water bezit Kaag en Braassem veel civiele kunstwerken (onder andere bruggen, duikers en grondkeringen). In het voorjaar van 2018 is een visuele inspectie uitgevoerd aan de civiele kunstwerken. Hierbij is gekozen voor een risico gestuurde beheersaanpak. Aan de hand hiervan is de staat van onderhoud van de primaire kunstwerken (kernvoorraad) in beeld en de inschatting van het meerjarig onderhoud op orde gebracht. In 2019 is er verdere invulling gegeven aan dit plan. Zoals

ook in andere gemeenten is er nog een slag te maken in onderzoek naar secundaire kunstwerken voor wat betreft eigendomsverhoudingen, verplichtingen en de beoordeling van de onderhoudsstaat. Daarna zal voor primaire en secundaire kunstwerken de risico gestuurde toets plaatsvinden op de constructieve staat. De uitkomsten zullen worden opgenomen in het beheerplan civiele kunstwerken.

Na het opstellen van onze begroting 2019 is gebleken dat de gemeente toch eigenaar is van de Langebrug en volledig de kosten van vervanging moeten dragen. Intussen heeft de raad besloten een voorbereidingsbudget beschikbaar te stellen. Er wordt gewerkt aan een raadsvoorstel waarin de uitkomsten van de variantenstudie en de financiële gevolgen worden gepresenteerd. Besluitvorming is eind 2019 voorzien en vooralsnog is de financiële consequentie in de risicoparagraaf opgenomen.

Openbaar groen

Binnen openbaar groen is de afgelopen periode ingezet op het zo nauwkeurig mogelijk in kaart brengen van het areaal van de gemeente. Daarnaast is door de nieuwbouwwijken het areaal toegenomen. Vervolgens is aan de hand van eenheden in het beheerssysteem, reële levensduur van planten en bomen en de prijs van vervanging per eenheid berekend hoeveel budget er minimaal nodig is om het vastgestelde beleid, conform de uitgangspunten in het IBOR 2015, te continueren. Hieruit is gebleken dat de huidige budgetten niet meer toereikend zijn om het kwaliteitsniveau te garanderen. Hiervoor is in deze begroting een risico opgenomen. Dit zal worden meegenomen in de discussie met de raad over het ambitieniveau voor de kwaliteit van de openbare ruimte voor de looptijd van het nieuwe IBOR (2020-2024).

Wegen (asfalt en elementen)

Met de inspectie van 2019 en de omzetting daarvan in het beheerssysteem Geovisia heeft een actualisatie van het areaal plaatsgevonden. Het beheerssysteem per juli 2019 bestaat voor het merendeel aan asfaltverharding (0,61 km²) en aan elementenverharding (0,65 km²). Het totaal aan verharding binnen de gemeente komt op 1,39 km². Periodiek is er een schouw van de wegen om ook onze rol als wegbeheerder in het kader van veiligheid, risico en aansprakelijkheid te toetsen. Dit geeft incidenteel reden tot extra investeringen, die voortkomen uit schade of andere oorzaken.

Gebouwen

De gemeente bezit gebouwen en bouwwerken. Deze zijn opgenomen in het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP). De gebouwen zijn verdeeld in meerdere groepen, met verschillende onderhoudsniveaus. De vaste voorraad (groep één) bestaat uit gebouwen die we in principe willen behouden. De gebouwen worden redelijk tot goed onderhouden. De losse voorraad (groep drie) bestaat uit gebouwen die naar alle waarschijnlijkheid binnen een aantal jaar kunnen worden afgestoten. Het onderhoudsniveau van groep drie is sober en doelmatig. De financiële consequenties van het MJOP 2020-2024 zijn verwerkt in deze begroting.

Financieel

In onderstaande tabel wordt inzichtelijk gemaakt hoe de financiële consequenties zijn verwerkt in de begroting. Dit betreft de budgetten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte, de kunstwerken, riolering en voor gebouwen (vanuit het MJOP). Voor budgetten IBOR is uitgegaan van ongewijzigd beleid op basis van het IBOR 2015-2019.

Vertaling financiële consequenties in de begroting	2020	2021	2022	2023
IBOR:				
Groen	411	411	411	411

Vertaling financiële consequenties in de begroting	2020	2021	2022	2023
Verharding	2.115	2.115	2.115	2.115
Water	339	339	339	339
Openbare verlichting	371	371	371	371
Totaal budgetten groot onderhoud IBOR	3.236	3.236	3.236	3.236
Kunstwerken	425	425	425	425
Riolering (cf. GRP 2019)	2.841	2.864	2.846	2.814
Gebouwen (dotatie aan de voorziening onderhoud gebouwen)	497	497	497	497

Om tot een zo efficiënt mogelijke inzet van de beschikbare middelen te komen heeft een afstemming tussen alle beheeronderdelen plaatsgevonden. Deze zijn verwerkt in een meerjaren uitvoeringsplanning 2020 tot en met 2023.

4. Financiering

In de financiële verordening van de gemeente Kaag en Braassem is in artikel 18 opgenomen dat de gemeente jaarlijks bij de begroting en de jaarstukken in de paragraaf financiering verslag doet van de wijze waarop de gemeente de treasuryactiviteiten uitvoert.

Hierbij komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- de kasgeldlimiet;
- de renterisiconorm;
- de rentevisie;
- het kredietrisicobeheer;
- de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende vier jaar;
- de schulden met een looptijd korter dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de schulden met een looptijd langer dan een jaar en het gemiddelde verschuldigde rentepercentage;
- de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Hiermee is deze paragraaf het instrument voor het transparant maken van de treasuryfunctie. De uitgangspunten en richtlijnen voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de financiële verordening (artikel 16). De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn opgenomen in het treasurystatuut.

RENTERISICOBEBEER

Wet Fido en financiering

De wet Fido beoogt decentrale overheden een kader te geven om renterisico's op leningen zo beperkt mogelijk te houden. Renterisico ontstaat door wijzigingen in rentepercentages van opgenomen langlopende leningen en kasgeldleningen. Er zijn twee verplichte richtlijnen in de wet Fido om de renterisico's te bewaken en beheersen; de kasgeldlimiet voor korte financiering en de renterisiconorm voor lange financiering.

Kasgeldlimiet

De door het rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de korte schuld (looptijd < 1 jaar) tot 8,5% van de totale lasten van de primaire programmabegroting. Voor 2020 bedraagt de limiet voor de gemeente Kaag en Braassem € 4,8 miljoen. Bij het aantrekken van kortlopende financiering wordt bewaakt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet overschrijdt.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijden van de kapitaalmarktleningen (looptijd > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moet worden aangepast. Het rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van de totale lasten van

de primaire programmabegroting. Het maximale bedrag aan aflossingen en renteherziening op vaste schuld bedraagt daardoor in 2020 € 11,2 miljoen. In 2020 zal voor € 24,8 miljoen worden afgelost en voor een lening van € 5 miljoen de rente worden herzien; waardoor de renterisiconorm zal worden overschreden.

Conform de wet- en regelgeving moet de gemeente bij een overschrijding van de renterisiconorm dit aan de toezichthouder, de provincie Zuid-Holland, voorleggen. Hierin zal de gemeente onder andere moeten aantonen dat het meerjarenperspectief weer aan de renterisiconorm voldoet en dat de gemeente een sluitende meerjarenbegroting heeft met voldoende structureel weerstandsvermogen.

Echter de verwachting is dat we de renterisiconorm de komende jaren zullen gaan overschrijden. In 2019 hebben we een grote hoeveelheid geldleningen afgelost en gefinancierd, samen € 23,5 miljoen (vnl. in het verleden aangegane niet tussentijds aflosbare leningen voor onroerendgoedtransacties).

Totdat we de leningen voor onroerendgoedtransacties kunnen aflossen (door verkoop onroerend goed), zullen deze leningen voorlopig om de 1-2 jaar opnieuw gefinancierd worden, zolang de rentevisie van de BNG is dat de rentetarieven voor 1-2 jarige leningen naar verwachting nagenoeg onveranderd blijven de komende jaren. Het renterisico blijft hierbij beperkt en we kunnen dan lenen tegen een zeer gunstig rentetarief (vooralsnog tegen een negatieve rente).

Rentevisie

De Euriborrentes liggen nog altijd onder de 0%. Dat de rente zo laag is, komt vooral doordat de Europese Centrale Bank (ECB) een zeer ruim monetair beleid voert om de economische groei in het eurogebied te ondersteunen. De rentevisie van de BNG is dat de rentetarieven naar verwachting nagenoeg onveranderd blijven het komende jaar (rond de -0,30% medio 2020).

Het EONIA rentetarief (daggeldrente rekening-courant schatkist) is dit jaar stabiel gebleven tot rond de -0,36% medio 2019. Zowel bij de BNG als bij het rijk is de rente, indien die negatief is, bij het uitzetten van gelden (vooralsnog) gelijkgesteld aan nul.

De rente op staatsleningen was vanwege matige vooruitzichten voor de inflatie en economie in Europa al historisch laag en is inmiddels negatief geworden. Hierdoor is het rentepercentage voor langlopende leningen het afgelopen jaar nog verder gedaald en komt uit op 0,39% medio 2019 (10 jaar fixe BNG). De rentetarieven van langlopende leningen zullen mede onder invloed van een aantrekkende inflatie en een minder actief aankoopbeleid van obligaties van de ECB naar verwachting wel wat oplopen tot rond de 0,78% medio 2020 maar blijven op een zeer laag niveau.

Doordat de afgesloten leningen verschillende looptijden hebben met een vaste rente, zal de gemiddelde rente over de leningenportefeuille nog steeds hoger zijn dan de huidige rente op de kapitaalmarkt. Echter de gemiddelde rente is ondertussen al wel aanzienlijk gedaald door herfinanciering van langlopende leningen vanaf 2019 ad € 23,5 miljoen. Bij laagblijvende (reeds negatieve) rente op de kapitaalmarkt is de verwachting dat de gemiddelde rente over de leningenportefeuille nog meer zal gaan dalen naar rond de 2% door het aflopen en herfinancieren van langlopende leningen en het aantrekken van nieuwe langlopende leningen tegen een gunstiger rentetarief.

Regeling Schatkistbankieren voor decentrale overheden en uitgezette gelden

De regeling Schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de decentrale overheden verplicht zijn om financiële overschotten, als ze die hebben, bij het rijk onder te brengen. De maatregel is bedoeld om de EMU-positie van Nederland te verbeteren. Overtollige middelen mogen alleen in rekening-courant en via deposito's bij de schatkist worden aangehouden of onderling worden uitgeleend aan andere decentrale overheden (niet zijnde verticaal toezicht). Wel is er sprake van een bepaald drempelbedrag dat de gemeente maximaal buiten de schatkist van het rijk mag houden. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het begrotingstotaal; wat voor de gemeente Kaag en Braassem neerkomt op € 421.602 in 2020. Over de middelen die een decentrale overheid in de schatkist aanhoudt, vergoedt de schatkist rente (EONIA/ daggeldrente (r/c) of inleenrente (deposito)). Bij de berekening van de financieringsbaten is met deze verwachtingen rekening gehouden.

Verstrekte leningen en uitgezette leningen

De gemeente Kaag en Braassem heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen (door)verstrekkt aan woningcorporaties, verenigingen/stichtingen, SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting) en personeel (hypothecaire leningen; er worden geen nieuwe hypothecaire leningen verstrekt). Eind 2020 is de verwachting dat er aan (door)verstrekte leningen een boekwaarde is van € 4,5 miljoen.

Verstrekte gemeentegaranties

De gemeente Kaag en Braassem staat begin 2019 voor een aantal geldgevers ten bedrage van € 0,5 miljoen borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die zijn aangetrokken door verenigingen of stichtingen die activiteiten verzorgen die in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Tevens staat de gemeente garant voor hypotheekleningen op woningen van inwoners ad € 2,2 miljoen. Dit betreft afloop van in het verleden verstrekte garantstellingen, waarvoor de gemeente nog steeds garant staat. Al geruime tijd valt dit onder de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) en de gemeente gaat sindsdien geen nieuwe garanties meer aan (voor hypotheekleningen op woningen voor andere garantstellingen stellen we ons terughoudend op). Daarnaast staat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) borg voor leningen aan woningbouwcorporaties ten bedrage van € 25,2 miljoen, waarbij de gemeente samen met het rijk in de achtervang staat. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rentederving over leningen die ze bij een calamiteit aan het WSW moeten verstrekken.

In het treasurystatuut is vastgelegd dat voor het verstrekken van leningen aan derden en het garanderen van middelen uit hoofde van de publieke taak goedkeuring nodig is van het college (tot € 50.000) dan wel de gemeenteraad (hoger dan € 50.000). De treasurycommissie is bevoegd tot het aantrekken en uitzetten van gelden. Het WSW heeft met de gemeente een ongelimiteerde achtervangovereenkomst voor de twee in de gemeente werkzame corporaties 'Stichting Woondiensten Aarwoude' en 'Stichting MeerWonen', tot een maximum van het door het WSW bepaald borgingsplafond (=wat een corporatie maximaal kan lenen gelet op de prognosegegevens van de corporatie (dPi)).

Wet Hof en EMU-saldo

De wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof) zorgt ervoor dat de schulden van de totale Nederlandse overheid niet te hoog worden. Het EMU-saldo van de decentrale overheden telt mee voor het EMU-saldo van de totale Nederlandse overheid. Om het EMU-saldo van de decentrale overheden gezamenlijk te bepalen, moeten de decentrale overheden gegevens aanleveren zoals het opnemen van de meerjarige EMU-begrotingsgegevens in de begroting. Daarnaast wordt de ontwikkeling van het EMU-saldo gevolgd door middel van verplichte rapportages (lv3) aan het Centraal Bureau van de Statistiek. Voor decentrale overheden is een gezamenlijk plafond voor de tekortnorm vastgesteld (macronorm). Bij een (dreigende) structurele overschrijding van de vastgestelde tekortnorm voor de decentrale overheden samen, kunnen maatregelen volgen via een correctiemechanisme (bestuurlijke afspraken over verbeterplannen EMU-saldo) en in uiterste geval kan het sanctiemechanisme in werking treden (zoals het faseren van investeringen of in uiterste instantie het opleggen van kortingen). Voor de gemeente Kaag en Braassem is het geprognosticeerde EMU-saldo over boekjaar 2020 - € 3,5 miljoen (= tekort). Het EMU-saldo is gebaseerd op het kasstelsel en doordat in 2020 grote investeringen zijn gepland (met name op het gebied van IKC Leimuiden en investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte (IMNOR), is de verwachting dat de gemeente een tekort zal hebben (meer zal uitgeven dan ontvangen). Op dit moment zijn er geen consequenties.

Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen.

Deze kasstromen bestaan uit:

1. de kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie);
2. de kasstroom uit investeringen;
3. de kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken en uitgezette geldleningen).

Het inzicht hierin wordt verkregen door het permanent actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Hierbij zijn de ontvangsten en uitgaven volgens de programmabegroting en investeringsplannen het uitgangspunt. Op basis van ervaringscijfers, inschatting van de (periodieke) uitgaven en ontvangsten en de mutaties in de leningenportefeuille voorzien wij per ultimo 2020 een financieringsoverschot van € 1,9 miljoen (exclusief resultaat). Dit zal ingezet worden voor een deel van de financiering van de bouwgrondcomplexen ad € 7,8 miljoen.

Het onderstaande overzicht geeft de mutaties weer in de leningenportefeuille:

bedrag x€ 1.000

Mutaties in de leningenportefeuille	2020	2021	2022	2023
Stand per 1 januari	57.368	62.024	60.671	59.308
Nieuwe leningen	29.500	34.500	34.500	34.500
Reguliere aflossingen	24.844	35.853	35.863	35.873
Vervroegde aflossingen	-	-	-	-
Stand per 31 december	62.024	60.671	59.308	57.936
Gemiddeld rentepercentage	1,90%	2,05%	2,00%	1,95%

In 2019 hebben we een grote hoeveelheid geldleningen afgelost en geherfinancierd, samen € 23,5 miljoen (vnl. in het verleden aangegane niet tussentijds aflosbare leningen voor onroerendgoedtransacties).

Totdat we de leningen voor onroerendgoedtransacties kunnen aflossen (door verkoop onroerend goed), zullen deze leningen voorlopig om de 1-2 jaar opnieuw gefinancierd worden, zolang de rentevisie van de BNG is dat de rentetarieven voor 1-2 jarige leningen naar verwachting nagenoeg onveranderd blijven de komende jaren. De renterisiconorm zal hierdoor de komende jaren worden overschreden.

Om een financieringstekort op te kunnen vangen is de verwachting dat vanaf 2019 en 2020 in verband met geplande investeringen (o.a. IKC Leimuiden, IMNOR) een langlopende lening zal worden aangetrokken van respectievelijk € 5 miljoen en € 6 miljoen.

Daarnaast is de verwachting dat in de periode 2020-2023 kortlopende leningen zullen worden aangetrokken of tijdelijk gebruik zal worden gemaakt van de kredietfaciliteit bij de BNG voor bedragen van maximaal € 4 miljoen (binnen de kaders van de kasgeldlimiet) om een tijdelijk financieringstekort op te kunnen vangen.

In tegenstelling tot de groei van de schuld (die aan een maximum gebonden is door de Wet Hof) is de hoogte van de schuld een politieke keuze zolang de schuld beheersbaar blijft. Dat wil zeggen dat de gemeente bij een scenario met economisch slecht weer genoeg geld moet overhouden om aan de schuldverplichtingen (aflossingen en interest) te kunnen blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. Daarnaast is het de samenhang tussen meerdere factoren – in dit geval de schuldpositie, de structurele weerstandscapaciteit en de rek in de belastingopbrengsten – die bepaalt of de gemeente financieel gezond is (zie voor nadere toelichting paragraaf weerstandsvermogen).

Financieringswijze

Zolang de kortlopende rente lager is dan de rente op de kapitaalmarkt, wordt de ruimte die de kasgeldlimiet biedt zoveel mogelijk benut. Indien nodig worden langlopende leningen aangetrokken om een overschrijding van de limiet tegen te gaan. Bij de keuze van de looptijden van financieringsmiddelen is het uitgangspunt dat deze zoveel mogelijk aansluiten bij de financieringsbehoefte uit de liquiditeitsplanning.

RENTETOEREKENING EN RENTERESULTAAT

Het saldo van de externe rentelasten en -baten moet in eerste aanleg worden toegerekend aan de grondexploitatie en taakvelden die op projectbasis zijn gefinancierd. Het resterende saldo wordt samen met de rente die wordt berekend over voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd, omgeslagen naar de taakvelden die integraal zijn gefinancierd.

Het renteomslagpercentage wordt vervolgens berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd (= 1,35%); waarbij het bij de begroting voorgerecalculeerde renteomslagpercentage binnen een marge van 0,5% mag worden afgerond.

De huidige rekenrente is 1,6% en flink gedaald ten opzichte van voorgaande jaren maar is hiermee nog steeds hoger dan de huidige rente op de kapitaalmarkt. Doordat de afgesloten leningen verschillende

looptijden hebben met een vaste rente, is het niet mogelijk direct volledig mee te bewegen met de rente op de kapitaalmarkt. Maar bij laagblijvende rente op de kapitaalmarkt is de verwachting dat de rekenrente nog meer zal gaan dalen door het aflopen en (her)financieren van leningen tegen een gunstiger rentetarief.

In onderstaand renteschema wordt inzicht gegeven in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan grondexploitaties, investeringen en taakvelden wordt toegerekend.

Renteschema 2020				
De externe rentelasten over de korte en lange financiering			€ 1.157.491	
De externe rentebaten (idem)	-/-		€ 259.613	
Saldo rentelasten en rentebaten			€ 897.879	
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend		€ 305.147		
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-€ 113.613		
			-/-	€ 191.535
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				€ 706.344
Rente over eigen vermogen				€ 0
Rente over voorzieningen				€ 316.611
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				€ 1.022.955 1,35%
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-		€ 1.216.381	1,60%
Verwacht renteresultaat op het taakveld treasury			-€ 193.426	-0,25%

5. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de gemeente heeft een belangrijke rol in de realisatie van de doelen van de gemeente. Bedrijfsvoering is een onderdeel van zowel de primaire processen, dienstverlening aan inwoners en beleids- en bestuurlijke processen, als de ondersteunende processen, het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning.

Hieronder lichten we de belangrijkste bedrijfsvoeringsonderdelen toe die in 2020 naast de reguliere werkzaamheden extra inspanningen leveren om de doelstellingen van de bedrijfsvoering te realiseren.

Organisatie en overhead

Onze ambtelijke organisatie is de afgelopen jaren steeds meer toegegroeid en zal dat de komende jaren blijven doen naar een organisatie die bestaat uit een vaste ambtelijke kern met daaromheen een flexibele schil die wordt geactiveerd afhankelijk van de vraag. Op dit moment beschikt de gemeentelijke organisatie van Kaag en Braassem over 138,17 fte incl. 2,11 fte griffie. Dit is 5,09 fte per 1000 inwoners. Van deze 138,17 fte is momenteel 9,56 fte vacant. Dit houdt dus in dat de bezetting 128,61 fte bedraagt; dit is 4,74 fte per 1000 inwoners.

Omdat de gemeentelijke organisatie een aantal vacatures kent wordt extern ingehuurd om deze vacatures deels in te vullen. In een enkel geval wordt een vacature bewust extern ingevuld, zoals in de functie van planeconoom. In veel gevallen blijkt het echter moeilijk om goed gekwalificeerde medewerkers te vinden voor het invullen van de vacatures. Als een vacature te lang open blijft staan, is externe inhuur nodig. Ook wordt er extern ingehuurd als gevolg van (tijdelijke) projecten of ontwikkelingen die niet binnen de bestaande formatie kunnen worden opgevangen. In 2020 verwachten we dat de externe inhuur ten opzichte van de werkelijke inhuur in 2019 zal afnemen naar 7,5% van de totale loonsom (€ 10.799.238). Dit komt overeen met ongeveer € 810.600. Momenteel is nog 9,56 fte vacant. Indien deze vacatures in 2020 niet kunnen worden ingevuld, zullen die gelden ingezet moeten worden voor inhuur derden.

Binnen de afdeling Bedrijfsvoering zijn alle bedrijfsvoeringstaken van de ambtelijke organisatie ondergebracht. Merendeel van de bedrijfsvoeringsonderdelen wordt tot de overhead gerekend. Overhead is het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hierbij zijn BBV-regels en de uitgangspunten van de Notitie Overhead van de BBV toegepast. Onze overhead is voor 2020 geraamd op € 7.473.000. Uitgedrukt in een percentage van de totale geraamde lasten, zijnde € 60.072.000 bedraagt dit percentage 12,4%. Uitgedrukt per inwoner bedragen de apparaatskosten € 279,18 per inwoner.

ICT en informatiebeheer

De kwaliteit van gemeentelijke beleidsvorming en dienstverlening raakt meer en meer afhankelijk van betrouwbare en moderne ICT. Een groot deel van deze ontwikkelingen is in door de rijksoverheid geformuleerd beleid vastgelegd. Ook worden de eisen omtrent informatiebeveiliging steeds strenger. Andere ontwikkelingen zijn:

in de samenleving

De gemeente zal steeds meer gaan opereren in een netwerksamenleving, directe communicatie met bijvoorbeeld scholen, handhavers, zorgverleners en bedrijven. Ook inwoners willen zaken met de gemeente direct via hun mobiele apparaten af kunnen handelen, net zo als dat in de zakelijke dienstverlening gebeurt. Men wil daarnaast inzage in wat de gemeente met persoonlijke gegevens doet en verwacht dat deze bij de gemeente in veilige handen zijn.

vanuit de wetgever

Het is de bedoeling van de wetgever dat de externe dienstverlening van de gemeenten ook digitaal beschikbaar is en blijft. Deze digitale dienstverlening moet voor iedereen toegankelijk zijn en moet zo zijn ingericht dat inwoners en ondernemers alleen informatie bij de gemeente hoeven aan te leveren waar de overheid nog niet over beschikt. Verder vragen de decentralisaties en de nieuwe Omgevingswet om verbetering van de informatie en informatiesystemen in het sociale en het omgevingsdomein.

in gemeenteland

Gemeenten veranderen van lokale uitvoeringsorganisaties naar regieorganisaties. Dit houdt in niet meer alles zelf doen, maar ook publieke taken laten uitvoeren door combinaties van overheden en bedrijven. De Digitale Agenda 2020 van VNG/KING meldt: "Transparant en efficiënt werken, standaardiseren waar mogelijk en lokaal maatwerk bieden als nodig; wat samen kan ook samen doen." Dit betekent een overgang van zelf doen naar regie op samenwerking en uitbesteden. Dat vereist dat de raad goed wordt geïnformeerd over de kwaliteit en financiën van ICT en dat de gemeentelijke organisatie die samenwerkingen en uitbestedingen goed kan aansturen en monitoren.

in ICT-innovaties

Sinds 1 januari 2018 werken de gemeenten Kaag en Braassem en Alphen aan den Rijn op I&A-gebied samen in de 'Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) Rijn en Braassem'. De BVO verzorgt ook de ICT-dienstverlening voor beide gemeenten. Deze samenwerking heeft een enorm beroep gedaan op de veerkracht van onze organisatie.

Het afgelopen jaar is o.a. gewerkt aan het transitieproject van de ICT-infrastructuur naar Solvinity, zijn de ambtenaren van Kaag en Braassem voorzien van nieuwe mobiele telefoons, zijn diverse ICT-koppelingen (applicaties en bronregistratie) gelegd en is de samenwerking met de BVO en met Alphen aan den Rijn verder geïntensiveerd. Voor komend jaar staat o.a. een aanbesteding met betrekking tot zaakgericht werken (zaaksysteem, front- en midoffice) en een aanbesteding voor een nieuwe telefooncentrale gepland. Ook staat afronding van de ICT-infrastructuur naar Solvinity gepland.

Kaag en Braassem blijft (samen met de BVO en met Alphen aan den Rijn) werken aan verbetering van de digitale dienstverlening, het verhogen van de beschikbaarheid en continuïteit van de IT-omgeving, het voorbereiden op de Omgevingswet, informatiebeveiliging en privacy.

Steeds verdergaande digitalisering blijft belangrijk, mits dit efficiënt en effectief gebeurt.

6 - Verbonden partijen

Als zelfstandige gemeente zoekt Kaag en Braassem naar samenwerking als dit voordeel oplevert bij vraagstukken die erg complex of kostbaar zijn. In deze paragraaf worden de rechtspersonen beschreven waar de gemeente een bestuurlijk en financieel belang in heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang in het geval van zeggenschap (stemrecht of het hebben van een zetel in het bestuur). Van een financieel belang is sprake als aan een verbonden partij een bedrag ter beschikking wordt gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de verbonden partij in financiële problemen raakt of failliet gaat.

Verbonden partijen voeren beleid uit van de gemeente. Als een taak uitgevoerd wordt door een verbonden partij, dan blijft de gemeente verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Het beleid van de gemeente Kaag en Braassem over de verbonden partijen is beschreven in de Nota Verbonden Partijen. Beleidsvoornemen uit de nota is dat Kaag en Braassem vooral een regiegemeente is. Om regie te voeren is het van belang de grip op verbonden partijen te hebben en een scherpe inhoudelijke focus binnen prioritaire thema's nodig. Er wordt gewerkt aan het actualiseren van de regionale agenda van de gemeente Kaag en Braassem. In deze agenda staan de regionale ambities verwoord. Hetgeen we in samenwerking met onze verbonden partijen en/ of regionale partners willen behalen.

VERBONDEN PARTIJEN KAAG EN BRAASSEM

Gemeenschappelijke regelingen	Overig
Holland Rijnland	BNG NV
Omgevingsdienst West Holland	Oasen NV
Veiligheidsregio Hollands Midden	Cyclus NV
RDOG Hollands Midden	Alliander NV
Rijn en Braassem	De Tweesprong BV
	GEM Braassemerland VOF

Op www.kaagenbraassem.nl is alle informatie over de verbonden partijen te vinden

INZICHT IN DE FINANCIËN VAN DE VERBONDEN PARTIJEN

De raad beoordeelt alle begrotingen, tussentijdse rapportages en jaarrekeningen van de verbonden partijen. De raad stemt in met deze producten van de verbonden partijen of doet voorstellen voor aanpassingen hierin.

Er zijn ook risico's. Hierbij wordt gedacht aan consequenties van nieuw overheidsbeleid, wijzigingen in wet- en regelgeving en ontbreken van commitment. Risico's kunnen beperkt worden door het functioneren van de verbonden partij goed te volgen qua budget en beleid. De risico's zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risico's.

De verbonden partijen zijn helder in kaart gebracht in de Monitor Verbonden Partijen en DVO's. De bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd. De (advies)processen binnen de gemeentelijke organisatie zijn gestroomlijnd door het aanwijzen van een driehoek van accounthouder,

financieel consultant en manager waarbij de accounthouder primair verantwoordelijk is voor alle zaken die met de verbonden partij samenhangen.

ONTWIKKELINGEN VERBONDEN PARTIJEN 2020

- Holland Rijnland

Binnen Holland Rijnland werken we samen om de kwaliteit van wonen, werken, leren en leven van inwoners, ondernemers en instellingen te verbeteren. Holland Rijnland is een netwerkpartij die zich sterk maakt voor lobby- en faciliterende werkzaamheden. Afgelopen twee jaar is er vanuit Holland Rijnland ingezet op o.a. de regionale woonvisie, het plan van aanpak voor de OV-visie, beheer van de regionale verkeers- en milieukaart en het beheer van het Fietsknooppunten- en Sloepennetwerk. Vanaf 2018 is de inkoop reguliere jeugdhulp voor Kaag en Braassem niet langer belegd bij Holland Rijnland.

Naar aanleiding van de gemeentelijke verkiezingen in maart 2018 en de daaruit voortvloeiende nieuwe gemeentelijke coalitieakkoorden, werkt Holland Rijnland aan een nieuwe Regionale Agenda 2019-2023. De volgende thema's zijn hierin leidend:

- Het ruimtelijk beslag van alle fysieke opgaven;
- Duurzaamheid, energie en biodiversiteit;
- Mobiliteit en het stimuleren van het gebruik van de fiets;
- Wonen, huisvesting arbeidsmigranten en bijzondere doelgroepen;
- Laaggeletterdheid;
- Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.

De regionale agenda wordt 30 oktober 2019 ter vaststelling aan het Algemeen Bestuur aangeboden.

- BVO Rijn en Braassem

Per 1 januari 2018 is de nieuwe gemeenschappelijke regeling 'Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) Rijn en Braassem' opgericht en van start gegaan. Hiervoor is door de gemeente Kaag en Braassem en de gemeente Alphen aan den Rijn een dienstverleningsovereenkomst afgesloten met de BVO. Het doel van de BVO Rijn en Braassem is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de taken van deze twee gemeenten op het gebied van informatievoorziening, automatisering en andere niet overheidstaken en het daarbij vergaand ontdebellen van ICT-functionaliteit, waardoor de gemeenten beter in staat zijn zich te focussen op hun kerntaken. De gemeenten dragen geen bevoegdheden over aan de bedrijfsvoeringsorganisatie, maar kunnen ter verwezenlijking van informatisering, automatisering en andere niet overheidstaken bevoegdheden mandateren, volmachten en machtigingen verlenen aan de bedrijfsvoeringsorganisatie. Per 1 januari 2018 is de ICT-dienstverlening vanuit de BVO van start gegaan (kantoorautomatisering en kernsystemen operationeel) en vanaf 1 augustus 2018 is de gehele ICT-omgeving operationeel.

Het afgelopen jaar is o.a. gewerkt aan het transitieproject van de ICT-infrastructuur naar Solvinity, zijn de ambtenaren van Kaag en Braassem voorzien van nieuwe mobiele telefoons, zijn diverse ICT-koppelingen (applicaties en bronregistratie) gelegd en is de samenwerking met de BVO en met Alphen aan den Rijn verder geïntensiveerd. Voor komend jaar staat o.a. een

aanbesteding met betrekking tot Zaakgericht werken (zaaksysteem, front- en midoffice) en een aanbesteding voor een nieuwe telefooncentrale gepland. Ook staat afronding van de ICT-infrastructuur naar Solvinty gepland. Verder blijft Kaag en Braassem (met de BVO en Alphen aan den Rijn) werken aan verbetering van de digitale dienstverlening, het verhogen van de beschikbaarheid en continuïteit van de IT-omgeving, het voorbereiden op de Omgevingswet, Informatiebeveiliging en privacy. Steeds verdergaande digitalisering blijft belangrijk, mits dit efficiënt en effectief gebeurt.

- VRHM.

In de Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) werken politie, brandweer, geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR), 19 gemeenten en andere partners (zoals de waterschappen, drinkwaterbedrijven, defensie en reddingsbrigades) aan het vergroten van de veiligheid en veiligheidsgevoel van iedereen die in Hollands Midden woont, werkt en verblijft, dus ook inwoners van de gemeente Kaag en Braassem. Taken zijn o.a. het adviseren van het bevoegd gezag en het adviseren van het college van burgemeester en wethouders op het terrein van brandweerzorg; het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel, het voorbereiden op de bestrijding van branden en zware ongevallen en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing, het instellen en in stand houden van een brandweer; een GHOR; het voorzien in de meldkamerfunctie; het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio.

In 2019 is intensief gewerkt aan het nieuwe risicoprofiel. Het risicoprofiel geeft inzicht in de risico's die in de regio Hollands Midden kunnen plaatsvinden. Op basis van dit inzicht kan het Bestuur van de Veiligheidsregio strategisch beleid voeren om de aanwezige risico's in de toekomst te voorkomen en te beperken en om de crisisorganisatie op specifieke risico's voor te bereiden. In tegenstelling tot voorgaande risicoprofielen is ditmaal ook aandacht geweest voor de risicobeleving onder bewoners en in hoeverre deze overeenkomt met de impact- en waarschijnlijkheidsanalyse. Het Regionaal Risicoprofiel wordt definitief vastgesteld door het Bestuur na consultatie van gemeenteraden en andere partners. Definitieve vaststelling van het Regionaal Risicoprofiel vindt 28 november 2019 plaats door het Algemeen Bestuur. In 2020 zal er op basis van het nieuwe risicoprofiel een nieuw beleidsplan worden opgesteld.

- RDOG HM: De Regionale Dienst Openbare Gezondheid (RDOG) in Hollands Midden beschermt, bewaakt en bevordert de gezondheid van alle inwoners in Hollands Midden, in het bijzonder die van de meest kwetsbaren. Hierbij wordt actief samengewerkt met 19 gemeenten en andere partijen in het sociaal domein, veiligheidsdomein, gezondheidszorg en openbaar bestuur. Het takenpakket van de RDOG is divers en bestaat uit wettelijke GGD-taken, wettelijke en niet-wettelijke taken. Alle taken die gemeenten aan de RDOG HM hebben opgedragen, zijn taken waarvoor de colleges van B&W in hun gemeente verantwoordelijk zijn, bijvoorbeeld op het gebied van de jeugdgezondheidszorg, de ambulancezorg, de reizigersadvisering, het Meldpunt Zorg en Overlast, Veilig Thuis, het team Milieuhygiëne en Gezondheid en de spreekuren voor seksuele gezondheid. Deze taken zijn geordend aan de hand van 'het schillenmodel'. In 2019 is er extra inzet nodig door de aanscherping van de meldcode huiselijk geweld, taken ter voorbereiding op de decentralisaties Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang. Daarnaast is er aandacht voor de nieuwe taken op het gebied van Veilig Thuis en de uitbereiding van het Rijksvaccinatieprogramma.

- Omgevingsdienst West-Holland:
De Omgevingsdienst West-Holland werkt met deskundigheid en gedrevenheid aan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving (milieu en duurzaamheid, veiligheid, gezondheid) in haar werkgebied. Zij levert een optimale bijdrage aan de ontwikkeling en uitvoering van het beleid voor haar deelnemers. In 2018 is de strategienota 2018-2021 vastgesteld. De speerpunten voor de komende vier jaar voor de Omgevingsdienst richten zich op actuele thema's en de borging van de kwaliteit en robuustheid van de dienst. De speerpunten zijn verdeeld in drie pijlers: Duurzaamheid en Energie, Omgevingswet en Ontwikkeling van de dienst. De werkzaamheden van de Omgevingsdienst richten zich op vijf programma's: Milieu, Ruimtelijke Ordening, Duurzaamheid, Bouwen en Bodem.
- Cyclus
Cyclus is een overheids-NV en verzorgt in opdracht van de gemeente de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Hiervoor is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten tot 31-12-2022. Cyclus werkt voor negen gemeenten en in de Cyclus-regio vindt afstemming plaats, niet alleen voor de inzameling, maar ook voor beleidsmatige aspecten, zoals het bereiken van de landelijke scheidingsdoelstellingen. Cyclus is een belangrijke partner van de gemeente voor het uitvoeren van het project Afval Anders, waarbij de afvalstoffenheffing variabel wordt opgelegd.
- Eind 2016 is de Gemeente Kaag en Braassem Grondexploitatie Braassemerland BV ontbonden en is de participatie van deze BV in de vennootschap Braassemerland VOF overgedragen aan de gemeente Kaag en Braassem. De gemeentelijke gronden worden fasegewijs aan de vennootschap overgedragen.
Fase 1 en 2 "De Akkers" zijn inmiddels grotendeels bewoond en een deel van de openbare ruimte zal in 2019 aan de gemeente overgedragen worden. Dit jaar wordt er ook gestart met het bouwrijp maken (aanbrengen voorbelasting) van Fase 3 en 6 "De Poelen".
- Sportbedrijf Kaag en Braassem
Sportbedrijf Kaag en Braassem (en in het bijzonder Sport- en recreatiecentrum De Tweesprong) heeft in Focus met ambitie, samen met het IKC Oude Wetering/ Roelofarendsveen en een gebiedsonderzoek prioriteit gekregen. Op dit moment wordt met alle stakeholders gewerkt aan een 'masterplan'. Dit masterplan heeft als doel om te komen tot een 'no regret' indeling voor het gebied. Deze 'no-regret' indeling geeft ruimte om de verschillende elementen in het gebied fasegewijs door te ontwikkelen. Vervolgens zal vorm worden gegeven aan de (ruimtelijke) toekomst van sport- en recreatiecentrum De Tweesprong. Nu de opgaven voor de toekomst bekend zijn is ook gestart met de zoektocht naar een nieuwe directeur die de interim-directeur zal vervangen. Tevens is voor 't Spant een nieuw MOP vastgesteld. Met het vaststellen van het MOP geeft de gemeente invulling aan haar verantwoordelijkheid om het pand in stand te houden.

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING

Holland Rijnland

Doel/algemeen belang/ activiteit	Holland Rijnland is het samenwerkingsverband van en voor veertien gemeenten met gezamenlijk een uitstekende woonregio en een aantal sterke topsectoren (Greenports, Biobased, Space en Life Science & Health). De deelnemende gemeenten streven er met elkaar naar de goede woon- en leefomgeving te versterken en in te zetten op het verbeteren van de arbeids- en recreatiemogelijkheden in het gebied Holland Rijnland. In oktober 2019 wordt de Regionale Agenda 2019 -2023 van de 14 samenwerkende gemeenten in het algemeen bestuur vastgesteld. Deze agenda geeft de regionale ambitie weer op de domeinen Maatschappij, Economie en Leefomgeving en de ondersteunende rol die dit vereist van Holland Rijnland. In de domeinen maatschappij, economie en leefomgeving faciliteert Holland Rijnland regionale samenwerking en behartigt de gemeenschappelijke, regionale belangen bij het rijk, de provincie en andere invloedrijke overlegstructuren. Daarnaast voert zij taken uit die aan het samenwerkingsorgaan zijn overgedragen: de Regiotaxi, de Urgentiecommissie Woonruimte en het regionaal bureau Leerplicht. Kaag en Braassem profiteert van het schaalvoordeel en slagkracht bij deze strategische samenwerking.		
Belangen	Financieel: Geraamde exploitatiebijdrage 2020, totaal € 301.156 Bijdrage regionaal investeringsfonds 2020 € 368.865 Bestuurlijk: Het AB bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente; 28 in totaal met gezamenlijk 186 stemmen (waarvan Kaag en Braassem 9). In het AB hebben zitting de burgemeester en wethouder P.C. van der Wereld-Verkerk.		
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op het jaarverslag 2018		
		<u>1-1-2018</u>	<u>31-12-2018</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 651.822	€ 838.894
	Omvang vreemd vermogen	€ 48.710.814	€ 57.150.391
	Financieel resultaat 2020 (verwacht cf begroting 2020): € 0.		

Doel/algemeen belang/ activiteit	Veiligheidsregio Hollands Midden heeft tot doel het vergroten van de veiligheid van iedereen die in Hollands Midden woont, werkt en verblijft door taken op het gebied van brandweezorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Dit gebeurt door gezamenlijk beleid en plannen op te stellen, afspraken te maken met partners, zoals de waterschappen, drinkwaterbedrijven, defensie en reddingsbrigades. Gezamenlijke opleidingen, trainingen en oefeningen te organiseren voor functionarissen, zodat zij voorbereid zijn op hun taak. Binnen de veiligheidsregio werken politie, brandweer, geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR) in de regio en alle 19 gemeenten intensief samen om dit te realiseren. Samenwerking vindt plaats op basis van de wet Veiligheidsregio's. In deze wet zijn de taken en verantwoordelijkheden van de Veiligheidsregio omschreven. Kaag en Braassem maakt, samen met alle gemeenten, deel uit van een Veiligheidsregio. Het gezamenlijke doel is gelijk aan het doel van onze gemeente, het vergroten van de veiligheid van iedereen die in de gemeente Kaag en Braassem woont, werkt en verblijft.		
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2020 is € 1.706.054 (Brandweer en GHOR) Bestuurlijk: De 19 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zeven leden (inclusief voorzitter). Onze burgemeester maakt deel uit van het DB. Hiermee is Kaag en Braassem direct betrokken bij alle besluiten binnen de regeling. Kaag en Braassem heeft 2 van de 50 stemmen.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2018</u>	<u>31-12-2018</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 5.966.000	€ 5.837.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 28.772.000	€ 27.334.000
	Geraamd financieel resultaat 2020:	0.	

Doel/algemeen belang/ activiteit	De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (RDOG) Hollands Midden bestaat uit de drie sectoren: openbare gezondheidszorg (GGD), geneeskundige hulpverlening (GHOR) en ambulancezorg (RAV). De RDOG bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de inwoners in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissituaties. Daarnaast probeert de RDOG de effecten van gezondheidsbedreigingen te beperken. De GGD voert voor onze gemeente taken uit op het gebied van o.a. de Wet publieke gezondheid, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet. Het gaat hierbij om wettelijk verplichte taken die door de gemeente belegd zijn bij de GGD (zoals infectieziektebestrijding); wettelijke taken waarbij gemeenten gezamenlijk kiezen om deze onder te brengen bij de GGD (zoals, jeugdgezondheidszorg,		
-------------------------------------	--	--	--

	Veilig Thuis en Toezicht WMO) en vrijwillige taken die één of meer gemeenten laten uitvoeren door de GGD (zoals: logopedie en voorlichting)	
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2020 is € 1.371.000.	
	Bestuurlijk: Het AB van de RDOG bestaat uit de portefeuillehouders Volksgezondheid van de 19 gemeenten in de regio Hollands Midden. Voor onze gemeente is dat wethouder P.C. van de Wereld-Verkerk. Het DB bestaat uit zeven leden. Kaag en Braassem heeft 2 van 50 stemmen.	
Financiële gegevens		
		<u>01-01-2018</u> <u>31-12-2018</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 923.000 € 3.627.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 28.484.000 € 27.207.000
	Geraamd financieel resultaat 2020: € 0	

Omgevingsdienst West-Holland

Doel/algemeen belang/activiteit	De Omgevingsdienst staat voor duurzaamheid, veiligheid en een verbetering van de leefomgeving. Ze stelt milieubeschikkingen (vergunningen) op voor de gemeente en ziet toe op naleving van milieuwetgeving (toezicht en handhaving). Ook geeft de ODWH milieuadvies aan de deelnemende gemeenten in de regio Holland Rijnland en zorgt ervoor dat in ruimtelijke plannen van gemeenten aandacht wordt besteed aan milieuaspecten, zoals bodem, lucht, geluid, energie en veiligheid. Ten slotte draagt de dienst bij aan de beperking van overlast als gevolg van geluid, luchtverontreiniging en geur. Om een goede en efficiënte uitvoering te geven aan de wettelijke milieutaken heeft Kaag en Braassem al deze taken bij de Omgevingsdienst ondergebracht.	
Belangen	De geraamde gemeentelijke bijdrage in 2020 is € 927.000	
	Bestuurlijk: Het AB bestaat uit 24 leden (inclusief de voorzitter). Twee collegeleden hebben zitting in het AB (wethouder Y. Peters-Adrian en wethouder I.A.A. van der Meer). In het vijfköppige DB is onze gemeente vertegenwoordigd door een collegelid (wethouder Y. Peters-Adrian) waarbij zij voorzitter is. Kaag en Braassem heeft 22 van 312 stemmen.	
Financiële gegevens	Financiële gegevens:	
		<u>01-01-2018</u> <u>31-12-2018</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 1.336.181 € 820.983
	Omvang vreemd vermogen	€ 7.144.589 € 7.015.869
	Geraamd financieel resultaat 2020: € 0	

Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem

Doel/algemeen belang/ activiteit	Het doel van Bedrijfsvoeringsorganisatie Rijn en Braassem is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de taken van de gemeenten op het gebied van informatievoorziening en automatisering. Uitgangspunt voor de samenwerking is standaardisatie van de I&A-dienstverlening, inclusief de bijbehorende standaardinrichting van de gemeentelijke werkprocessen en het daarbij passende applicatielandschap. De bedrijfsvoeringsorganisatie kan worden ingezet voor bedrijfsvoering en uitvoerende taken en bestaat uit gemeente Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem. Een logische samenwerking omdat beide gemeenten ook al intensief samenwerken in het Sociale Domein en op het gebied van Belastingen en de daaraan gerelateerde ICT-onderwerpen. Een gemeenschappelijke informatievoorziening versterkt deze samenwerking.														
Belangen	Financieel: Geraamde gemeentelijke bijdrage 2020 aan Rijn en Braassem: € 2.147.147 De gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem dragen geen bevoegdheden over aan de bedrijfsvoeringsorganisatie, maar kunnen ter verwezenlijking van informatisering, automatisering en andere taken bevoegdheden mandateren en machtigingen verlenen aan de bedrijfsvoeringsorganisatie. Het bestuur bestaat uit vier leden. De bestuursleden namens de gemeente Kaag en Braassem zijn mevrouw P.C. van der Wereld-Verkerk en mevrouw Y. Peters-Adrian. Het bestuur wordt ondersteund door een directie bestaande uit één of meer personen. De Chief Information Officer van gemeente Alphen aan den Rijn is daar in elk geval lid van.														
Financiële gegevens	Financiële gegevens: <table><tr><td></td><td><u>01-01-2018</u></td><td><u>31-12-2018</u></td></tr><tr><td>Omvang eigen vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 115.769</td></tr><tr><td>Omvang vreemd vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 5.320.000</td></tr><tr><td colspan="3">Geraamd financieel resultaat 2020: € 0</td></tr></table>				<u>01-01-2018</u>	<u>31-12-2018</u>	Omvang eigen vermogen	€ 0	€ 115.769	Omvang vreemd vermogen	€ 0	€ 5.320.000	Geraamd financieel resultaat 2020: € 0		
	<u>01-01-2018</u>	<u>31-12-2018</u>													
Omvang eigen vermogen	€ 0	€ 115.769													
Omvang vreemd vermogen	€ 0	€ 5.320.000													
Geraamd financieel resultaat 2020: € 0															

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

BNG

Doel/algemeen belang/ activiteit	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen ten behoeve van het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Belangen	Financieel: Het maatschappelijk aandelenkapitaal bestaat uit 121.719 aandelen (€ 2,50 nominaal). De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Dividend 2018, uitgekeerd in 2019: € 346.900 Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de aandeelhoudersvergaderingen.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2018</u>	<u>31-12-2018</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 4.687 miljoen *)	€ 4.876 miljard
	Omvang vreemd vermogen	€ 135.041 miljoen	€ 139.260 miljard
	Financieel resultaat 2018: € 337 miljoen voordelig		
	*) Met ingang van 2018 rapporteert BNG Bank volgens IFRS9. Dat leidt tot een bijstelling van het eigen vermogen t.o.v. IAS39 met +/- €266 miljoen		

Oasen

Doel/algemeen belang/ activiteit	Oasen is als maatschappelijk bedrijf in publieke handen. De aandeelhouders van Oasen zijn 24 gemeenten in het oosten van Zuid-Holland waar drinkwater aan de inwoners geleverd wordt. Oasen levert jaarlijks 48 miljard liter drinkwater aan 750.000 mensen en 7.200 bedrijven. Hiervoor worden zeven zuiveringsstations, negen pompstations en een watertoren gebruikt. Het hoofdkantoor staat in Gouda. De zuiveringsstations, pompstations en winvelden liggen verspreid door het voorzieningsgebied. Het voorzieningsgebied heeft een oppervlakte van 1115 km².		
Belangen	Financieel: Er zijn 748 aandelen geplaatst (gemeente Kaag en Braassem is houder van 26 aandelen). Oasen keert geen dividend uit Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2018</u>	<u>31-12-2018</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 103.668 miljoen	€ 108.494 miljoen
	Omvang vreemd vermogen	€ 162.538 miljoen	€ 159.959 miljoen
	Financieel resultaat 2018: € 4.826 miljoen voordelig.		

Doel/algemeen belang/ activiteit	Cyclus stelt zich als doel het doelmatig inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval voor acht deelnemende gemeenten. Daarbij het bevorderen van hergebruik door middel van het kringloopbedrijf en recycling. Kaag en Braassem heeft een wettelijke taak om zorg te dragen voor de (gescheiden) inzameling van huishoudelijke afvalstoffen binnen het grondgebied van de gemeente.		
Belangen	Financieel: Kaag en Braassem is houder van 10.651 aandelen Cyclus keert geen dividend uit voor 2018		
	Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Lid van het Grondstoffenplatform is wethouder Y.Peters-Adrian.		
Financiële gegevens	Cijfers zijn gebaseerd op het jaarverslag 2018:		
		<u>1-1-2018</u>	<u>31-12-2018</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 11.408.000	€ 9.105.000
	Omvang vreemd vermogen	€ 10.287.000	€ 21.946.000
	Financieel resultaat 2018: € 426.000 voordelig.		

Doel/algemeen belang/ activiteit	Alliander N.V. is een nutsbedrijf dat voortgekomen is uit Nuon. Alliander bestaat uit de onderdelen Liander en Liandon. Het bedrijf verzorgt de distributie van energie in een derde deel van Nederland. Alliander had in 2016 zo'n 7000 werknemers en 5,7 miljoen klantenaansluitingen. Het beheert ongeveer 88.000 kilometer elektriciteitskabel en 43.000 km gasleiding.		
Belangen	Financieel: Alle aandelen van Alliander zijn direct of indirect in handen van Nederlandse provincies en gemeenten. De grootste aandeelhouders van Alliander zijn de provincies Gelderland (45%), Friesland (13%), Noord-Holland (9%) en de gemeente Amsterdam (9%). Verder zijn er bijna 50 gemeenten (minder dan 3%) aandeelhouder, waaronder gemeente Kaag en Braassem. In totaal zijn er 56 publieke aandeelhouders. Het dividendbeleid van Alliander voorziet in een uitkering van maximaal 45% van de winst na belastingen, gecorrigeerd voor bijzondere posten. Dividend 2018, ontvangen in 2019: € 583.714		
	Bestuurlijk: De burgemeester is vertegenwoordiger van gemeente Kaag en Braassem in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financiële gegevens		<u>1-1-2018</u>	<u>31-12-2018</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 3.942 miljard	€ 4.129 miljard
	Omvang vreemd vermogen	€ 4.127 miljard	€ 4.216 miljard
	Financieel resultaat 2018:	€ 334 miljoen voordelig.	

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER BESLOTEN VENNOOTSCHAP

De Tweesprong

Doel/algemeen belang/ activiteit	Sportbedrijf Kaag en Braassem draagt duurzaam bij aan een gezonde en actieve levensstijl voor de inwoners van de gemeente Kaag en Braassem, door zo veel mogelijk mensen in de gemeente te laten sporten en bewegen. Om zijn missie te bereiken biedt het Sportbedrijf goed toegankelijke, uitnodigende sportaccommodaties (Sport en recreatiecentrum De Tweesprong, Sportzaal Kaskade, Sportzaal De Meerkant en Gemeenschapscentrum Het Spant) en activiteiten aan. Verder werkt het Sportbedrijf samen met anderen die aan diezelfde doelen werken. Naast het faciliteren van sport en bewegen verzorgt De Tweesprong ook sport- en bewegingsstimulering en welzijnsactiviteiten zoals zwemmen voor mensen met dementie. Hiermee levert De Tweesprong een bijdrage aan de doelstellingen uit de MAG.		
Belangen	Financieel: 40 aandelen die zijn geplaatst en volgestort ad € 18.152		
	De gemeente is 100% aandeelhouder van De Tweesprong B.V. en eigenaar van alle - op Kaskade na(eigendom woningbouwvereniging) - panden. Binnen de gemeente is de verantwoording met betrekking tot het bestuur van De Tweesprong B.V. verdeeld in opdrachtgeverschap en aandeelhouderschap. Deze twee taken zijn verdeeld over verschillende bestuursleden (het aandeelhouderschap ligt bij de burgemeester en het opdrachtgeverschap bij de wethouder).		
Financiële gegevens	Financiële gegevens zijn gebaseerd op de jaarrekening 2018.		
		<u>01-01-2018</u>	<u>31-12-2018</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 18.152	€ 18.152
	Omvang vreemd vermogen	€ 1.241.770	€ 1.220.404
	Financieel resultaat 2017: € 0		

DOELSTELLING, TAKEN, BESTUURLIJK BELANG PER VENNOOTSCHAP ONDER FIRMA

GEM Braassemerland VOF

Doel/algemeen belang/ activiteit	De VOF (GEM) heeft ten doel het voor haar rekening en risico (doen) uitvoeren van de grondexploitatie met betrekking tot het exploitatiegebied zoals aangeduid in de Samenwerkingsovereenkomst (inclusief bijlagen), gelegen binnen het Plangebied Braassemerland en overigens al wat daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.		
Belangen	Teruggestort door de VOF aan de gemeente: € 1.000.000 Totaal gestort Eigen Vermogen per 30-12-2018: € 3.725.000 Geraamde storting in 2019: € 0 In 2019 ontvangen rente over ingebracht EV 2018: €125.562 Bestuurlijk: de vennoten van de VOF zijn de ontwikkelaar en de gemeente Kaag en Braassem. Intern bestuurder vanuit de gemeente is wethouder Y. Peters-Adrian.		
Financiële gegevens	<u>Financieel</u>	<u>1-1-2018</u>	<u>31-12-2018</u>
	Omvang eigen vermogen	€ 9.412.299	€ 7.379.049
	Omvang vreemd vermogen	€ 1.483.038	€ 2.952.690
	Financieel resultaat 2018: € 33.250 nadelig		

7. Grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is ondersteunend aan de door het bestuur geformuleerde beleidsdoelstellingen. Grondverwerving, -productie, uitgifte en tijdelijk beheer zijn de ingrediënten van elke gebiedsontwikkeling, of het nu gaat om het bouwen van woningen, aanleggen van infrastructuur, het aanbieden van maatschappelijke voorzieningen of het bevorderen van de economische ontwikkeling.

Onderdeel van de gemeentelijke programmabegroting is een paragraaf grondbeleid. Hierin wordt de raad jaarlijks inzicht geboden in de vorderingen van de in ontwikkeling genomen en nog te ontwikkelen grondcomplexen in het komende begrotingsjaar.

In deze paragraaf grondbeleid komen aan de orde:

- ontwikkelingen grondexploitatieprojecten in 2020
- ontwikkeling grondposities in 2020
- af te sluiten grondcomplexen per 31 december 2019
- nieuwe grondcomplexen vanaf 1 januari 2020

Deze paragraaf bevat geen kwantitatieve analyse van de projectresultaten. In deze begroting zijn de bij de programmarekening 2018 vastgestelde grondexploitaties (per 1/1/2019) verwerkt. Het grondbeleid is verwoord in de actuele Nota Grondbeleid. De belangrijkste beleidsuitgangspunten zijn:

- Bij het realiseren van de ruimtelijke doelstellingen zal het accent meer op inbreiding, herstructurering en revitalisering komen te liggen
- Het grondbeleid is in principe faciliterend
- In specifieke gevallen kan onder voorwaarden worden afgeweken van het faciliterend beleid
- De gemeente bepaalt vooraf op basis van een ontwikkelstrategie op welke wijze een gebiedsontwikkeling tot stand zal komen

Jaarlijks worden de te hanteren grondprijzen door ons college geactualiseerd in de Grondprijzenbrief. Deze brief is ter kennisneming aan de raad gezonden.

Naast deze paragraaf is het programma Ruimte en leefomgeving van deze begroting van belang, waarin de gemeente haar ruimtelijke doelstellingen voor 2020 presenteert en waaraan het grondbeleid ondersteuning zal bieden om deze te realiseren.

Projectontwikkelingen

De actuele ruimtelijke projecten worden jaarlijks mede gepresenteerd in een integrale monitor. De actualisatie van de bij de projecten behorende grondexploitaties vindt plaats bij het opstellen van de jaarrekening. Zo sluit het actueel inzicht in projecten aan op het noodzakelijk inzicht in de resultaten van de grondexploitaties en daarmee de stand van de benodigde voorziening en reserve bouwgrondexploitatie. De begroting voor 2020 is gebaseerd op de actualisatie van de grondexploitaties per 1 januari 2019. Bij deze actualisatie is een planning opgenomen van de inkomsten en uitgaven voor onder andere het komende jaar.

Dorpshart (Leimuiden)

Eind 2015 is een contract gesloten tussen ontwikkelaar en gemeente voor de ontwikkeling en realisatie van het integrale plan (Noord en Zuid). In 2016 is een addendum op deze overeenkomst ondertekend waarin nadere afspraken zijn vastgelegd over het gewijzigde plan (B). Het bestemmingsplan voor de noordzijde is vastgesteld. De grond is begin 2019 geleverd aan de ontwikkelaar en de verkoop van de woningen is gestart.

Connexion (Leimuiden)

De ontwikkeling van dit terrein is mede afhankelijk van de realisatie van de passage N207. Samen met de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, de gemeente Alphen aan den Rijn en de inwoners beraden we ons over de uitvoering van de passage. Daarnaast maakt het Connexionterrein onderdeel uit van de studie naar de realisatie van extra sociale huurwoningen. Na besluitvorming door de gemeenteraad kan worden gestart met de realisatie van de sociale huurwoningen of de voorgenomen verkoop van de percelen met een bedrijfsfunctie.

Nieuwe Wetering Noord (I tot en met VII, voorheen Regenboogweg)

De locaties I, III, IV en VII zijn inmiddels verkocht. In 2019 vindt een heroverweging op de resterende (her)ontwikkelingen plaats.

Braassemerland (Roelofarendsveen)

Deelgebied GEM

In 2008 is bij het Masterplan een grondexploitatie voor Braassemerland vastgesteld. In 2013 is voor een groot deel van het gebied een gezamenlijke grondexploitatiemaatschappij (GEM) opgericht. Voor dit deelgebied is een gemeentelijke deelgrondexploitatie geopend. Daarnaast is de GEM als deelneming opgenomen in de gemeentelijke administratie. Een toelichting op deze deelneming is in paragraaf zes van deze begroting opgenomen.

Het deelgebied GEM binnen de gemeentelijke grondexploitatie omvat de gemeentelijke plankosten, de boekwaarde van de verworven gronden door de gemeente en de overeengekomen grondopbrengst uit de GEM voor deze gronden. De gronden binnen dit gebied zullen fasegewijs vanuit de grondexploitatie Braassemerland, deelgebied GEM, overgedragen worden aan de GEM. De woningen van de eerste fase worden dit jaar aan de eigenaren opgeleverd. Een deel van het voormalig Wijsmanterrein is betrokken in de opgave van de GEM.

Deelgebied West End

Dit gebied was deels in eigendom van de gemeente en deels in eigendom van Heembouw en Kennemerland Beheer BV. In 2016 is met deze partijen een overeenkomst gesloten over de grondverkoop (grondruil met Wijsmanterrein) van het gemeentelijk perceel en de ontwikkeling van dit deelgebied. Uitgangspunt is dat de volledige ontwikkeling en realisatie voor rekening en risico van de marktpartijen plaatsvindt en dat door deze partijen een exploitatiebijdrage wordt gedaan. De gemeentelijke kosten bestaan voornamelijk uit planbegeleidingskosten en een risicoreservering. Begin 2018 is het ontwikkelingsplan bij de gemeente ingediend en medio 2018 is gestart met het bouwrijp maken van de locatie. In 2019 wordt gestart met de bouw van de woningen.

Deelgebied Centrum (De Oevers).

De laatste fase van deze ontwikkeling is in 2018 afgerond.

Postkantoor eo (Roelofarendsveen)

Dit project betreft de herontwikkeling van het voormalig postkantoor naar woningen en kantoorruimte. De herinrichting van het omliggende gebied is in 2019 gereed.

Voormalige Gerardusschool

Het plan bestaat uit 29 gestapelde sociale huurwoningen, die door MeerWonen gerealiseerd zullen worden. De woningen zullen levensloopbestendig zijn. Het bestemmingsplan voor de ontwikkeling is onherroepelijk. De start bouw loopt enige vertraging op door de aanwezigheid van vleermuizen (indicatie start bouw Q2 2020).

Van Egmondterrein / Elzenlaan

Het plan bestaat uit 20 grondgebonden sociale huurwoningen, die door Woondiensten Aarwoude gerealiseerd zullen worden. De woningen zullen levensloopbestendig zijn. De gemeenteraad heeft in februari 2018 ingestemd met de grondexploitatie en het ter inzage leggen van het ontwerpbestemmingplan. Doel is vaststelling van het bestemmingsplan voor eind 2019, zodat in 2020 kan worden gestart met de bouw.

Van Alcmaerlaan (Hoogmade)

Het plan bestaat uit tien grondgebonden sociale huurwoningen, die door Woondiensten Aarwoude gerealiseerd zullen worden. De woningen zullen levensloopbestendig zijn. De gemeenteraad heeft in februari 2018 ingestemd met de grondexploitatie en het ter inzage leggen van het ontwerpbestemmingplan. Het bestemmingsplan voor de ontwikkeling is inmiddels onherroepelijk en dit jaar wordt de omgevingsvergunning aangevraagd.

Voormalig gemeentehuis Rijsaterwoude

De herontwikkeling voorziet in de herhuisvesting van een basisschool en een kinderdagverblijf in het voormalig gemeentehuis aan de Herenweg 165. Daarnaast wordt het resterende deel van het voormalig gemeentehuis getransformeerd tot appartementen en worden nieuwbouwwoningen op het achter gelegen perceel toegevoegd. In 2018 is binnen de scope van deze opgave de voormalige gemeentewerf reeds verkocht. Het doel is voor het einde van het jaar de bestemmingsplanprocedure voor deze ontwikkeling te starten.

Risicoanalyse grondexploitaties

De financiële effecten van deze situatie bij de gemeentelijke ruimtelijke projecten worden voortdurend in beeld gebracht door een inventarisatie van risico's en kansen. Een risicoanalyse per project levert een goede en betrouwbare basis voor de bepaling van het totale risicoprofiel van het grondbedrijf. Een risicoprofiel van een grondexploitatie houdt in, dat rondom het geraamde resultaat op een prijspeildatum een bandbreedte wordt bepaald. Deze bandbreedte volgt uit de geïnventariseerde kansen en risico's. Dit resultaat zal in het geval van een verliesgevend project gereserveerd worden in de reserve bouwgrondexploitatie. Indien een project qua geraamd resultaat positief is, maar door het bijbehorende risicoprofiel negatief dreigt te worden dan zal ook dat deel in de reserve bouwgrondexploitatie worden gereserveerd.

Van de uitkomsten wordt het berekende grondexploitatieresultaat genomen voor het bepalen van de minimaal benodigde stand voor de reserve bouwgrondexploitatie. Het geactualiseerde resultaat is wel een momentopname, namelijk per 1 januari 2019.

De inschatting van de risico's bij de projectontwikkelingen en grondposities hoeft voornamelijk niet aangepast te worden ten opzichte van de stand per 1 januari 2019. Voor de voorzienen verliezen op grondexploitaties zijn voorzieningen getroffen.

Reservering voor onvoorzien risico's

	Ingeschat risico per 1-1-2019 en gelabeld in reserve grondexploitatie	
Centrumplan Leimuiden	€	110.000
Connexxionterrein Leimuiden	€	303.000
Braassemerland	€	1.772.000
Gerardusschool	€	33.000
Van Egmondterrein	€	25.000
Van Alcaerlaan	€	25.000
Voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude	€	196.000
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€	181.000
Totaal verliesgevende grondexploitaties	€	2.645.000

Verliesgevende grondexploitaties

	Verliesvoorziening per 1-1-2019 (jaarrekening 2018)		Gelabeld in verliesvoorziening per 31-12-2019	
		Toevoeging rente (2%)		
Centrumplan Leimuiden	€	2.340.862	€	2.387.679
Connexxion Leimuiden	€	283.712	€	289.386
Braassemerland (grondexploitatie)	€	3.859.146	€	3.936.329
Gerardusschool	€	115.207	€	117.511
Van Egmondterrein	€	339.049	€	345.830
Van Alcaerlaan	€	11.397	€	11.625
Postkantoor eo	€	9.200	€	9.384
Totaal verliesgevende grondexploitaties	€	6.958.573	€	7.097.744

De stille reserves (bestaande uit gronden) zijn gebaseerd op de stand per 1 januari 2019.

Winstgevende grondexploitaties

	Verwacht resultaat per 1-1-2019		Ingeschat risico per 1-1-2019	
Voormalig gemeentehuis Rijnsaterwoude	€	49.570	€	196.000
Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord	€	168.549	€	181.000
Totaal winstgevende grondexploitaties	€	218.119	€	377.000

Af te sluiten grondcomplexen

Het is de verwachting dat in het begrotingsjaar 2020 de grondexploitatie voor de herontwikkeling van het voormalig Postkantoor is afgesloten.

Nieuwe ontwikkelingen

In 2019/2020 zouden mogelijk nieuwe complexen kunnen worden geopend voor de (her)ontwikkelingslocatie(s) "School/Meerkant Rijnsaterwoude" en "Sportpad / IKC Oude Wetering / Tweesprong".

Verkoop gronden voorraad

De verkoop van gronden en gebouwen die tot deze voorraad behoren, gaat ook in 2020 door. Deze zijn gewaardeerd en er kan bij verkoop een resultaat ten opzichte van de waardering ontstaan.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit de hierna genoemde onderdelen:

- Een overzicht van baten en lasten van de programmabegroting 2020
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten met:
 - gehanteerde kaders bij de begroting
 - hoofdlijnen analyse verschillen begroting 2020 vs begroting 2019 en begroting 2020 vs de jaarrekening 2018
 - overzicht van geraamde incidentele baten en lasten per programma
 - overzicht van het structurele begrotingsresultaat
 - overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves
 - overzicht van reservepositie en gespecificeerd verloop van reserves
 - overzicht van stand van voorzieningen en gespecificeerd verloop van de voorzieningen
- Uiteenzetting van de financiële positie met:
 - financieel overzicht van het bestaande beleid en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen: zie hiervoor het onderdeel begroting en het meerjarenperspectief
 - geprognosticeerde begin- en eindbalans van 2020, en 2021 t/m 2023
 - Emu-saldo 2019 en geraamde EMU saldo 2020 t/m 2023
- Voorgeschreven overzichten:
 - jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen
 - overzicht van de geraamde lasten en baten per taakveld
 - verplichte/ noodzakelijke (vervangings)investeringen/ uitgaven, onderscheiden in investeringen met maatschappelijk nut en investeringen met economisch nut: zie overzicht II bij het onderdeel begroting en het meerjarenperspectief. Alle genoemde investeringen zijn investeringen met economisch nut
 - financiering: zie paragraaf 4
- Begroting en het meerjarenperspectief.

Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft de totale raming van baten en lasten, het saldo van baten en lasten en het geraamde resultaat van de programmabegroting, dat ontstaat inclusief de reservemutaties.

Bedragen * € 1.000										
Programma	Rekening 2018		Begroting 2019		Begroting 2020		Verschillen			
							Beg. 2020 vs beg. 2019		Beg. 2020 vs rek. 2018	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 - Bestuur, regio en middelen	4.296	-1.022	4.027	-72	4.246	-76	220	-4	-50	946
2 - Sociaal domein	24.047	-5.670	22.414	-5.402	23.722	-5.479	1.308	-77	-325	191
3 - Ruimte en leefomgeving	23.749	-15.605	19.330	-11.646	20.124	-10.652	795	995	-3.625	4.953
	52.092	-22.297	45.770	-17.120	48.093	-16.206	2.323	914	-3.999	6.091
Algemene dekkingsmiddelen										
lokale heffingen	287	-7.997	195	-8.050		-8.398	-195	-348	-287	-401
algemene uitkering	0	-27.475	0	-29.372		-30.898	0	-1.525	0	-3.423
dividend	15	-796	0	-515		-515	0	0	-15	281
financieringsfunctie	2.926	-2.875	2.219	-2.737	1.924	-2.008	-295	729	-1.002	867
	3.228	-39.143	2.414	-40.674	1.924	-41.819	-489	-1.145	-1.304	-2.676
programma overhead	7.636	-117	6.936	-65	7.782	-85	846	-20	146	32
vennootschapsbelasting	0	0	5	0	5		0	0	5	0
Saldo van baten en lasten	62.956	-61.557	55.124	-57.860	57.804	-58.111	2.680	-251	-5.152	3.446
mutaties reserves:										
1. Bestuur, regio en middelen	0	-387	0	-369	0	-369	0	0	0	19
2. Sociaal domein	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Ruimte en leefomgeving	1.067	-467	415	-152	419	-1.272	4	-1.121	-648	-805
4. Algemene dekkingsmiddelen	0	-3.233	0	0	0	-320	0	-320	0	2.914
totaal mutaties reserves	1.067	-4.088	415	-521	419	-1.961	4	-1.440	-648	2.127
Resultaat / budgettaire ruimte	1.622		2.842		1.849		-993		227	

Gehanteerde kaders voor de begroting 2020

- Om de “koopkracht” van de eigen inkomsten op peil te houden, worden de gemeentelijke belastingen, leges en waar contractueel mogelijk de huren en pachten jaarlijks geïndexeerd met een inflatiecorrectie voor 2020 bij het vaststellen van de Richtnota 2020 bepaald op 1,5%.
- Indien uit de jaarrekening, tussenrapportages of uit te verwachten ontwikkelingen volgt dat het budget structureel te laag is voor de taakuitoefening in 2020, dan kan een extra bijstelling plaatsvinden. Dit kan alleen in het geval dat de extra uitgaven onontkoombaar zijn bij substantiële aanpassingen zijn deze toegelicht in de richtnota of begroting.
- Voor het berekenen van de salarislasten 2020 is ten opzichte van de begroting 2019 een toename van 3,5% aangehouden, waarbij de salarislasten zijn geraamd op het maximum van een schaal.
- In de begroting worden de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen opgenomen. Als basis voor de berekening van de kapitaallasten van deze investeringen geldt dat vervanging plaats vindt in het jaar dat de investering volledig is afgeschreven. Per individuele vervanging wordt gekeken of en wanneer vervanging noodzakelijk is voor de handhaving van het bestaande voorzieningenniveau.
- Jaarlijks is er conform de P&C cyclus een risico inventarisatie. Bij de uitkomsten van de begroting 2020 - 2023 wordt rekening gehouden met deze risico inventarisatie in relatie tot het weerstandsvermogen. De kaders (ratio's) zijn bepaald in de Nota R&W en bijgesteld in het voorjaar van 2019 bij het prioriteren van de ambities uit Focus met Ambitie. In het najaar van 2019 wordt de Nota R&W geactualiseerd ter vaststelling aangeboden aan uw raad.
- De rentecomponent in de kapitaallasten, de rentetoerekening aan grondexploitatie, reserves en voorzieningen wordt bepaald door de samenstelling van de leningenportefeuille. Deze staat onder invloed van de ontwikkelingen van de rente op de kapitaalmarkt en de aflossingsmomenten. Voor de begroting 2020 en verder is deze renteomslag bepaald op 1,6%.
- Voor de afvalstoffenheffing, rioolrechten, de marktgelden, de grafrechten en de leges geldt een kostendeckering (inclusief btw) van maximaal 100%.
- De meerjarenbegroting is in constante prijzen. Dat wil zeggen dat voor de jaren na 2020 het prijspeil van 2020 is aangehouden.
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt berekend aan de hand van de gegevens uit de meicirculaire uit het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar, eveneens op basis van constante prijzen.
- Voor de volumestijging ten aanzien van inwoner- en woningaantallen wordt de reeks bij de berekening van de meerjarenontwikkeling van de algemene uitkering aangehouden (rekenmodules bij de meicirculaire 2019). Voor de periode 2020 tot en met 2023 bedragen deze:

	2020	2021	2022	2023
Inwoneraantallen	26.768	26.893	27.002	27.107
Woningaantallen	11.935	12.018	12.101	12.184

Verschillenanalyse

Op grond van artikel 19 BBV dient een toelichting te worden gegeven op aanmerkelijke verschillen tussen de primaire begroting 2020 en de realisatie 2018 en tussen de primaire begroting 2020 en de begroting van het daaraan voorafgaande jaar. Onderstaand is deze toelichting op hoofdlijnen gegeven (N = nadelig effect; V = voordelig effect). Hierbij is van het totaaloverzicht per programma dat op de volgende bladzijde volgt eerst nog een samenvattende tabel opgenomen:

Samenvatting in totalen uit de hierna gegeven specificatie per programma

Bedragen * € 1.000

Programma	Verschillen					
	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Beg 2020 vs beg 2019	Beg 2020 vs rek 2018	
Totaal lasten	62.956 N	55.124 N	57.804 N	2.680 N	-5.152 V	
Totaal baten	-61.557 V	-57.860 V	-58.111 V	-251 V	3.446 N	
Totaal saldo baten en lasten	1.399 N	-2.736 V	-307 V	2.429 N	-1.706 V	
Stortingen in reserves	1.067 N	415 N	419 N	4 N	-648 V	
Onttrekkingen aan reserves	-4.088 V	-521 V	-1.961 V	-1.440 V	2.127 N	
Resultaat na bestemming / budgettaire ruimte	-1.622 V	-2.842 V	-1.849 V	993 N	-227 V	

Verschil tussen begroting 2020 en begroting 2019

Bedragen * € 1.000

Uitvoeren diverse ambities in 2020 voor Focus met Ambitie, conform Richtnota 2020	1.777 N
Hogere inkomsten uit algemene uitkering en uitkering sociaal domein	-1.525 V
Lagere rentelasten langlopende leningen en effecten lagere rente-omslagpercentage	-120 V
Hogere loonkosten door CAO wijziging en inrichting nieuw functiehuis in begroting 2020	823 N
Hogere legesopbrengsten (burgerzaken, kabels en leidingen) en OZB	-260 V
Hogere huuropbrengsten (IKC Leimuiden en sportaccommodaties)	-87 V
Lagere bijdrage voor pontveer Kaag	-56 V
Hogere bijdrage aan verbonden partijen (VRHM, RDOG, Rijn en Braassem, Milieudienst)	447 N
Overige	-6 V
	993

Programma	Verschillen				
	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Beg 2020 vs beg 2019	Beg 2020 vs rek 2018
1 - Bestuur, regio en middelen					
Lasten van het programma	4.296 N	4.027 N	4.246 N	220 N	-50 V
Baten van het programma	-1.022 V	-72 V	-76 V	-4 V	946 N
Programmasaldo baten en lasten	3.274 N	3.954 N	4.171 N	216 N	897 N
Storting in reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Onttrekkingen aan reserves	-387 V	-369 V	-369 V	0 N	19 N
Programmaresultaat	2.887 N	3.586 N	3.802 N	216 N	915 N
2 - Sociaal Domein					
Lasten van het programma	24.047 N	22.414 N	23.722 N	1.308 N	-325 V
Baten van het programma	-5.670 V	-5.402 V	-5.479 V	-77 V	191 N
Programmasaldo baten en lasten	18.377 N	17.012 N	18.243 N	1.231 N	-134 V
Storting in reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Onttrekkingen aan reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Programmaresultaat	18.377 N	17.012 N	18.243 N	1.231 N	-134 V
3 - Ruimte en leefomgeving					
Lasten van het programma	23.749 N	19.330 N	20.124 N	795 N	-3.625 V
Baten van het programma	-15.605 V	-11.646 V	-10.652 V	995 N	4.952 N
Programmasaldo baten en lasten	8.144 N	7.683 N	9.473 N	1.790 N	1.328 N
Storting in reserves	1.067 N	415 N	419 N	4 N	-648 V
Onttrekkingen aan reserves	-467 V	-152 V	-1.272 V	-1.121 V	-805 V
Programmaresultaat	8.744 N	7.946 N	8.619 N	673 N	-125 V
Algemene dekkingsmiddelen					
Lasten van het programma	10.864 N	9.354 N	9.712 N	357 N	-1.152 V
Baten van het programma	-39.260 V	-40.740 V	-41.904 V	-1.165 V	-2.644 V
Programmasaldo baten en lasten	-28.396 V	-31.385 V	-32.193 V	-808 V	-3.797 V
Storting in reserves	0 N	0 N	0 N	0 N	0 N
Onttrekkingen aan reserves	-3.233 V	0 N	-320 V	-320 V	2.914 N
Programmaresultaat	-31.629 V	-31.385 V	-32.512 V	-1.127 V	-883 V
Resultaat na bestemming / budgettaire ruimte	-1.622 V	-2.842 V	-1.849 V	993 N	-227 V

Verschil tussen begroting 2020 en rekening 2018

Mutaties opgenomen in de begroting 2020 niet begrepen in de rekening

993 N

Jaarresultaat 2018 incidenteel dus niet doorwerkend in de begroting 2019

1.622 N

Bij de begroting 2019 ontstane bufferruimte doorwerkend in de begroting 2020

-2.842 V-227 V

Overzicht van incidentele baten en lasten

Bij dit onderdeel is een overzicht gegeven van de baten en lasten die in de begroting zijn verwerkt met een incidenteel karakter. Met deze posten is al rekening gehouden in het meerjarenperspectief, waardoor deze niet meer van invloed zijn op de begrotingsresultaten.

Overzicht <u>incidentele</u> lasten en baten 2020-2023									
bedrag * € 1.000									
Programma 1 - Bestuur, regio en middelen									
Product	Omschrijving	2020	2021	2022	2023				
Lasten									
6004011	Meting klanttevredenheid		15 N						
6001000	Bijdrage voor byod nieuwe raadsleden			16 N					
		0	15 N	16 N	0				
storting in reserves:									
nvt									
incidentele lasten na mutatie reserves		0	15 N	16 N	0				
Baten									
nvt									
		0	0	0	0				
onttrekking aan reserves:									
nvt									
incidentele baten na mutatie reserves		0	0	0	0				

Programma 2 - Sociaal domein									
Product	Omschrijving	2020	2021	2022	2023				
Lasten									
6042000	Afwaardering opstellen ivm IKC Leimuideren	320	N						
60xxxx	Uitvoeren onderzoek naar de impact van ontwikkelingen Schiphol	10	N	10	N				
6052001	Vervanging kunstgrasvelden	1.000	N						
storting in reserves:									
nvt									
incidentele lasten na mutatie reserves		1.330	N	10	N	0		0	
Baten									
nvt									
		0		0		0		0	
onttrekking aan reserves:									
incidentele baten na mutatie reserves		0		0		0		0	

Programma 3 - Ruimte en leefomgeving									
Product	Omschrijving	2020	2021	2022	2023				
Lasten									
6002001	Verkiezingen		35 N	35 N	35 N				
6021003	Bijdrage aan provincie ivm N207 Passage Leimuiden	300 N							
6031002	Uitwerken duurzaamheidsagenda 2016-2020	25 N							
6032000	Planontwikkeling bedrijventerreinen	158 N	158 N						
6032000	Herinrichting Winkelhart Roelofarendsveen	300 N	16 N						
6034000	Ophogen cofinancieringsbudget Groen en Natuur	50 N							
6057001	Vergroenen openbare ruimte	100 N	100 N	100 N					
6081000	Opstellen integrale gebiedsvisie Sportpad Roelofarendsveen	75 N							
6081001	Implementatie Omgevingswet	200 N							
6082000	Afsluiten Van Alcmaerlaan 2020	25 N							
6082000	Afsluiten ESW van Egmond 2020	76 N							
6082000	Afsluiten Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord 2020	181 N							
6082000	Afsluiten vm gemeentehuis Rijnsaterwoude 2020	196 N							
6082000	Afsluiten Connexxion Leimuiden 2021		303 N						
6082000	Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2021		110 N						
6082000	Afsluiten ESW Gerardusschool 2021		33 N						
6082000	Afsluiten West End 2023				707 N				
6083000	Huisvesting bijzondere doelgroepen	132 N							
		1.818 N	755 N	135 N	742 N				
storting in reserves:									
nvt									
incidentele lasten na mutatie reserves		1.818 N	755 N	135 N	742 N				
Baten									
nvt									
		0	0	0	0				
onttrekking aan reserves:									
6001030	Bijdrage aan provincie ivm N207 Passage Leimuiden	-300 V	V						
6001030	Implementatie Omgevingswet	-200 V							
6001030	Afsluiten Van Alcmaerlaan 2020	-25 V	V						
6001030	Afsluiten ESW van Egmond 2020	-76 V							
6001030	Afsluiten Regenboogweg Nieuwe Wetering Noord 2020	-181 V							
6001030	Afsluiten vm gemeentehuis Rijnsaterwoude 2020	-196 V							
6001030	Afsluiten Connexxion Leimuiden 2021		-303 V						
6001030	Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2021		-110 V						
6001030	Afsluiten ESW Gerardusschool 2021		-33 V						
6001030	Afsluiten West End 2023				-707 V				
incidentele baten na mutatie reserves		-978 V	-446 V	0	-707 V				
Algemene dekkingsmiddelen									
Product	Omschrijving	2020	2021	2022	2023				
Lasten									
nvt									
		0	0	0	0				
storting in reserves:									
nvt									
incidentele lasten na mutatie reserves		0	0	0	0				
Baten									
nvt									
		0	0	0	0				
onttrekking aan reserves:									
6001040	Dekking afwaarderen opstallen ivm IKC Leimuiden	-320 V							
incidentele baten na mutatie reserves		-320 V	0	0	0				
totaal incidentele lasten na mutatie reserves		3.148 N	780 N	151 N	742 N				
totaal incidentele baten na mutatie reserves		-1.297 V	-446 V	0	-707 V				

Overzicht van structureel begrotingsresultaat

	Voor de begroting:	Verslag. T	Begr. T-1	Begr. t	mjr t+1	mjr t+2	mjr t+3
		2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	Structurele lasten = (geraamde totaal van de lasten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het geraamde totaal van de incidentele lasten per programma, bedoeld in artikel 19, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)	57.588	60.239	52.647	51.152	51.006	50.356
B	Structurele baten = (geraamde totaal van de baten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten minus het geraamde totaal van de incidentele baten per programma, bedoeld in artikel 19, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten)	61.477	60.808	56.102	54.706	51.755	51.526
C	Het beoogde totaal van de structurele toevoegingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 19, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.	313	366	419	471	524	577
D	Het beoogde totaal van de structurele onttrekkingen aan de reserves voor het overzicht, bedoeld in artikel 19, onderdeel d, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.	24	413	560	621	682	742
E	Het geraamde totaal saldo van de baten, bedoeld in artikel 17, onderdeel c, van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, exclusief de mutaties reserves.	61.557	61.663	56.102	54.706	51.755	51.526
	: ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%	6%	1%	6%	7%	2%	3%

Overzicht structurele mutaties reserves

Bedragen * € 1.000						
Overzicht structurele mutaties reserves						
Taakveld		2020	2021	2022	2023	
Storting in reserves						
6001030	Jaarlijkse dotatie IMNOR	419 N	471 N	524 N	577 N	
		419 N	471 N	524 N	577 N	
Beschikking over reserves						
6001010	Jaarlijkse onttrekking aan reserve Holland Rijnland	-369 V	-369 V	-369 V	-369 V	
6001030	Jaarlijkse onttrekking IMNOR	-191 V	-252 V	-313 V	-374 V	
		-560 V	-621 V	-682 V	-742 V	

Meerjarig overzicht van de vermogenspositie

Overzicht van de reservepositie en de getroffen voorzieningen

Bij dit onderdeel wordt een meerjarig beeld gegeven van het verwachte verloop van de gevormde reserves en de getroffen voorzieningen.

Stand en het verloop van de reserves								Bedragen * € 1.000
Omschrijving		Algemene reserve	Reserve grond exploitatie	Reserve wegen infra	Reserve Holland Rijnland	Reserve Riolerings	Reserve IMNOR	Saldo / mutaties
Saldo 1-1-2020		12.449	3.228	325	1.844	5.003	811	23.661
Toevoegingen 2020	Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-
	Jaarlijkse dotatie IMNOR	-	-	-	-	-	419	419
Beschikkingen	Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-369	-103	-191	-663
	Bijdr. aan provincie ivm N207 Passage Lm	-	-300	-	-	-	-	-300
	Afwaarderen opstellen ivm IKC Leimuiden	-320	-	-	-	-	-	-320
	Implementatie Omgevingswet	-200	-	-	-	-	-	-200
	Afsluiten ESW Van Egmond (vereveningsf.)	-	-51	-	-	-	-	-51
	Afsluiten ESW Van Egmond	-	-25	-	-	-	-	-25
	Afsluiten ESW Van Alcmarelaan	-	-25	-	-	-	-	-25
	Afsluiten Regenboogweg Nw.Wet.Nrd	-	-181	-	-	-	-	-181
	Afsluiten Voorm. gemeentehuis Rijsaterw.	-	-196	-	-	-	-	-196
Saldo 1-1-2021		11.929	2.450	325	1.475	4.900	1.039	22.119
Toevoegingen 2021	Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-
	Jaarlijkse dotatie IMNOR	-	-	-	-	-	471	471
Beschikkingen	Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-369	-51	-252	-671
	Afsluiten Connexion Leimuiden	-	-303	-	-	-	-	-303
	Afsluiten Centrumplan Leimuiden	-	-110	-	-	-	-	-110
	Afsluiten ESW Gerardusschool	-	-33	-	-	-	-	-33
Saldo 1-1-2022		11.929	2.004	325	1.107	4.849	1.258	21.473
Toevoegingen 2022	Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-
	Jaarlijkse dotatie IMNOR	-	-	-	-	-	524	524
Beschikkingen	Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-369	-49	-313	-731
Saldo 1-1-2023		11.929	2.004	325	738	4.800	1.470	21.266
Toevoegingen 2023	Rente 0%	-	-	-	-	-	-	-
	Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-
	Jaarlijkse dotatie IMNOR	-	-	-	-	-	577	577
Beschikkingen	Bijdrage aan exploitatie	-	-	-	-369	-147	-374	-890
	Afsluiten Braassemmerland West End	-	-707	-	-	-	-	-707
Saldo 1-1-2024		11.929	1.297	325	369	4.653	1.673	20.246

Stand en het verloop van de voorzieningen							Bedragen * € 1.000
Omschrijving		Voorziening onderhoud gebouwen	Voorziening wethouders pensioenen	Voorziening nadelige grexten	Voorziening Ghoybos	Voorziening riolering	Saldo / mutaties
Saldo 1-1-2020		378	2.866	12.042	206	567	16.058
Toevoegingen 2020	Rente	-	72	241	4	-	317
	Bijdrage van exploitatie	497	-	-	-	-	497
Beschikkingen	Verminderen	-789	-86	-	-16	-	-891
	Afsluiten ESW Van Alcaerlaan	-	-	-12	-	-	-12
	Afsluiten ESW Van Egmond	-	-	-353	-	-	-353
Saldo 1-1-2021		86	2.852	11.918	194	567	15.616
Toevoegingen 2021	Rente	-	71	238	4	-	314
	Bijdrage van exploitatie	497	-	-	-	-	497
Beschikkingen	Verminderen	-467	-88	-	-16	-	-571
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-90
	Afsluiten ESW Gerardusschool	-	-	-122	-	-	-122
	Afsluiten Connexion Leimuiden	-	-	-301	-	-	-301
	Afsluiten Centrumplan Leimuiden	-	-	-2.484	-	-	-2.484
Saldo 1-1-2022		27	2.835	9.249	181	567	12.859
Toevoegingen 2022	Rente	-	71	185	4	-	259
	Bijdrage van exploitatie	497	-	-	-	-	497
Beschikkingen	Verminderen	-518	-90	-	-16	-	-624
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-90
Saldo 1-1-2023		-84	2.816	9.434	168	567	12.901
Toevoegingen 2023	Rente	-	70	189	3	-	262
	Bijdrage van exploitatie	497	-	-	-	-	497
Beschikkingen	Verminderen	-433	-91	-	-16	-	-541
	Bijdrage aan Tweesprong	-90	-	-	-	-	-90
	Afsluiten Braassemerland West End	-	-	-1.741	-	-	-1.741
Saldo 1-1-2024		-111	2.795	7.882	155	567	11.289

Voorgescreven (BBV) verplicht op te nemen informatie/verklaringen

Geprognosticeerde balans per begin en eind 2018 en 2019-2023

BALANS (per ultimo jaar)														
activa	2018	2019	2020	2021	2022	2023	passiva	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0	Algemene reserves	11.607	12.449	13.417	15.266	18.686	19.491	
Materiële vaste activa	61.101	71.332	77.197	79.550	81.449	83.473	Bestemmingsreserves	12.054	11.212	10.190	9.544	9.337	8.317	
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	4.670	4.670	4.670	4.670	4.670	4.670	Resultaat na bestemming	1.623	1.488	1.849	3.420	805	1.448	
Rekening-courantverhouding met SV'n	1.023	1.023	1.023	1.023	1.023	1.023	Voorzieningen	4.866	4.016	3.698	3.609	3.467	3.407	
Overige langlopende leningen	4.759	4.629	4.493	4.352	4.208	4.065	Vaste schulden met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	54.065	57.368	62.024	60.671	59.308	57.936	
Overige uitkeringen met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	0	0	0	0	0	0	Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < 1 jaar	3.381	7.888	7.404	5.838	6.330	8.074	
Voorraden - EGG en NIEGG	8.357	9.297	7.773	5.356	3.192	2.050	Overlopende passiva	4.954	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000	
Voorraden - grond en gereed produkt	4	4	4	4	4	4		0	0	0	0	0	0	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	4.412	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000								
Liquide middelen	479	466	422	393	388	388								
Overlopende activa	7.746	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000								
	92.550	101.421	105.582	105.348	104.933	105.672		92.550	101.421	105.582	105.348	104.933	105.672	

Emu-saldo

In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (kabinet, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het daaraan voorafgaande jaar en het daarop volgende jaar in de begroting zichtbaar wordt gemaakt. In onderstaande tabel is deze verplichting vertaald.

EMU-saldo						Bedragen * € 1.000				
Omschrijving		Begroting								
		2019	2020	2021	2022	2023				
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	2.736	307	2.774	598	428				
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.988	2.666	2.544	2.658	2.802				
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie?	243	497	497	497	497				
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	8.492	8.532	4.896	4.557	4.826				
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-	-	-				
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:	-	-	-	-	-				
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voorzover niet op exploitatie verantwoord									
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw -, woonrijp maken e.d.	2.998	3.019	1.123	500	432				
8	Baten bouw grondexploitatie:	3.963	5.419	4.214	2.701	2.455				
	Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord									
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	382	875	644	698	615				
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-				
11	Verkoop van effecten:									
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee				
b	Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	-	-	-	-	-				
Berekend EMU-saldo		-2.943	-3.537	3.366	700	310				

Jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen

Als gevolg van het BBV dient in dit onderdeel tevens afzonderlijk aandacht te worden besteed aan jaarlijks terugkerende arbeidgerelateerde verplichtingen. Hierbij moet worden gedacht aan arbeidskosten van niet meer actieve werknemers, zoals wachtgelden, wethouderspensionen en afdracht ziektekostenpremie. In de regelgeving is bepaald dat voor deze verplichtingen geen balansvoorzieningen mogen worden opgenomen, indien het jaarlijks gelijkblijvende bedragen betreft (van vergelijkbaar volume). Wel mag er een reserve gevormd worden voor arbeidgerelateerde verplichtingen waarvan de omvang niet jaarlijks gelijk is. Bij Kaag en Braassem is een voorziening gevormd voor de verplichtingen voortvloeiende uit wethouderspensionen. Bij de gemeente zijn geen functionarissen in dienst met een bezoldiging boven de Balkenende-norm.

Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld

		Bedragen * € 1.000		
Taakveld		Begroting 2020		Saldo
		Lasten	Baten	
0 - Bestuur en ondersteuning				
0.1	0.1 Bestuur	1.960	-18	1.942
0.2	0.2 Burgerzaken	281	-499	-217
0.3	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	29	-251	-222
0.4	0.4 Overhead	7.782	-85	7.697
0.5	0.5 Treasury	1.807	-2.242	-435
0.61	0.61 OZB woningen	247	-4.158	-3.911
0.62	0.62 OZB niet-woningen		-1.232	-1.232
0.64	0.64 Belastingen overig		-2.723	-2.723
0.7	0.7 Algemene uitkering		-30.898	-30.898
0.8	0.8 Overige baten en lasten	1.700		1.700
0.9	0.9 Vennootschapsbelasting	5		5
0.10	0.10 Mutaties reserves	419	-1.961	-1.542
0.11	0.11 Resultaat rekening van baten en lasten			-
	Subtotaal	14.230	-44.065	-29.836
1 - Veiligheid				
1.1	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.278	-58	2.220
1.2	1.2 Openbare orde en veiligheid	81		81
	Subtotaal	2.358	-58	2.300
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat				
2.1	2.1 Verkeer en vervoer	3.998	-41	3.957
2.5	2.5 Openbaar vervoer	301	-59	242
	Subtotaal	4.300	-100	4.199
3 - Economie				
3.1	3.1 Economische ontwikkeling	181	-5	176
3.2	3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	443		443
3.3	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	14	-11	3
3.4	3.4 Economische promotie	345	-316	28
	Subtotaal	983	-332	651
4 - Onderwijs				
4.2	4.2 Onderwijshuisvesting	1.495	-38	1.457
4.3	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.588	-514	1.075
	Subtotaal	3.083	-552	2.531
5 - Sport, cultuur en recreatie				
5.1	5.1 Sportbeleid en activering	258		258
5.2	5.2 Sportaccommodaties	2.589	-619	1.969
5.3	5.3 Cultuur	53		53
5.5	5.5 Cultureel erfgoed	68		68
5.6	5.6 Media	220		220
5.7	5.7 Openbaar groen en recreatie	2.181	-52	2.128
	Subtotaal	5.368	-672	4.696
6 - Sociaal domein				
6.1	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.656	-5	1.652
6.2	6.2 Wijkteams	637		637
6.3	6.3 Inkomensregelingen	6.536	-3.998	2.537
6.4	6.4 Begeleide participatie	2.595	-102	2.493
6.6	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	325		325
6.71	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.059	-200	859
6.72	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2.895		2.895
6.81	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	27		27
6.82	6.82 Geëscaleerde zorg 18-	474		474
	Subtotaal	16.203	-4.305	11.898

				Bedragen * € 1.000
Taakveld		Begroting 2020		Saldo
		Lasten	Baten	
7 - Volksgezondheid en milieu				
7.1	7.1 Volksgezondheid	1.278	-3	1.275
7.2	7.2 Riolering	2.760	-3.345	-585
7.3	7.3 Afval	2.690	-3.131	-441
7.4	7.4 Milieubeheer	939		939
7.5	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	68	-63	5
	Subtotaal	7.735	-6.542	1.193
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
8.1	8.1 Ruimtelijke ordening	2.054		2.054
8.2	8.2 Grondexploitatie	2.934	-2.456	478
8.3	8.3 Wonen en bouwen	824	-989	-165
		5.812	-3.445	2.367
	Totaal baten en lasten	60.072	-60.072	0

Begroting en het meerjarenperspectief

In het hiernavolgende onderdeel wordt inzicht gegeven in het te verwachten meerjarenperspectief voor de jaren 2021 tot en met 2023, waarbij de conceptbegroting voor 2020 als uitgangspunt is genomen. Voor de kaderstellende functie van de gemeenteraad is het van belang tevens de ontwikkelingen op de langere termijn te kennen. Met de meerjarenramingen wordt hierin, met het huidige inzicht in de cijfers voor latere jaren, zo goed als mogelijk voorzien. De meerjarenramingen dienen evenals de begroting voor het komende begrotingsjaar in beginsel structureel sluitend te zijn. Indien er risico's zijn voorzien met structurele gevolgen moet de meerjarenbegroting zelfs sluiten met een positief resultaat dat voldoende van omvang is om te voldoen aan de door de raad vastgestelde weerstandratio. In de meerjarenbegroting worden de consequenties van het beleid over een termijn tot drie jaren na het begrotingsjaar doorgerekend. Het gaat hierbij om beleid dat al is vastgesteld (bestaand beleid) en het beleid dat met het vaststellen van de begroting 2020 als nieuw beleid wordt aanvaard. De consequenties van het nieuwe beleid worden afzonderlijk in de (meerjaren-)begroting zichtbaar gemaakt, teneinde de financiële afwegingen bij keuzevraagstukken helder te krijgen.

In het recapitulatieoverzicht wordt een overzicht gegeven van de totale financiële positie voor 2020 tot en met 2023. In dit overzicht zijn de gegevens verzameld uit drie overzichten die op de hierna volgende bladzijden zijn opgenomen en achtereenvolgens de volgende informatie bevatten;

Overzicht I - Basisbegroting en de mutaties daarop in het meerjarenbeeld voor latere jaren

Hierin wordt een overzicht gegeven van alle baten en lasten van het bestaande beleid, voor 2020 doorgerekend met de in de begroting vermelde kaders voor 2020. Tevens is gekeken naar (wettelijk) onontkoombare ontwikkelingen met financiële consequenties zoals vermeld in de Richtnota. In het meerjarenbeeld is voor latere jaren voorts rekening gehouden met incidentele ramingen welke zijn opgenomen in de begroting voor 2020, deze zijn er voor latere jaren uitgefilterd of juist in latere jaren opgenomen indien deze niet van toepassing zijn op het begrotingsjaar 2020.

Overzicht II - Verplichte/noodzakelijke (vervangings)investeringen/uitgaven

Hierin worden de lasten van de verplichte (vervangings)investeringen vermeld, welke noodzakelijk zijn ter handhaving van het huidige voorzieningenniveau (bestaand beleid). Alle investeringen welke in de periode van het huidige meerjarenperspectief volledig zijn afgeschreven, worden beoordeeld op de noodzaak en tijdstip van vervanging en waar relevant voor de geraamde vervangingskosten opgenomen in dit overzicht.

Overzicht III – Door het college/ de raad voorgestelde maatregelen

In dit overzicht zijn de door het college voorgestelde maatregelen genoemd, welke al zijn opgenomen in de door de raad vastgestelde Richtnota 2020.

Recapitulatie overzicht meerjarenperspectief					
Bedragen * € 1.000					
	Begroting	Meerjarenbegroting			
Meerjarenbeeld en inspanningen Integrale Monitor (IM)	2020	2021	2022	2023	
I Saldo basisbegroting 2020 met mutaties voor niet structurele posten	-1.849 V	-1.691 V	1.071 V	471 V	
II Vervangingsinvesteringen/vrijval (kapitaallasten)	reeds verwerkt in basisbegr. 2020? -1.849 V	-178 N	-100 N	-43 N	
Begrotingsbeeld (incl. vervangingsinvesteringen)	-1.849 V	-1.869 V	971 V	428 V	
III Inspanningen vanuit de IM	2.504 N	953 N	729 N	629 N	
Reeds verwerkt in basisbegroting 2020	-2.504 V	-2.504 V	-2.504 V	-2.504 V	
Begrotingsbeeld (incl. inspanningen IM)	-1.849 V	-3.420 V	-805 V	-1.448 V	

Basisbegroting en de mutaties daarop voor niet structurele posten				Overzicht I	
				Bedragen * € 1.000	
Totale baten en lasten bestaand beleid	2020	2021	2022	2023	
Programma 1 Bestuur regio en middelen					
Lasten	4.246 N				
Baten	-445 V				
Saldo basisbegroting 2019	3.802 N	3.802 N	3.802 N	3.802 N	
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2019:					
Variatie in opleidingsbudget raad		-1 V	3 N	2 N	
Bijdrage byod nieuwe raadsleden			16 N		
Bijdrage Veiligheidsregio, Brandweer en crisisbeheersing		21 N	21 N	21 N	
Meerjarenbeeld programma 1	3.802 N	3.822 N	3.841 N	3.825 N	
Programma 2 Sociaal domein					
Lasten	23.722 N				
Baten	-5.479 V				
Saldo basisbegroting 2019	18.243 N	18.243 N	18.243 N	18.243 N	
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2019:					
Jeugd (overeenkomst Go! En HR TWO)		-246 V	-246 V	-246 V	
Vorbereiding op nieuwe taak beschermd wonen		-25 V	-25 V	-25 V	
Huuropbrengsten IKC Leimuiden		-30 V	-30 V	-30 V	
Mutatie lasten in begroting Rijnvicus		8 N	34 N	34 N	
Sportakkoord (gedekt uit algemene middelen)			-20 V	-20 V	
Invoering Wet verplichte ggz (via RDOG) (gedekt uit algemene middelen)		0 N	1 N	1 N	
Toename aanvragen WMO		5 N	5 N	5 N	
Meerjarenbeeld programma 2	18.243 N	17.955 N	17.962 N	17.962 N	
Programma 3 Ruimte en leefomgeving					
Lasten	20.543 N				
Baten	-11.924 V				
Saldo basisbegroting 2019	8.619 N	8.619 N	8.619 N	8.619 N	
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2019:					
Verkiezingen 2e K in 2021, GR in 2022 en PS in 2023		35 N	35 N	35 N	
Mutatie economische zaken		-6 V	-6 V	-6 V	
IBOR budget vanaf 2022 inclusief parels			25 N	25 N	
Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2021		110 N			
Afsluiten Centrumplan Leimuiden in 2021 tlv res.		-110 V			
Afsluiten Connexxion Leimuiden in 2021		303 N			
Afsluiten Connexxion Leimuiden in 2021 tlv res.		-303 V			
Afsluiten ESW Gerardusschool in 2021		33 N			
Afsluiten ESW Gerardusschool in 2021 tlv res.		-33 V			
Afsluiten Braassemerland West End in 2023				707 N	
Afsluiten Braassemerland West End in 2023 tlv res.				-707 V	
GRP is berekend met oude omslagrente van 3,12%		69 N	110 N	171 N	
Mutatie dotatie reserve IMNOR		53 N	105 N	158 N	
Mutatie onttrekking reserve IMNOR		-61 V	-122 V	-182 V	
Mutatie saldo riolering (naar reserve)		53 N	54 N	-44 V	
Overige mutaties		-9 V	13 N	-2 V	
Meerjarenbeeld programma 3	8.619 N	8.752 N	8.833 N	8.774 N	
Algemene dekkingsmiddelen					
Lasten	9.712 N				
Baten	-42.224 V				
Saldo basisbegroting 2019	-32.512 V	-32.512 V	-32.512 V	-32.512 V	
Mutaties in meerjarenbeeld op de begroting 2019:					
Mutatie algemene uitkering		-121 V	-72 V	-493 V	
Samenwerking I&A		-1 V	-50 V	-93 V	
Restsaldo treasury		94 N	32 N	-29 V	
Enmalige beschikking in 2021 over de algemene reserve (IKC Leimuiden)		320 N	320 N	320 N	
Precario rechten			2.717 N	2.717 N	
Meerjarenbeeld algemene dekkingsmiddelen	-32.512 V	-32.221 V	-29.565 V	-30.091 V	
Meerjarenbeeld totaal resultaat programma's	-1.849 V	-1.691 V	1.071 V	471 V	

Verplichte/noodzakelijke (vervangings)investeringen/uitgaven										Overzicht II	
Bedragen * € 1.000											
Onderwerp		totaal invest.	jaar verv.	afschr. term.	kapitaallasten						
					2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Programma 1 Bestuur, regio en middelen											
Kapitaallasten programma 1						-	N	-	N	-	N
Programma 2 Sociaal Domein											
Nieuwbouw de Elckerlyc (tbv IKC R.a.veen)		308	2020	40		10	N	10	N	10	N
Meerj. onderh.pl. de Schakel (tbv IKC R.a.veen)		29	2020	40		1	N	1	N	1	N
Nieuwbouw de Schakel (tbv IKC R.a.veen)		404	2020	40		14	N	14	N	14	N
Nieuwbouw de Wegwijzer (tbv IKC R.a.veen)		409	2020	40		14	N	14	N	14	N
Inr. uitbreiding de Roelevaer (tbv IKC R.a.veen)		12	2020	10		1	N	1	N	1	N
Bouw accommodatie 't Spant		154	2021	40				5	N	5	N
Meerjarenonderhoudsplan div. scholen		112	2022	40						4	N
Dakramen De Wegwijzer (tbv IKC R.a.veen)		62	2023	40							
Meerj. onderh.pl. Bonaventura (tbv ?)		388	2023	40							
Kapitaallasten programma 2						40	N	46	N	50	N
Programma 3 Ruimte en leefomgeving											
Uitvoering speelruimtebeleidsplan		66	2020	10		7	N	7	N	7	N
Uitvoering speelruimtebeleidsplan		105	2021	10				11	N	11	N
Uitvoering speelruimtebeleidsplan		66	2022	10						7	N
Uitvoering speelruimtebeleidsplan		105	2023	10							
Uitvoering GRP 2019 - 2023		2.829	2020	div.		kap. lasten gedekt binnen grp					
Kapitaallasten programma 3						7	N	19	N	26	N
Kostenplaatsen											
Huisvesting Vervanging vloerbedekking		104	2021	10				11	N	11	N
Vervanging werkplekken		93	2022	5						20	N
Voertuigen/gereedschappen											
Voertuigen/gereedschappen		365	2020	div.		34	N	34	N	34	N
Voertuigen/gereedschappen		230	2021	div.		9	N	24	N	24	N
Voertuigen/gereedschappen		19	2023	div.						9	N
Kapitaallasten kostenplaatsen						43	N	70	N	98	N
Totaal kapitaallasten vervangingsinvesteringen						91	N	134	N	173	N
Ramingen dekking door vrijval van kapitaallasten						-269	V	-235	V	-216	N
Op te nemen in de meerjarenbegroting						-178	V	-100	V	-43	V

Overzicht nieuw beleid										Overzicht III	
Inspanningen vanuit de IM/FmA waarvoor extra budget benodigd is											
										Bedragen * € 1.000	
Nr. Omschrijving		2020		2021		2022		2023			
Programma 1 Bestuur, regio en middelen											
Integrale monitor											
Meting klanttevredenheid				15	N						
Totaal programma 1		-		15	N	-		-			
Programma 2 Sociaal domein											
Integrale monitor											
Uitvoeren onderzoek naar de impact van ontwikkelingen Schiphol		10	N	10	N						
Focus met Ambitie											
Vervanging kunstgrasvelden		1.000	N								
Extra kapitaallasten ivm extra krediet IKC Leimuiden		12	N	12	N	12	N	12	N		
Totaal programma 2		1.022	N	22	N	12	N	12	N		
Programma 3 Ruimte en leefomgeving											
Integrale monitor											
Uitwerken duurzaamheidsagenda 2016-2020		25	N								
Bijdrage aan Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025		27	N	27	N	27	N	27	N		
Ambtelijke inzet voor Energie-akkoord HR, open landschap en bodemdaling en overige activiteiten voor energieneutraliteit.		40	N	40	N	40	N	40	N		
Uitvoering geven aan vervolgfases IBOR (wegen)		550	N	550	N	550	N	550	N		
Inzet extra middelen IBOR voor realisatie extra wensen (parels)		25	N	25	N						
Ophogen cofinancieringsbudget Groen en Natuur		50	N								
Focus met Ambitie											
Vergroenen openbare ruimte		100	N	100	N	100	N				
Huisvesting bijzondere doelgroepen		132	N		N						
Planontwikkeling bedrijventerrein		158	N	158	N						
Opstellen integrale gebiedsvisie Sportpad Roelofarendsveen		75	N								
Herinrichting Winkelhart Roelofarendsveen		300	N	16							
Totaal programma 3		1.482	N	916	N	717	N	617	N		
Per saldo voorgestelde maatregelen											
		2.504	N	953	N	729	N	629	N		
Reeds beschikbaar gesteld voor 2020-2022 in begroting 2019		846		652		617		617			
Totaal extra benodigd voor IM/FmA 2020-2023											
		1.658	N	301	N	112	N	12	N		